

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENECE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan s jutraj razen ponedeljka in dneva po praznike

Cekovni račun. Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inzerate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Prehrana v vojni

V zvezi s sedanjo strahovito vojno, ki je odprla celo šumo najtežjih vprašanj in jih bo rešila na nam še neznan in vsekakor presenetljiv način, je tudi vprašanje prehrane. Zankrat sicer se ni odločilnega pomena, ker so vse države nakopičile velike zaloge hraniv, prav tako, kakor so nakopičile orožja in streliva; obadva vojskujeta se s tabora imata slejkoprej svobodne prostore in pota, po katerih uvažata, česar sama nimata; gospodarska blokada ne na tej, ne na oni strani še ni zadostila učinkovitosti, ker vemo, da dobičkalnost in prekanjenost vedno najdeta nešteto vrat, skozi katera je mogoče predreti blokado, ki bo popolna šele takrat, ko bo sedanja vojna postala v resnici totalitarna, to je, če bo obsegala več ali manj vse večje države sveta. Eden izmed vojskujočih taborov si je s svojimi naglimi zasedbami za precej časa zagotovil zaloge in produkcijo zasedenega ozemlja, ki jo bo seveda izkoriščal zase, kolikor je to mogoče. Toda vprašanje prehrane bo v gotovem štadiju vojne, ki ga seveda ne moremo predvideti, postalo bolj važno, kakor je sedaj, in ta važnost se bo potem naglo stopnjevala do konca, ko utegne nasprotniki prisiliti do kapitulacije največji in najhujši nasprotnik: lakota.

Vprašanje prehrane armade in prebivalstva oziroma lakote za časa vojne poznamo že iz svetega pisma, kjer se opisujejo vojne orientalskih veldržav tistega časa med seboj. Grijnzijci ga poznajo iz Cezarjeve knjige o vojni na Galskem, v kateri je vrhovni rimski poveljnik odrezal svojega nasprotnika od središče njegove prehrane. Friderik Veliki, ki se je gotovo razumel na vojno, je dejal: »Kdor hoče sestaviti armado in jo voditi do zmage, ta mora začeti pri njenem trebuhu.« Minula svetovna vojna pa je pokazala, da je činitelj prehrana v modernem času še brez primere večjega pomena za izid vojne, kakor je bil v prejšnjih stoletjih. K porazu centralnih držav je pripomogla v zelo veliki, če ne celo v največji meri, čedalje večje pomanjkanje prehrane, ki je za armado to, kar je bencin za motor. Nacionalna stranka se je imela v minulih državljanskih vojni na Španskem zahvaliti za svojo zmago ne samo simpatijam večina prebivalstva in nemški ter italijanski avijaciji, ampak v enaki meri tudi dejstvu, da se je od samega začetka opirala na kmetstvo zaledje, od koder so se njene armade radikalno prehranjevale z vsemi najumnimi potrebščinami, medtem ko so se rdeči po večjem delu naslanjali na industrijske pokrajine, ki so trpele pomanjkanje in so bile prisiljene, da se zanašajo na uvoz iz Francije. Eden najbolj tipičnih primerov v našem stoletju pa je vojna med severnimi in južnimi državami ameriške federacije (1860—1865), ki nam jo tako živo opisuje Margaret Mitchell v svojem romanu »V vrtincu«. V tej vojni so zmagali z orožjem južne države in njeni izvrstni generali, so se pa morale na koncu predati, ker niso mogle več prehraniti svojih armad. Severne države so si zagotovile že v začetku rodovitno dolino Mississippija in so imele tudi močno vojno brodogradnjo, ki je blokiralo južna pristanišča. Južnjakom ni pomagala avtarkija, ko so svoje tobačne in bombažne plantaže izpremenili v žitna polja. Lakota je premagala armado in civilno prebivalstvo, in vojna, ki je bila dobljena na terenu, je bila izgubljena v ozadju, ki ni moglo več prehraniti svojih vojakov.

Kakovost prehrane je v vojnem času seveda enaka kakovosti v mirnih časih s to razliko, da je v vojni konzum veliko višji, ker tako vojaki, kakor delavci v zaledju potrebujejo bolj krepke in izdatne hrane. Da potrebuje posameznik v pravem razmerju vode, kovinskih soli, proteinov, masti, ogljikovih hidratov in vitaminov, to nam povejo že šolske knjige; treba je tudi potrebne količine kalorij. Najbolj važno je po ugotovitvi strokovnjakov, da ima prehrana zadostni ogljikovih hidratov, masti in vitaminov, ki so v sadju in sočju ter drugih tako zvanih svežih živilih: mora pa vsak narod dobiti hrano, na katero je vajen. So armade, ki ne bi bile na višku, če bi jih hranili vedno s kruhom in bi jim ne dajali riža, in so armade, ki ne bi zmogle naporov, če bi jih hranili samo z rižem in bi jim ne dajali kruha. Drug važen moment je v tem, da je lažje dobiti hrano, ki vsebuje ogljikovih hidratov in jih proizvajati, kakor pa dobiti zadostno količino masti. V evropskih državah na primer je ravno vprašanje masti najbolj važno; za njo pridejo vitamini, v prvi vrsti pa mleko. V vojni od 1914—1918 je produkcija mleka v Nemčiji padla za celih 70%, kar je bilo naravnost usodnega pomena, ker je Nemčija že v mirnem času bila primorana uvažati mleko in maslo.

Angleški zavod za prehrano je izračunal sledeče: Če s številom 100 označimo, da ima država vse potrebne prehrane zadosti, potem dobimo sledeče številke za posamezne velenile: Rusija 101%, Italija 95%, Japonska 95%, Severna Amerika 91%, Nemčija 83%, Francija 83%, Velika Britanija pa 23%. To se pravi, da ima Rusija 1% preko tega, kar za prehranjevanje svoje vojske in prebivalstva potrebuje, dočim Angliji manjka potrebne prehrane za celih 75%, ki jih vse uvažajo iz svojih kolonij in z ostalega sveta. Seveda ima Anglija veliko vojno in trgovsko mornarico ter zankrat še popolnoma svobodno pot na uvoz vsega, česar potrebuje. Vendar pa imenovane številke povedo veliko, kar je upoštevanja vredno za države, ki se danes vojujejo. Pri tem pa je treba še pomisliti, da na primer v nekaterih državah, v prvi vrsti v Rusiji, na Japonskem in v Italiji prebivalstvu v mirnem času ni treba veliko mesa v primeri na primer z Anglijo, Nemčijo, Francijo in Ameriko, dočim v vojnem času vsaka armada potrebuje ogromne količine mesa, ki ga ni lahko dobiti in ga je treba drago plačati, če domača živinoreja ne zadostuje. Računati se mora tudi s tem, da vojna hudo prizadeva kmečko proizvodnjo, ker je treba velik del kmečkega prebivalstva mobilizirati, ker rekvizicije zelo oslabe prebivalstvo v zaledju, ker primanjkuje začimb,

Nizozemska se je vdala

General Winkelman je položil orožje, da reši armado in ljudstvo uničenja — V Belgiji traja bitka na Meusi dalje — V Franciji vedno večji boji pri Sedan

V teku včerajšnjega dne vojna poročila ne govore več o nemških napadih med Renom in luksemburško mejo. Pač pa se vodijo hude borbe za prehod čez reko Meuse, in sicer na odseku od Sedana do Namurja. Nemške divizije poskušajo s silovitimi napadi doseči zapadni breg reke, kar se jim je po obojnih sporočilih pri Sedan tudi že deloma posrečilo.

Severno od Namurja pa vse do nizozemske meje se zavezniške čete še vedno umikajo proti Bruslju in Anversu. Po nemških poročilih so nemške čete dosegle reko Dyle in jo tudi že prekorale. Če je vest točna, potem so Nemci že v Louvainu, ki je le še 25 km od Bruslja. Zdi se, da je usoda ozemlja, ki leži vzhodno od črte Anvers—Bruselj—Namur že odločena in da bodo zavezniški morda poskušali braniti le še zapadno polovico Belgije.

Nizozemska armada je položila orožje in se brani le še pokrajina Zeeland, to je otočje, ki leži v ustju velikih rek Rena in Meuse. Nemci so vkorakali v Haag.

Vojni strokovnjaki opazujejo dva popolnoma različna tehnična načina vojskovanja Nemcev in zaveznikov. Gamelin, vrhovni poveljnik zaveznikov, se drži stare taktike, ki pusti glavno armado zadaj, pošilja pa naprej večje in manjše izvidniške in varnostne oddelke. Nemško vrhovno poveljstvo pa uporablja nov način, ki na čelo udarnih kolon postavlja najmočnejše in najštevilnejše čete, pušča pa zadaj kot rezervo le šibkejšje oddelke, ki imajo nalogo čistiti ozemlje in varovati hrbet ter krili. Zaradi te povsem različne taktike, pravijo vojni strokovnjaki, si je mogoče razložiti neprestano umikanje zavezniških čet. Nemci povsod napadajo s silno močnimi prvimi oddelki, ki seveda hitro poženejo v beg šibke nasprotne izvidnice, ki s svojim begom zmedejo tudi glavne čete, da se nikjer nimajo časa urediti in organizirati odpora.

Obe vojski poročata o silnih zračnih bojih, pri katerih nastopajo Nemci z izredno veliki in hitrimi bombniki, ki jih do sedaj še niso pokazali. Na angleški strani pa so prvičkrat nastopili v boju novi, zelo hitri lovci »Defiant«, ki imajo menda velike uspehe v zračnih bojih.

London, 15. maja. AA. Reuter: Nizozemsko poslanstvo v Londonu je izdalo tole sporočilo:

Vrhovni poveljnik nizozemskih čet je izdal dnevno povelje, ki se nanaša na ustavitev borbe. Dnevno povelje pravi, da je bil ta sklep sprejet 14. maja popoldne. Nemški vojski se je posrečilo z velikimi efektnimi priti čez mostove pri Merviku ter zasedli Rotterdam, ki je bil prej težko bombardiran. Zaradi tega je srednji del države odprt sovražniku. Glavnim silam nizozemske vojske, ki so se nahajale za vodno obrambo, je pretila nevarnost sovražnega napada z boka. V takih razmerah in z namenom, da se izogne popolnemu uničenju države, je bil nizozemski vrhovni poveljnik mnenja, da je nadaljnji odpor brez koristi ter je zaradi tega sklenil prenehati z odporom. V smislu sklepa nizozemske vlade pa ostane Nizozemska še nadalje v vojnem stanju z Nemčijo. Borbe v Zeelandu se nadaljujejo.

Vojno brodogradnjo se bo borilo dalje

Nizozemsko poslanstvo poroča dalje, da je vrhovni poveljnik nizozemskih čet general Winkelman unil sovražnosti samo na suhem, njegovo povelje pa se ne nanaša na pomorske enote. Nizozemska vojna brodogradnja je potemtakem preteklo noč odplula iz Nizozemske in je sedaj na poti v Anglijo. Nizozemsko brodogradnjo plove v Severnem morju. Pristanišče, kjer bo pristalo, ni znano. Vojne ladje, ki so na raznih krajih sveta, so dobile nalogo, naj zaplovejo v zavezniška pristanišča.

Nova nizozemska armada se zbere v Belgiji

Nizozemsko poslanstvo sporoča nadalje: Nekateri oddelki nizozemskih čet so prešli iz Južne Nizozemske v Belgijo. Te enote bodo takoj zbrane ter bodo tvorile jedro nove nizozemske vojaške sile, katere ustanovitev proučuje nizozemska vlada v Londonu. Znano je, da je nizozemska vojna mornarica pristopila k angleški in da se večina te mornarice nahaja v Nizozemski Indiji in na Malih Antilih.

Zakaj je Nizozemska položila orožje

V nizozemskih vojaških krogih v Londonu naglašajo da je vrhovni poveljnik nizozemske armade na svojo lastno odgovornost, ne da bi vprašal svojo vlado, sklenil položiti orožje. General Winkelman je dobil vsa potrebna pooblastila, da na svojo odgovornost vodi armado, ki je nizozemska vlada zapustila državo. General Winkelman je po padcu Rotterdama sprevidel,

da bo vsa njegova armada zajeta in uničena. Nemško vojno poveljstvo je nadalje sporočilo, da bosta mesti Rotterdam in Utrecht popolnoma porušeni, ako nizozemska armada takoj ne kapitulira. Da bi preprečil gorje, ki bi zadelo civilno prebivalstvo, je general Winkelman sklenil, da njegova armada položi orožje. General Winkelman je še vedno pri svojih četah, ki jih sedaj razorožujejo.

Nizozemski zunanji minister Van Kleffens, ki je sedaj v Parizu, je v razgovoru s časnikarji povedal, da so bile v vsem ustju rek, ki tečejo skozi Nizozemsko v morje, položene magnetične mine. Nizozemska je imela v trenutku napada 400.000 mož pod orožjem. Izgube so bile pri nekaterih enotah strašne. Tako so nekateri polki, med njimi grenadirski polki kraljičine straže izgubili do 80% močstva. Nizozemski armadi

ker pade proizvodnja kmetijskega orodja in strojev, ker je transport obremenjen z vojnimi materiali in ker vojna uničuje bodisi lastni bodisi zasedeni teritoriji.

da so delale največje težave nemške padalne čete, ki so jih prevzela posebna v ta namen zgrajena letala. Ta nemška letala imajo veliko ploščad, na kateri je prostora za 50 padalcev. Nemške čete so prinašala tudi ogromna vodna letala. — Rotterdam je postal v veliki meri žrtev teh čet, dovoženih z letali.

Kako je kapitulirala

London, 15. maja. AA. Reuter: Radijska postaja v Hilversumu je sporočila, da je nizozemski glavni poveljnik general Winkelman povabil nemško vrhovno poveljništvo, naj pošlje odposlanca v Haag na pogajanja o ukrepih za ohranitev reda in varnosti v državi. Nizozemsko glavno poveljništvo je obvestilo nemškega poveljnika, da nemške letalske sile navzlic sporočilu, da so nizozemske čete položile orožje, še naprej bombardirajo nizozemsko pomorsko oporišče v Helderu.

Hilversum je objavil nato tole nujno poročilo nemškega generalnega poveljnika čet na Nizozemskem generala Wönigera nemškemu zunanjemu ministru v Berlinu:

Poveljniki mesta in amsterdamski župan sta me obvestila, da nemške čete o priliki vkorakanja v Amsterdam ne bodo naletale na noben odpor. Podvzeti so vsi ukrepi, da bi se vkorakanje naših čet v Amsterdam izvršilo brez težav. Prebivalstvo bo ostalo mirno. Tekoj ko prispe poročilo, da se nemške čete približujejo mestu, bodo predstavniki poveljnika mesta in župana ter nemški generalni konzul ali njegov namestnik sprejeli nemške čete.

Nemci zaplenili nekaj vojnih ladij

Berlin, 15. maja. AA. DNB: Kakor izve DNB na merodajnem mestu, je nemška vojna mornarica zaplenila na norveški obali nekaj norveških vojnih ladij. Te ladje bodo dobile nemško posadko in bodo uvrščene v nemško vojno mornarico.

Nemci zasedli Haag

Berlin, 15. maja. t. DNB: Uradno poročajo, da so nemške čete vkorakale v prestolnico Nizozemske Haag. V mestu vlada mir in red.

Bitke pri Namurju in pri Sedan

Nemška poročila

Berlin, 15. majnika. t. Nemško vojno poročilo se glasi:

Nizozemska se je predala, ker je uvidela nekoristnost nadaljnega boja proti premoči nemških napadov na suhem in v zraku.

V Belgiji naše divizije zasledujejo sovražnika, ki se umika. Dosegle so postojanke ob reki Dyle. Naše čete so si priborile prehod čez reko Meuse (Mans) na zelo širokem odseku med mesti Namur in Givet. Vsi francoski protinapadi na levem bregu reke Meuse so bili odbiti.

Naše čete so pri prehodu reke Meuse pri francoskem mestu Sedan vdrle tudi v Maginotovo utrjeno črto, ki se na tem odseku nadaljuje. Vsi francoski protinapadi so bili z velikimi izgubami za nasprotnika odbiti.

Naše letalstvo se je večeraj udeleževalo v napadih na prometne zveze za sovražnikovim zaledjem, kjer je napadale železniške proge, kolodvoze in vojaška zbirališča. Sovražniki poskusi, da bi naše delovanje ovirali, so bili odbiti s hudimi izgubami za nasprotnika. Naše letalstvo ni nikdar izgubilo popolne svobode gibanja v zraku. Na enem samem odseku so naša letala zbila 70 sovražnih letal. Skupne izgube sovražnika znašajo v večeršnjem dnevu nad 200 letal. 35 nemških letal pogrešamo.

Delovanje našega letalstva na nizozemski meji je bilo zelo uspešno. V posebnem poročilu je bilo že objavljeno, da so potopila dve sovražni križarki in enega rušilca. Tretja kri-

Nemški listi

»Nič niso koristili prekopi, trdnjavske črte, pomoč velesil...«

Berlin, 15. maja. AA. DNB: Nemški tisk objavlja pod debelimi naslovi podrobnosti o prenehanju sovražnosti na Nizozemskem. Sporočilo nemškega vrhovnega poveljstva objavljajo nemški listi pod naslovom: »Nizozemska je kapitulirala«. V komentarjih naglašajo listi, da je zasedba Nizozemske velik strateški uspeh Nemčije ter se s tem zboljšuje možnost zračnega napada na Anglijo.

»Berliner Börsen Zeitung« pravi, da je pet dni zadostovalo za odgovor na konspiracijo nizozemskih samopašnikov, ki so poskušali doseči, da se čez nizozemsko ozemlje izvede napad na Porurje. Nizozemska je položila orožje v petih dneh, pri čemer niso prav nič koristili trdnjavske pesovi, prekopi in motorizirani oddelki, še manj pa pomor zahodnih velesil. Dane obljube so se pokazale kot prazne. Samo mali del Nizozemske se nahaja v rokah sovražnika, velika večina Nizozemske pa ni več v vojni proti Nemčiji.

Vtis v Italiji

»Boj, ki bo odločilen«

Rim, 15. maja. AA. Stefani: Vsi italijanski listi prinašajo pod debelimi naslovi vest o kapitulaciji Nizozemske. Te vesti so povzročile v Italiji veliko senzacijo. Listi posebno naglašajo, da uspešnost vodnih obrambnih črt ni mogla biti dokazana in da je nizozemska armada že v petih dneh položila orožje. Listi ugotavljajo istočasno, da so Angleži zopet prišli prepozno. »Popolo di Roma« ugotavlja, da bo odslej Nizozemska zgnila kot država z zemljevida in da nizozemski vladi ostanejo samo še kolonije. Toda tako kolonialno cesarstvo ne more ostati stalno.

»Messaggero« pravi, da obstojajo zavezjem Nizozemske neposredno nevarnosti za napad na Anglijo. Nato pravi list, da se razvija velika borba med Meuso in Mozelo za katero pravi, da bo odločilna.

Angleški tisk

»Nemčija je bliže Angliji«

London, 15. maja. AA. Reuter: Angleški tisk spremlja z razumljivim zanimanjem zadnje dogodke na Nizozemskem. Več listov ni zadovoljnih s tem, ter objavljajo o tem uvodnike.

Tako piše »Daily Mail«, da je sklep glavnega poveljnika nizozemskih čet, da Nizozemska položi orožje, hud udarec za zavezničke, da pa ni prišel nepričakovano. Tragedija pa leži ravno v tem, da se Nemčiji ta pohod nikoli ne bi bil posrečil, če bi Nizozemska že prej sodelovala z zaveznički, kakor so to trdili z nemške strani.

»Evening News« piše, da je kapitulacija Nizozemske odvezala zelo močne nemške sile, ki jih bo nemško vojno vodstvo lahko porabilo, da bo povečalo napad proti Belgiji in Franciji. Zasedba Nizozemske daje Nemčiji nadalje možnost, da bo z inozemskih morskih oporišč in letališč z lahkoto dosegla Anglijo, ki je sedaj oddaljena komaj 180 kilometrov. Nemčija bo brez dvoma v polni meri izkoristila to novo ugodnost.

žarka je bila poškodovana. Potopili smo tudi štiri sovražne transportne ladje.

Nemške razlage o vojnih operacijah na zahodni fronti

Berlin, 15. maja. AA. DNB: Z vojaške strani prikazujejo položaj na bojišču takole:

Za pravilno razumevanje operacij na bojišču je treba predvsem upoštevati, da bi bila velika napaka, če bi kdo menil, da se bodo dogodki prihodnjih dni razvijali podobno kot leta 1914. Mehanizacija vojske predvsem pa sodobno letalstvo sta povzročila take spremembe, da so sedaj taktične in strateške potrebe popolnoma drugačne. Nemška državna oborožena sila in njena poveljstva so si poleg tega pridobile velike praktične izkušnje na zahodu ter že prej v toku vojnih operacij na Poljskem in Skandinaviji. Ze te operacije so pokazale, da se namesto jasno določenih bojišč pojavljajo sedaj številni ofenzivni klini, kar dovoljuje veliko večjo svobodo gibanja četam. S takimi pojavi je treba računati v nadaljnjem poteku borb na zapadu.

Nemške operacije se razvijajo točno po predvidenem načrtu. Najmočnejše udarce je zadalo sovražniku nemško letalstvo. Samo 13. maja je bilo uničenih 150 sovražnih le-

Zagrebska vremenska napoved: Obiačno s krajevnimi padavinami.

Nemška poročila (Nadaljevanje s 1. strani)

tal. Letalske kolone so z velikim uspehom razbijale koncentracije sovražnih čet, skladišča streliva in prometne ustanove. Predvsem je napadalo nemško letalstvo letališča ter tam uničilo veliko število letal. Lahko rečemo, da je nemško letalstvo, v kolikor je bilo mogoče zbrati podatke, uničilo v štirih dneh borbe 1200 so-
vražnih letal. Odpor sovražnika v zraku je bil neznamenit.

Najpomembnejši nemški prodor je bil izvršen z juga, pri čemer so ozko sodelovale suhozemske čete in letalstvo. Nasprotni položaji sovražnika na Albertovem kanalu pri Hasseltu so prebiti, pri čemer so odločilno vlogo imele poleg pionirjev in topništva oklopne in zračne enote. Uspeh teh borb je, da položaj ob Albertovem prekopu že lahko smatramo kot obvladanega.

Opazovalci poročajo, da se Belgijci hitro umikajo z Albertovega prekopa in da jih nemške čete preganjajo tako, da so se pojavile že pri močnih utrdbah v srednji Belgiji, ki se vlečejo od Lierja jugovzhodno od Anversa čez Louvain in Namur do Meuse, Naloga te črte je, ščititi prestolnico. Tu so zbrane angleško-francoske čete, ki prihajajo Belgiji na pomoč.

V večeršnjem uradnem sporočilu vrhovnega poveljstva je bilo že objavljeno, da se mesto Liege nahaja v nemških rokah. S stratezijskega stališča je treba naglasiti, da je v roku treh dni padlo Nemcem v roke ena najmočnejših trdnjav, utrjena s širokimi oklopnimi stolpi, jamami in prekopmi. Naše čete so prispele na Meuso med Namurjem in Givetom na belgijsko-francoski meji. Južno krilo te udarne kolone je prodrlo v Francijo ter se je na več krajih nemškim četam že posrečilo priti čez Meuso. Ta reka predstavlja prirodno nadaljevanje francoske Maginotove črte.

Pri Sedan in Namurju

Berlin, 15. maja. t. DNB: Po najnovejših poročilih s fronte so nemške čete s pomočjo letalstva začele bombardirati utrjene dele Maginotove črte pri Sedan.

Pri Namurju se je nemškim oklopnim oddelkom, ki so jih podpirala letala, posrečilo zasesti že dve utrdbi obrambnega pasu okrog te trdnjave. Napadi se uspešno razvijajo naprej.

Položaj v Liege

Berlin, 15. maja. t. DNB: O položaju v Liege je izšlo službeno poročilo: Ves večerjajni dan so nekatere utrdbe okrog Liegea, ki se nahajajo še vedno v rokah Belgijcev, s topovi obstreljevale citadelo v mestu, kakor tudi severna liska predmestja. Nemci obžalujejo številne žrtve med civilnim prebivalstvom, medtem ko nemške čete nimajo nikakršnih izgub od tega obstreljevanja.

Francoska vojna poročila

Sodijo, da se zavezniške čete uspešno upirajo pritisku nasprotnika

Pariz, 15. maja. t. Stefani: Na odseku reke Meuse pri Namurju, tam, kjer se reka Chiers steka v Meuse, se je nemški pritisk povečal. Tamkaj je v razvoju bitka. Zavezniško letalstvo napada z veliko silo.

Pariz, 15. maja. AA. Havas: Najhujše borbe se bijejo v srednji Belgiji, medtem ko vlada severno od Anversa in jugovzhodno od Moselle pa do Rena še relativen mir. Po drugi strani pa je treba v samem središču razlikovati dva pasova in sicer oblast vzhodno od Bruslja, ki se vleče vse do Namurja in drugo črto od Meuse in Namurja pa do pritoka reke Sier v Meuso nekoliko stran od Sedana.

V prvem pasu izkoriščajo francoske in angleške sile hude borbe predhodnic z nemškimi silami, ki prihajajo iz Maastrichta. Francoske motorizirane enote se istočasno razvijajo na vsej črti v postojankah. Nemške predhodnice so prišle dosej v sili s to črto v Gembloux 15 km severozahodno od Namurja in sicer na cesti Bruselj-Namur. Nemški napad je bil sicer močan, vendar pa v njem ni sodelovalo mnogo sil. Pač pa so Nemci vrgli proti črti številne tanke. Napad je bil odbit s težkimi izgubami zlasti kar se tiče oklopnih gibljivih trdnjav.

Medtem ko se v teh krajih severne Belgije borba še ni v celoti začela, pa borba ob Meusi od Namurja pa do Sedana že dva dni naravnost besni.

Angleži poročajo o napadih na Maginotovo črto

London, 15. maja. t. Reuter. Zastopnik vojne ministrstva je danes v razgovoru z zastopniki tiska dejal, da Nemci Maginotovo črto niso ne predrl niti je niso obšli pri Sedan. Mesto Sedan sploh ne spada v obseg utrdb Maginotove črte. Priznal pa je, da so Nemci zares prekorčili reko Meuse v tem okraju in da so se polastili dela francoskih obrambnih predpolj, ki ležijo pred utrjeno črto.

Položaj v Belgiji je nejasen. Belgijci organizirajo sedaj obrambo na črti Anvers (Antwerp) ob reki Escault (Schelde). Geeland je še v angleških rokah. Južno od Antverpene zavezniške čete še držijo položaje z namenom, da krijejo Bruselj. Tamkaj so sedaj v razvoju večji zavezniški napadi. Južno od Namurja je v bližini Dinanta v teku večja bitka.

Zastopnik vojne ministrstva je priznal, da so Nemci presenetili z ogromnim obsegom svojega napada, ki so ga omogočili presenetljivo številni tanki in letala.

Položaj v Franciji

London, 15. maja. AA. Reuter: Na severnem delu belgijskega bojišča se v glavnem upirajo sovražniku belgijske čete, ki so za borbe bolj preizkušene. Smatrajo, da na severni obrambni črti pri trdnjavi Namur še ni prišlo do hujših spopadov, niti se borbe še niso razvile. Južno od te trdnjave, zlasti pa pri Dinantu, je prišlo že do težkih spopadov.

Kakor v pretekli vojni poskušajo nemške čete sedaj z močnimi napadi in z uporabo najtežjih in največjih udarnih čet. Na teh odsekih podpirajo nemško pehoto močni oddelki oklopnih enot in letal. Z eno besedo povedano, morajo ti močni napadi prinesiti gotove rezultate.

Kar se tiče položaja v Franciji, pa v londonskih vojaških krogih menijo, da ne gre za Maginotovo črto, niti za utrjene pasove, skozi katere se Maginotova črta nadaljuje vzdolž belgijske meje. Nemške čete so prestopile reko v bližini Sedana in imajo del obrambnega pasu v teh krajih v svojih rokah. Francoskim četam se je posrečilo včeraj ustaviti to napredovanje nemških čet in sedaj je nastal kratek zastoj v nemškem napredovanju.

Položaj v Belgiji

V vojaških krogih smatrajo, da je položaj v Belgiji in Nizozemskem približno sledeč: Zavezniške čete so opustile načrt napada z boka ter se drže na utrdbah Anversa in reke Escault. Dežela Zeeland je še vedno v rokah zaveznikov. Na jugu drže zavezniške čete še vedno postojanke, ki ščitijo Bruselj. Na teh postojankah prihaja od časa do časa do zelo težkih spopadov, vendar pa je položaj tak, da ni mogoče točno določiti, kje Nemci najhujše napadajo in kje bi radi prodrli. Zavezniške čete se drže na vseh postojankah in so povsod Nemce odbile.

Delovanje letalstva

London, 15. maja. AA. Reuter: Angleško letalsko ministrstvo sporoča sledeče: O priliki velike bitke pri Sedan in pri reki Meuse so angleški bombniki včeraj s podporo angleških vodnih letal podprli francoske čete. Pri tej priliki so angleška letala napadala sovražne čete in oddelke tankov, ki so se zbirali. Britanska letala so imela velike uspehe in so dala francoski vojski veliko pomoč. Dva mostova in dva pontonska mostova sta bila razbita, medtem ko so angleška letala in protiletalsko topništvo zbila najmanj 15 sovražnih letal. Podrobna poročila o delovanju angleških letal še ne morejo biti objavljena, vendar pa mislijo, da se lahko reče, da so letala naredila velikansko škodo sovražnim četam in sovražnemu letalstvu.

London, 15. maja. t. Reuter. Reuterjev poročevalec poroča o bliskovitem napadu angleških bombnikov na nemške čete na severovzhodnem koncu Francije. Cele jate angleških bombnikov so z višine navpično napadle nemške čete in so nemško prodiranje ustavile. Nemci so erdito odgovorili. Val va valom so prihajali nemški bombniki nad angleška letališča. Bombe so pokale ves dan od 2 zjutraj naprej. Proti večeru so na obeh straneh omagali in so se razvijale samo še borbe med malimi skupinami lovcev.

Reuter o vzrokih nizozemskega zloma

London, 15. maja. AA. Reuter: O priliki ukaza vrhovnega poveljnika nizozemske vojske, naj nizozemske čete nehajo z odporom, je danes dobil dopisnik agencije »Reuter« sledeča obvestila v nizozemskih krogih v Londonu:

1. Na jugu so nemške čete s podporo več sto padalcev zavzele enega najvažnejših mostov Merdijk. Ta most je bil zavzet že prvi dan od nemških vojakov, ki so se nahajali pripravljeni v borbah na obali reke še prej, preden so nemške čete vdrle v Nizozemsko. Po padcu Rotterdamu in po

njegovem razrušenju je glavni poveljnik nizozemskih čet pod vtišom teh dogodkov in ker ne bi rad videl, da bi Nemci razrušili Utrecht, ukazal, naj se borbe ustavijo. Nizozemci so se morali boriti s »peto kolono«, vendar pa niso mogli nuditi odpora nemškim padalcem. Mirno se lahko reče, da se je več tisoč nemških padalcev vsidralo na Nizozemskem. Številne skupine teh padalcev so prisilile nizozemsko vojsko, da je posegla vmes, medtem ko je bila nizozemska policija prešlaba, da bi te napade zatrla. To pa je bilo preveč za nizozemsko armado, ki je imela samo 400.000 mož. Pomoč, ki so jo padalci izkazali »peti koloni«, je bila strašna. Če se to primerja s 6000 Nemci, ki so živeli v Holandiji, potem ne moremo biti preveč presenečeni. O priliki volitev leta 1937 so dobili holandski nacionalni socialisti 120.000 glasov.

2. Večino holandskega vojnega materiala so zaplenili Nemci, medtem ko je bila večina letal, katerih se Nemci niso polastili, uničenih. Nizozemska mornarica se deloma nahaja na Severnem morju, deloma pa v britanskih lukah. Verjetno je, da so Nemci zaplenili nekatera skladišča bencina, medtem ko se je ostala skladišča posrečilo Nizozemcem zaščititi.

Poročilo angleškega generala o umiku na črti Anvers—Namur—Sedan

London, 15. maja. t. Angleška radiopostaja je zvečer ob 7 dala poročilo nekega angleškega aktivnega generala k položaju na zahodni fronti.

General je v svoji razlagi v začetku poudaril, da je zlom Nizozemske velik dogodek in da je treba odpreti oči, da bomo spoznali, kaj dejansko pomeni. Nemčija se je na 180 km približala angleškemu imperiju. Nemčija je dobila svobodne roke, da z Nizozemsko doli vdari na Belgijo. Nemčija je dobila velike količine živeža, orožja, petroleja, drugega blaga, predvsem pa mnogo ladij. Vse to ji pride neizmerno prav, zaveznikom pa se šteje v izgubo.

General je na to odgovoril na vprašanje, kako je mogoče, da je Nemčija dosegla tako velike zmage. Nemčija dobiva zmage, ker je pripravljena, duhovno in materialno. Dobiva jih, ker računa tudi na notranjo nesložnost pri drugih narodih. Dobiva jih s pomočjo delovanja svojih krvnih sonarodnjakov, ki jih ima po drugih državah.

Nizozemci se še vedno držijo v pokrajini Zeeland. To je zaveznikom v dobro, ker imajo s tem v rokah še ustja rek, ki se stekajo v morje. Nadalje so zavezniki dobili nizozemsko brodogradnjo in velik del nizozemske trgovinske mornarice.

„Nemci imajo 10.000 letal na zahodnih bojiščih“

Paris, 15. maja. t. Stefani: V Parizu govore, da so nemške čete začele krbati Maginotovo črto pri Sedan, kjer se zasucuje proti severu. Nemški napadi so naperjeni proti mestoma Rocroi in Mezieres, kjer se obrambne utrdbe zaključujejo. V francoskih uradnih krogih prevladuje mnenje, da se bodo zavezniki lahko držali. Majše zaupanje

Kakšen je sedanji položaj na fronti, je dejal general. Odgovoril je zelo odkrito. Zlom Nizozemske je zavezniške prisilil, da je dejal, da so morali vso obrambno črto Albertovega kanala opustiti in se umakniti nazaj na črto, ki začenja pri Antverpen, sledi toku reke Escault (Schelde) na to pa reki Dyle mimo Malinesa, Louvaina, Tirlemonta do Namurja, od koder sledi dalje toku reke Meuse mimo Giveta do Sedana. Na vsej tej fronti je v razvoju velika bitka. Trdnjava Liege je popolnoma obkoljena, a se še drži in se bo še nekaj časa držala. Glavna bitka je na veliki belgijski ravni med Namurjem in Givetom, ki je idealno polje za velike bitke. Zaradi delovanja letal in motoriziranih čet se razume, da so izgube na obeh straneh zelo velike in da bodo v bodočih dneh še hujše.

Na koncu je general menil, da imajo zavezniški upanje, da bodo zadržali nemški naval. Nemški načrti so sedaj poznani, je dejal. Toda najboljše načrti se zlomijo ob junastvu človeka, ki se bori za obstoj. General je na koncu omenil tudi, da Nemci trošijo ogromne količine petroleja in sicer najboljšega bencina, ter da se mora v kratkem pojaviti izčrpanje že po računih, ki veljajo za zavezniške armade, ki so vendar v pogledu petroleja drugače oskrbljene kakor Nemčija.

Angleži zanikajo potopitev križark in rušilcev

London, 15. maja. AA. Reuter: Angleška admiraliteta sporoča sledeče:

Od vpada nemških čet v Nizozemsko so Nemci objavili, da so potopili štiri angleške križarke in dva rušilca, medtem ko so dve križarki težko poškodovale v nizozemskih vodah. Angleška admiraliteta spričo tega objavlja, da od vpada nemških čet v Belgijo in Nizozemsko ni bila niti ena angleška ladja potopljena, niti poškodovana, niti ni na nobeni izbruhnil požar. Edina izguba katere je Anglija pretrpela je podmornica »Seal«, za katero je angleška admiraliteta že 12. maja sporočila, da je potopljena. Kar se pa tiče nemških vesti o angleških izgubah, ki so jih povzročila nemška letala med trgovskimi in prevoznimi ladjami, pa je vse neresnično.

Belgijska vlada se še ni odselila

London, 15. maja. AA. Reuter: Bruseljski radio je objavil, da niti belgijska vlada, niti diplomatski predstavniki zaveznikov niso zapustili belgijske prestolnice. Istočasno pa sporoča radio sledeči proglas belgijske vlade na narod:

Umik naših severnih sosedov ne sme vzeti poguma belgijskemu narodu. S podporo francoskih in britanskih čet se naša vojska hrabro upira napadu sovražnika. Belgija ne more biti premagana. Po težkih dneh, v katerih živimo, bo spet triumfirala pravica.

Nizozemski zunanji minister o nizozemskem zlomu

Pariz, 15. maja. AA. Havas: Zunanji minister Nizozemske van Kliefens, pri katerem sta bila tudi nizozemski obrambni ter kolonialni minister in nizozemski poslanik v Parizu, je sprejel predstavnike francoskega tiska in jim dal sledečo izjavo:

Tukaj smo. Znano vam je, da smo izgubili domovino s sovromim nemškim napadom. Ta napad je bil izvršen brez obvestila in brez predhodnih pogajanj. Nemci so uporabili sredstva, ki presega celotno tista sredstva, ki so jih dosedaj uporabljali. Iznenadeni smo bili v noči med četrtkom in petkom zaradi magnetnih min, ki so bile položene na izlivih naših rek ter pred lukami Amsterdam, Rotterdam, Halderja, ki so naše glavne baze. Obenem so zjutraj nemška letala letela čez naše ozemlje, da bi zastrašila prebivalstvo. Ta poskus je v celoti uspel. — Van Kliefens je nato poudaril hrabrost in hladnokrvnost, ki jo je prebivalstvo pokazalo naslednje dni navzile neprestan napadom. Imeli smo 400.000 mož pod zastavo in četrtina jih je padla. Nekateri polki, med njimi grenadirski polk kraljeve garde, so izgubili 80%. Te izgube so imeli grenadirji pri dveh poskusih, da bi vsaj za kratek čas zavzeli letališča, ki so padla v nemške roke. — Nato je zunanji minister našteval načine, ki so jih Nemci uporabljali, da bi zavzeli letališča v Rotterdamu. Nemci so imeli v Brabantu udarne čete, ki so razpolagale z oklepnimi in motoriziranimi enotami, pred katerimi pa je šlo na stotine ljudi v nizozemskih uniformah. Ko so se ti polastili enega avtobusa, so prispeli v veliko luko Merdijk in nizozem. vojaki, ki so jih uniforme zmotile, so se jim približali. Toda Nemci so jih zmasakrirali prej, preden so Nizozemci mogli tamkajšnji most pogzati v zrak. Nato so prispele motorizirane čete in ponovno zavzele letališče. Tako so mogli Nemci napredovati proti Rotterdamu. Tedaj so se vrgli v obrambo vzhodnega dela, kjer se jim je posrečilo oditi južno po hudih borbah. Istočasno so poskušali napredovati proti Asrani, ki zapira Zuidersko jezero. Ta manever se jim ni posrečil, vendar so ves vzhodni del zavzeli in s tem obkrožili dve nizozemski provinci kakor tudi neko trdnjavo. Tedaj so zagrozili, da bodo bombardirali ne samo vojaške objekte, temveč tudi mesta. Upoštevati je treba gostoto naseljenosti teh delov države, kaiti gostota presega srednjo naseljenost v Franciji. Prebivalstvu je grozila nevarnost, da bo uničeno, kajti ni bilo za nekaj tisoč ljudi, temveč za več milijonov. Pod takimi pogoji je včeraj topolodnje glavni poveljnik, ki je bil v stiku z zavezniki, smatral, da bi moglo nadaljevanje vojne v tem delu države pripeljati do nedoglednosti trpljenja, pa vendar brez vsakega rezultata. Zaradi tega je ukazal, naj se ustavi ogenj v tem delu ozemlja ter naj se borba nadaljuje v drugih krajih, zlasti v Holandiji.

— Nato je van Kliefens poudaril, da niti vlada, niti kraljica niti država sama ni kapitulirala. Borba se bo nadaljevala do zmage. Varujte se, je rekel minister, da bi obračali vaše poglede samo na tisti del kraljestva, ki se nahaja v Evropi. Mislite na tiste ogromne zemlje na oni strani morja,

pa imajo glede položaja v Belgiji, kjer so zavezniški položaji pri Bruslju bolj negotovi. Vrhovno vojni vodstvo zaveznikov je že predvidelo, tako pravijo v Parizu, poznejši umik za reko Escault (Schelde) in na Charleroi. Vojaški krogi v Parizu menijo, da ima Nemčija vsaj deset tisoč letal na fronti v bojih proti zavezniškim armadam.

— Van Kliefens je nato poudaril hrabrost in hladnokrvnost, ki jo je prebivalstvo pokazalo naslednje dni navzile neprestan napadom. Imeli smo 400.000 mož pod zastavo in četrtina jih je padla. Nekateri polki, med njimi grenadirski polk kraljeve garde, so izgubili 80%. Te izgube so imeli grenadirji pri dveh poskusih, da bi vsaj za kratek čas zavzeli letališča, ki so padla v nemške roke. — Nato je zunanji minister našteval načine, ki so jih Nemci uporabljali, da bi zavzeli letališča v Rotterdamu. Nemci so imeli v Brabantu udarne čete, ki so razpolagale z oklepnimi in motoriziranimi enotami, pred katerimi pa je šlo na stotine ljudi v nizozemskih uniformah. Ko so se ti polastili enega avtobusa, so prispeli v veliko luko Merdijk in nizozem. vojaki, ki so jih uniforme zmotile, so se jim približali. Toda Nemci so jih zmasakrirali prej, preden so Nizozemci mogli tamkajšnji most pogzati v zrak. Nato so prispele motorizirane čete in ponovno zavzele letališče. Tako so mogli Nemci napredovati proti Rotterdamu. Tedaj so se vrgli v obrambo vzhodnega dela, kjer se jim je posrečilo oditi južno po hudih borbah. Istočasno so poskušali napredovati proti Asrani, ki zapira Zuidersko jezero. Ta manever se jim ni posrečil, vendar so ves vzhodni del zavzeli in s tem obkrožili dve nizozemski provinci kakor tudi neko trdnjavo. Tedaj so zagrozili, da bodo bombardirali ne samo vojaške objekte, temveč tudi mesta. Upoštevati je treba gostoto naseljenosti teh delov države, kaiti gostota presega srednjo naseljenost v Franciji. Prebivalstvu je grozila nevarnost, da bo uničeno, kajti ni bilo za nekaj tisoč ljudi, temveč za več milijonov. Pod takimi pogoji je včeraj topolodnje glavni poveljnik, ki je bil v stiku z zavezniki, smatral, da bi moglo nadaljevanje vojne v tem delu države pripeljati do nedoglednosti trpljenja, pa vendar brez vsakega rezultata. Zaradi tega je ukazal, naj se ustavi ogenj v tem delu ozemlja ter naj se borba nadaljuje v drugih krajih, zlasti v Holandiji.

— Nato je van Kliefens poudaril, da niti vlada, niti kraljica niti država sama ni kapitulirala. Borba se bo nadaljevala do zmage. Varujte se, je rekel minister, da bi obračali vaše poglede samo na tisti del kraljestva, ki se nahaja v Evropi. Mislite na tiste ogromne zemlje na oni strani morja,

pa imajo glede položaja v Belgiji, kjer so zavezniški položaji pri Bruslju bolj negotovi. Vrhovno vojni vodstvo zaveznikov je že predvidelo, tako pravijo v Parizu, poznejši umik za reko Escault (Schelde) in na Charleroi. Vojaški krogi v Parizu menijo, da ima Nemčija vsaj deset tisoč letal na fronti v bojih proti zavezniškim armadam.

— Van Kliefens je nato poudaril hrabrost in hladnokrvnost, ki jo je prebivalstvo pokazalo naslednje dni navzile neprestan napadom. Imeli smo 400.000 mož pod zastavo in četrtina jih je padla. Nekateri polki, med njimi grenadirski polk kraljeve garde, so izgubili 80%. Te izgube so imeli grenadirji pri dveh poskusih, da bi vsaj za kratek čas zavzeli letališča, ki so padla v nemške roke. — Nato je zunanji minister našteval načine, ki so jih Nemci uporabljali, da bi zavzeli letališča v Rotterdamu. Nemci so imeli v Brabantu udarne čete, ki so razpolagale z oklepnimi in motoriziranimi enotami, pred katerimi pa je šlo na stotine ljudi v nizozemskih uniformah. Ko so se ti polastili enega avtobusa, so prispeli v veliko luko Merdijk in nizozem. vojaki, ki so jih uniforme zmotile, so se jim približali. Toda Nemci so jih zmasakrirali prej, preden so Nizozemci mogli tamkajšnji most pogzati v zrak. Nato so prispele motorizirane čete in ponovno zavzele letališče. Tako so mogli Nemci napredovati proti Rotterdamu. Tedaj so se vrgli v obrambo vzhodnega dela, kjer se jim je posrečilo oditi južno po hudih borbah. Istočasno so poskušali napredovati proti Asrani, ki zapira Zuidersko jezero. Ta manever se jim ni posrečil, vendar so ves vzhodni del zavzeli in s tem obkrožili dve nizozemski provinci kakor tudi neko trdnjavo. Tedaj so zagrozili, da bodo bombardirali ne samo vojaške objekte, temveč tudi mesta. Upoštevati je treba gostoto naseljenosti teh delov države, kaiti gostota presega srednjo naseljenost v Franciji. Prebivalstvu je grozila nevarnost, da bo uničeno, kajti ni bilo za nekaj tisoč ljudi, temveč za več milijonov. Pod takimi pogoji je včeraj topolodnje glavni poveljnik, ki je bil v stiku z zavezniki, smatral, da bi moglo nadaljevanje vojne v tem delu države pripeljati do nedoglednosti trpljenja, pa vendar brez vsakega rezultata. Zaradi tega je ukazal, naj se ustavi ogenj v tem delu ozemlja ter naj se borba nadaljuje v drugih krajih, zlasti v Holandiji.

— Nato je van Kliefens poudaril, da niti vlada, niti kraljica niti država sama ni kapitulirala. Borba se bo nadaljevala do zmage. Varujte se, je rekel minister, da bi obračali vaše poglede samo na tisti del kraljestva, ki se nahaja v Evropi. Mislite na tiste ogromne zemlje na oni strani morja,

pa imajo glede položaja v Belgiji, kjer so zavezniški položaji pri Bruslju bolj negotovi. Vrhovno vojni vodstvo zaveznikov je že predvidelo, tako pravijo v Parizu, poznejši umik za reko Escault (Schelde) in na Charleroi. Vojaški krogi v Parizu menijo, da ima Nemčija vsaj deset tisoč letal na fronti v bojih proti zavezniškim armadam.

— Van Kliefens je nato poudaril hrabrost in hladnokrvnost, ki jo je prebivalstvo pokazalo naslednje dni navzile neprestan napadom. Imeli smo 400.000 mož pod zastavo in četrtina jih je padla. Nekateri polki, med njimi grenadirski polk kraljeve garde, so izgubili 80%. Te izgube so imeli grenadirji pri dveh poskusih, da bi vsaj za kratek čas zavzeli letališča, ki so padla v nemške roke. — Nato je zunanji minister našteval načine, ki so jih Nemci uporabljali, da bi zavzeli letališča v Rotterdamu. Nemci so imeli v Brabantu udarne čete, ki so razpolagale z oklepnimi in motoriziranimi enotami, pred katerimi pa je šlo na stotine ljudi v nizozemskih uniformah. Ko so se ti polastili enega avtobusa, so prispeli v veliko luko Merdijk in nizozem. vojaki, ki so jih uniforme zmotile, so se jim približali. Toda Nemci so jih zmasakrirali prej, preden so Nizozemci mogli tamkajšnji most pogzati v zrak. Nato so prispele motorizirane čete in ponovno zavzele letališče. Tako so mogli Nemci napredovati proti Rotterdamu. Tedaj so se vrgli v obrambo vzhodnega dela, kjer se jim je posrečilo oditi južno po hudih borbah. Istočasno so poskušali napredovati proti Asrani, ki zapira Zuidersko jezero. Ta manever se jim ni posrečil, vendar so ves vzhodni del zavzeli in s tem obkrožili dve nizozemski provinci kakor tudi neko trdnjavo. Tedaj so zagrozili, da bodo bombardirali ne samo vojaške objekte, temveč tudi mesta. Upoštevati je treba gostoto naseljenosti teh delov države, kaiti gostota presega srednjo naseljenost v Franciji. Prebivalstvu je grozila nevarnost, da bo uničeno, kajti ni bilo za nekaj tisoč ljudi, temveč za več milijonov. Pod takimi pogoji je včeraj topolodnje glavni poveljnik, ki je bil v stiku z zavezniki, smatral, da bi moglo nadaljevanje vojne v tem delu države pripeljati do nedoglednosti trpljenja, pa vendar brez vsakega rezultata. Zaradi tega je ukazal, naj se ustavi ogenj v tem delu ozemlja ter naj se borba nadaljuje v drugih krajih, zlasti v Holandiji.

— Nato je van Kliefens poudaril, da niti vlada, niti kraljica niti država sama ni kapitulirala. Borba se bo nadaljevala do zmage. Varujte se, je rekel minister, da bi obračali vaše poglede samo na tisti del kraljestva, ki se nahaja v Evropi. Mislite na tiste ogromne zemlje na oni strani morja,

pa imajo glede položaja v Belgiji, kjer so zavezniški položaji pri Bruslju bolj negotovi. Vrhovno vojni vodstvo zaveznikov je že predvidelo, tako pravijo v Parizu, poznejši umik za reko Escault (Schelde) in na Charleroi. Vojaški krogi v Parizu menijo, da ima Nemčija vsaj deset tisoč letal na fronti v bojih proti zavezniškim armadam.

— Van Kliefens je nato poudaril hrabrost in hladnokrvnost, ki jo je prebivalstvo pokazalo naslednje dni navzile neprestan napadom. Imeli smo 400.000 mož pod zastavo in četrtina jih je padla. Nekateri polki, med njimi grenadirski polk kraljeve garde, so izgubili 80%. Te izgube so imeli grenadirji pri dveh poskusih, da bi vsaj za kratek čas zavzeli letališča, ki so padla v nemške roke. — Nato je zunanji minister našteval načine, ki so jih Nemci uporabljali, da bi zavzeli letališča v Rotterdamu. Nemci so imeli v Brabantu udarne čete, ki so razpolagale z oklepnimi in motoriziranimi enotami, pred katerimi pa je šlo na stotine ljudi v nizozemskih uniformah. Ko so se ti polastili enega avtobusa, so prispeli v veliko luko Merdijk in nizozem. vojaki, ki so jih uniforme zmotile, so se jim približali. Toda Nemci so jih zmasakrirali prej, preden so Nizozemci mogli tamkajšnji most pogzati v zrak. Nato so prispele motorizirane čete in ponovno zavzele letališče. Tako so mogli Nemci napredovati proti Rotterdamu. Tedaj so se vrgli v obrambo vzhodnega dela, kjer se jim je posrečilo oditi južno po hudih borbah. Istočasno so poskušali napredovati proti Asrani, ki zapira Zuidersko jezero. Ta manever se jim ni posrečil, vendar so ves vzhodni del zavzeli in s tem obkrožili dve nizozemski provinci kakor tudi neko trdnjavo. Tedaj so zagrozili, da bodo bombardirali ne samo vojaške objekte, temveč tudi mesta. Upoštevati je treba gostoto naseljenosti teh delov države, kaiti gostota presega srednjo naseljenost v Franciji. Prebivalstvu je grozila nevarnost, da bo uničeno, kajti ni bilo za nekaj tisoč ljudi, temveč za več milijonov. Pod takimi pogoji je včeraj topolodnje glavni poveljnik, ki je bil v stiku z zavezniki, smatral, da bi moglo nadaljevanje vojne v tem delu države pripeljati do nedoglednosti trpljenja, pa vendar brez vsakega rezultata. Zaradi tega je ukazal, naj se ustavi ogenj v tem delu ozemlja ter naj se borba nadaljuje v drugih krajih, zlasti v Holandiji.

— Nato je van Kliefens poudaril, da niti vlada, niti kraljica niti država sama ni kapitulirala. Borba se bo nadaljevala do zmage. Varujte se, je rekel minister, da bi obračali vaše poglede samo na tisti del kraljestva, ki se nahaja v Evropi. Mislite na tiste ogromne zemlje na oni strani morja,

pa imajo glede položaja v Belgiji, kjer so zavezniški položaji pri Bruslju bolj negotovi. Vrhovno vojni vodstvo zaveznikov je že predvidelo, tako pravijo v Parizu, poznejši umik za reko Escault (Schelde) in na Charleroi. Vojaški krogi v Parizu menijo, da ima Nemčija vsaj deset tisoč letal na fronti v bojih proti zavezniškim armadam.

— Van Kliefens je nato poudaril hrabrost in hladnokrvnost, ki jo je prebivalstvo pokazalo naslednje dni navzile neprestan napadom. Imeli smo 400.000 mož pod zastavo in četrtina jih je padla. Nekateri polki, med njimi grenadirski polk kraljeve garde, so izgubili 80%. Te izgube so imeli grenadirji pri dveh poskusih, da bi vsaj za kratek čas zavzeli letališča, ki so padla v nemške roke. — Nato je zunanji minister našteval načine, ki so jih Nemci uporabljali, da bi zavzeli letališča v Rotterdamu. Nemci so imeli v Brabantu udarne čete, ki so razpolagale z oklepnimi in motoriziranimi enotami, pred katerimi pa je šlo na stotine ljudi v nizozemskih uniformah. Ko so se ti polastili enega avtobusa, so prispeli v veliko luko Merdijk in nizozem. vojaki, ki so jih uniforme zmotile, so se jim približali. Toda Nemci so jih zmasakrirali prej, preden so Nizozemci mogli tamkajšnji most pogzati v zrak. Nato so prispele motorizirane čete in ponovno zavzele letališče. Tako so mogli Nemci napredovati proti Rotterdamu. Tedaj so se vrgli v obrambo vzhodnega dela, kjer se jim je posrečilo oditi južno po hudih borbah. Istočasno so poskušali napredovati proti Asrani, ki zapira Zuidersko jezero. Ta manever se jim ni posrečil, vendar so ves vzhodni del zavzeli in s tem obkrožili dve nizozemski provinci kakor tudi neko trdnjavo. Tedaj so zagrozili, da bodo bombardirali ne samo vojaške objekte, temveč tudi mesta. Upoštevati je treba gostoto nas

Cilji italijanske politike

»Nova Evropa organizirana na mednarodnostnem načelu«
»Ravnotežje na osnovi bistvenih ozemeljskih sprememb«
Napetost s Francijo in Anglijo ne popušča

Rim, 15. maja. t. Politična revija »Relazioni Internazionali« objavlja v zvezi s sedanji politični in vojaški dogodki vprašanje »italijanskega življenjskega prostora«. Cilji, ki jih zasleduje Anglija in Francija, tako piše članek, so takšni, da jih ni mogoče spraviti v sklad s cilji fašistične revolucije.

Iz sedanje evropske vojne mora priti nova Evropa, ki pa ne bo organizirana po narodnostnem načelu, marveč na temelju imperialnih pojmov, ki so višji od narodnostnih in ki nad posameznimi narodnostnimi interesi združujejo višje človeške koristi. Evropa mora postati mednarodnostna skupnost. Anglija in Francija bi radi zadržali razmah Italije zato, ker ta razmah ni v skladu s sedanji gospodarski postojanki Anglije in Francije po svetu. Italija želi, da v Evropi nastane ravnotežje. Toda za Italijo prihaja v poštev samo takšno ravnotežje, ki bo ustanovljeno na osnovi bistvenih ozemeljskih sprememb. Zaradi tega mora biti Italija pripravljena.

Vsi italijanski listi objavljajo poročila o angleško-francoskem postopanju z italijanskimi trgovskimi ladjami. Propagandno ministrstvo je tuje časnikarje povabilo na konferenco, kjer so to poročila dobili v roke in jim je bilo stališče Italije obrazloženo.

»Suez—Malta—Korsika—Bizerta in Gibraltar«

V Rimu tudi mnogo govorijo o neki izjavi, ki jo je Mussolini pred štirinajstimi dnevi dal višjim predstavnikom fašistične stranke, ki jih je zbral okrog sebe. Mussolinijev govor ni bil objavljen v časopisju, vendar pa z vednostjo političnih oblasti kroži od osebe do osebe. Vsebinsko je bil ta govor oster protest proti angleško-francoskemu nadzorovanju italijanske zunanje trgovine. Govor je zaključila trditev, da mora Italija na to odgovoriti. Odgovor Italije da je neizbežen. Potrebnost Italije da je dosegla svoj konec.

Cilj italijanskega nastopa je, sodeč po pisni in časopisni in po zasebnih izjavah merodajnih ljudi, naj bi razbil vzroke v Sredozemsko morje, v katerem se Italija danes čuti kot ujetnica. Tako se je izrazil sam državni poltajnisk za vojno mornarico v svojem govoru v senatu. Italija hoče imeti svobodno pot do svetovnih morij. V ta namen je treba podreti vse utrdbe, ki jih imata Anglija in Francija, da z njimi gospodarita nad morjem, ki je italijanski življenjski prostor. Te utrdbe so, kakor pravijo v Rimu: Suez, Malta, Korsika, Bizerta in Gibraltar.

Francoski odgovor na italijanske pritožbe

Pariz, 15. maja. AA. Havas: V teku sestanka med italijanskim zunanjim ministrom grofom Ciano in francoskim poslanikom v Rimu Poncetom je francoski veleposlanik, kakor se sporoča, zavrnil navedbe v znanem poročilu Pietra Marchija o zavestni blokadi. Razgovor se je nanašal na tehnično plat omejenega protesta.

V francoskih krogih v Rimu izjavljajo, da Francija nikoli ni mislila delati Italiji težav pri izvajanju njene morske trgovine, marveč da se je Francija vedno trudila s posebnimi sporazumi z Italijo olajšati razne ovire, ki so zvezane z blokado Nemčije, do katere ima Francija kot vojno moč država pravico. V francoskih krogih trdijo, da stvarno italijanska trgovina od sedaj ni trpela, ko je znano, da je uvoz vsega blaga, ki je v zvezi s kovinsko, tekstilno ali petrolejsko industrijo v zadnjih mesecih mnogo narasel, kar dokazuje, da o kakšnih ovirah ne more biti govora. Na ta izgovor odgovarja italijanski tisk, da debate o ovirah sploh ne sprejme, ker hoče Italija v svojem življenjskem prostoru imeti popoln mir v popolni svobodi.

Napad na Anglijo in Francijo v italijanskem senatu

Rim, 15. maja. AA. Stefani: Ko je govoril med senatno proračunsko debato, predsednik senatne komisije Bevione izjavil med drugim, da živita zahodni plutokraciji, ki sta nasičeni z ozemlji in bogati zaradi svojih monopolov, v utvari,

da bosta Mussolinijev voljo strli s sredozemskimi zaprekami. Prav tako znabiti računajo s finančnimi težavami sprito italijansko-francoskega položaja. Italijanski senat pa jasno razglasa svoje prepričanje, da se bodo ti računi razblinili sprito stvarnosti in da bodo italijanske finance dale svoj soliden prispevek za nesporno zmago. To izjavo so vsi senatorji z navdušenjem pozdravili.

Rim, 15. maja. AA. DNB: »Tribuna« piše o vprašanju Sredozemskega morja ter pravi, da sta se Francija in Anglija vedno upirali rešitvi teh vprašanj, ki predstavljajo osnovne pogoje za veliko Italijo. List pravi, da želita zahodni demokraciji napraviti iz Italije ujetnico in jo utruditi prav na Sredozemskem morju. Toda noben dogodek minulosti in sedanjosti ne more odvrti pozornosti Italije od te točke. Italija je v tem nepopustljiva.

Fašisti proti »Osservatore Romano«

Rim, 15. maja. Nedavno je kongregacija sv. Očija obsodila in dala na indeks spise italijanskega pisatelja in zgodovinarja Alfreda Orianija. Znan dominikanec pater Cordovani je v »Osservatore Romano« razpravljal o tem in med drugim zapisal, da bi bilo težko dobiti kakega pisatelja, ki bi bolj odkrito tajil in napadal katoliško vero kakor Oriani.

Fašistični državni minister Robert Farinacci, ki je znan po svoji radikalnosti, se je v svojem listu »Regime Fascista« zavzel za Orianija. Izjavil je, da to dela kot katoličan in fašist. Alfred Oriani, ki je umrl v oktobru v letu 1910, in ki velja za predhodnika fašističnega svetovnega nazora, je bil,

tako trdi Farinacci, stavljen na indeks zgolj in političnih razlogov. V resnici pa je hotela kongregacija sv. Očija s to obsodbo pokazati le svoje protinemsko in proti italijansko mišljenje in se zavzeti za Francoze in Angleže.

Temu napadu Farinaccija je sledil drugi članek v »Regime Fascista«, ki zelo ostro napada »Osservatore Romano« in prav tako tudi Vatikan. Farinacci je v zelo ogorčenem tonu zahteval, da se vatiškano glosilo prepove v Italiji. Istočasno je tudi »Tribuna« napadla »Osservatore Romano« in mu očitala, da drži z demokratičnimi vesilji. Tribuna sicer »Osservatore« ne imenuje, ampak

Ze stoletja zdravi ROGAŠKA SLATINA s čudodelno močjo svojih zdravilnih vrelcev razne bolezni želodca, čreva, jeter, rumenice, žolčnih kamnov, izmene snovi, debelosti, ledvic, mehurja, sladkorno bolezen itd.

Znana stroga dietična kuhinja. • Krasno športno kopališče. • Idealno okrevališče. • Pred in po sezoni znatni popusti.

Zdravljenje poleti in pozimi.

Informacije daje ravnateljstvo zdravilišča

ROGAŠKA SLATINA

Odmev na jugovzhodu

Balkan bo miren

Berlin, 15. maja. b. Berlinsko časopisje poudarja, da Sovjetska Rusija, Italija in Nemčija jamčijo, da na Balkanu ne pride do nobenih sprememb. Nemško časopisje trdi, da so te tri države nekako jamstvo, da do kakšnih sprememb na Balkanu tudi ne bo prišlo.

Vojni vpoklici v Romuniji

Bukarešta, 15. maja. b. Poročajo, da je romunsko vojno poveljstvo v velikem obsegu ukinilo dopuste vojakom. Številni vojaki, ki so se nahajali na dopustu v Bukarešti, so bili pozvani, da se takoj vrnejo k svojim enotam. V uradnih krogih izjavljajo, da se vojne priprave v Besarabiji po obisku jugoslovanske trgovinske delegacije v Moskvi izvajajo manj intenzivno ter pričakujejo, da bodo čete, ki so bile v začetku letošnjega leta v vsej naglici vržene iz Transilvanije v Besarabijo, kmalu vrnjene na svoje stare postojanke. Ne potrjuje pa se novica, da bo v kratkem odpotovala v Moskvo romunska delegacija. Širijo se tudi glasovi, da se odnosi med Sovjetsko Rusijo in Romunijo znatno zboljšujejo.

Madžarska—Slovaška

Budimpešta, 15. maja. t. MIT. Slovaško poslanstvo je objavilo uradno poročilo, v katerem pravi, da so govorice, da bi bila slovaško-madžarska meja zaprta, neresnične. Promet na tej meji je popolnoma normalen. Na slovaški strani še nadalje dajejo neomejeno vse olajšave za turistični promet, v kolikor so te olajšave obojestranske. Slovaško poslanstvo je moralo protestirati proti tem novicam, ki so jih širili nekateri madžarski listi.

Berlin, 15. maja. b. V Berlinu poudarjajo, da so Madžari izvršili vojne ukrepe v znaku velikih vojnih manevrov, ki bi se morali pričeti v jeseni zaradi nastalega mednarodnega položaja. Ako bi bili madžarski vojni ukrepi naperjeni proti kakšni državi, bi bila to kvečjemu Slovaška. Tuje časopisje pa se za madžarske namere zelo zanima.

Angleško zanimanje za plovbo po Donavi

Rim, 15. maja. b. Italijanska agencija »Del Mare« poroča iz Budimpešte, da je v tamkajšnjih krogih z začudenjem in razumljivim interesom sprejeta novica, da namerava Anglija imenovati pri svojem poslanstvu v Budimpešti mornariškega atašea. Iz tega sklepajo, da Anglija pripisuje velik pomen plovbi na Donavi. Nemčija in ostale države, ki so zainteresirane na pravilnem razvoju prometa na Donavi, kažejo največje zanimanje in

delajo potrebne ukrepe, da odstranijo vse težave, ki bi mogle nastati v plovbi na Donavi. Očitno pa je, da prihaja interes Anglije za Donavo zaradi tega, ker po Donavi stalno prihajajo velike pošiljke petroleja za Nemčijo.

Csaky se je oženil

Budimpešta, 15. maja. AA. Havas: V Gradcu je bila v najožjem krogu poroka med zunanjim ministrom grofom Csakyjem in avstrijsko grofico Chorinsky. Oba sta se zvečer vrnila v Budimpešto, kjer je Csaky prevzel spet svoje poele.

„Grčija mirna“ pravi Metaksas

Atene, 15. maja. AA. Havas: Predsednik vlade Metaksas je imel včeraj v Pireju o priliki slav-

Vznemirjenje v Ameriki

Značilne izjave Roosevelta, Hulla in generala Pershinga

Hull

Washington, 15. maja. AA. Reuter: Zunanji minister Cordell Hull je izjavil novinarjem, da je ameriška vlada svetovala vsem ameriškim državljanom v Italiji, naj zapuste to državo. To predstavlja spremembo nazoriranja ameriške vlade glede možnosti vstopa Italije v vojno.

Roosevelt

Predsednik Roosevelt je izjavil novinarjem, da bo v kongresu zahteval kredite za gradnjo novih in izpopolnitve starih ladjedelnice in drugih vojaških zgradb. V sedanjem času je narodna obramba največjega pomena ter je danes postranskega vprašanja, kako priti do potrebnih milijonov dolarjev. Zvišanje znaša 11% proračuna. Glede narodne obrambe je potrebno izpolniti gotove praznote, ki so se pokazale na osnovi rezultatov evropske vojne. Zaradi tega moramo tudi razširiti predvideni program. Razvoj vojnega položaja v Evropi vpliva toliko na Ameriko, da je narodna obramba postala za Združene države mnogo bolj pomembna kot je bila doslej.

Pershing

Poveljnik ameriške vojske v minuli vojni - general Pershing - je izjavil včeraj, da je treba pripraviti vse sile države za-

radi možnosti vstopa v vojno. Nihče od nas ne more trditi, kdaj bi mogli biti mi zapleteni v vojno, ki je zdaj vzplamela v Evropi. Danes je položaj tak, da ne moremo odlagati naših uprav.

Ameriški tisk pripravlja na vstop v vojno

Washington, 15. maja. t. United Press: Današnji ameriški tisk je začel odkrito pisati o možnosti vstopa Združenih držav v vojno. To spremembo v zadržanju tiska, ki do sedaj te možnosti ni javno obravnaval, je povzročila novica o kapitulaciji Nizozemske. Listi pišejo, da je kapitulacija Nizozemske povzročila temeljito spremembo v ameriškem javnem mišljenju in da tisti krogi, ki hočejo Ameriko na vsak način držati izven vojnih dogodkov, sedaj že izgubljajo svojo bitko. — »Times Herald« piše, da bo ameriško sočustvovanje z Evropo imelo samo en uspeh, namreč, da bodo Ameriko pripravile do tega, da bo vstopila v vojno. List opozarja ameriško javnost, naj se pripravi na težave, na velike denarne davkatve, na vojne napore. Amerika mora pripraviti vsaj 50.000 pilotov in vsakemu dati tudi svoje letalo. Vojna se razvija danes tako, da je nesmiselno govoriti, da bi mogla Amerika stati ob strani. Za Ameriko kmalu ne bo več nevtralnosti.

Po norveških frontah

Zavezniki so pri Narviku izkrcali nove čete — Tudi Nemci pošiljajo nove okrepitve

Stockholm, 15. maja. t. United Press: V okraju Narvika so v razvoju večji vojaški dogodki. Pri Bjerviku so se izkrcali nove angleške, francoske in poljske čete. (Bjervik leži severno od Narvika.) Vsi mostovi v Narviku so podrti. Mesto samo je skoraj popolnoma v razvalinah. 600 Norvežanov je odšlo iz mesta, ki ga bodo morali tudi še tisti Nemci, ki so se do sedaj držali v njem, izprazniti in se pomakniti višje v gorovje ob železnici, ki pelje na Švedsko in ki je še vedno popolnoma v nemških rokah. Iz južne Švedske poročajo, da so bile pri Kengsvingerju in pri Rorosu praške z raztresenimi norveškimi oddelki. Nemško vrhovno poveljstvo je v tej zvezi objavilo oklic, da bo odedel vsak ujetnik, ki ga bodo dobili z orožjem v roki, takoj ustreljen. Na Norveško prihajajo še vedno nove nemške čete in velike količine vojnega materiala.

Stockholm, 15. maja. AA. Reuter: Na severno Norveško prihajajo močna angleška, francoska in poljska ojačenja. Narvik je zaradi bombardiranja z morja popolnoma zrušen, kakor trdi neki očevidec, ki je pribežal na norveško-švedsko mejo. Računajo, da se bodo nemške čete iz Narvika umaknile na hribovje okrog mesta. Francoske čete so odlično

opremljene. Francoski tanki so se že udeležili akcij na severnem Norveškem in na podlagi tega računajo, da je pred vratmi hud napad na mesto tudi za primer, če bi morali tanke uporabiti samo na cestah, ki vodijo do mesta. Norveški begunci imajo vtis, da bodo nudili Nemci hud odpor zaradi velikega števila avtomatskega orožja, ki ga imajo. Toda Nemcem manjka topništvo in manjka jim tudi ojačenje. V zadnjem času so Nemci dobili nekaj ojačenj z letali, vendar pa teh padalcev ni bilo več ko 100. Medtem ko zavezniki pripravljajo napad na Narvik, pa čistijo Norvežani osek pri Gratangeru, kjer so še redki nemški oddelki.

Nekje na Norveškem, 15. maja. AA. Reuter: Zavezniki so se zavele Elvaegarmund in poti, ki vodijo od Herjangana. Norveške čete so zavezle gorate predele Vandasla in napredujejo proti planinam južno od Sugdalena. Po poročilu norveškega vrhovnega poveljstva je očitno, da so bile nemške čete pregnane iz Elvaegarmuna. — Nemške čete so bile pripriljene umakniti se v gore na odločni akciji zaveznikovih čet, ki so začele z napadom v ponedeljek zjutraj.

Položaj Švice

Promet z Nemčijo ukinjen — Incident v Rimu

Rim, 15. maja. t. United Press: Švicarski poslanik v Rimu Paul Rügger je obiskal zunanje ministrstvo in tamkaj vložil protest proti temu, da je bilo poslopie poslanstva vse prepleteno z letaki protifrancoske in protiangelske vsebine. Ko je poslanik z ozirom na dejstvo, da so poslaniška poslopja last dotične države dal ukaz, da naj se vsi ti letaki odstranijo, so neki mladeniči delali ovire. Nato je poslanik poklical policijo, ki je napravila red. Incident je sedaj že poravnal in straža pred švicarskim poslanstvom je bila pomnožena.

Bern, 15. maja. t. United Press: Železniški promet med Švico in Nemčijo je pri Baselu ukinjen. Samo osebe z diplomatičnimi potnimi listi imajo dovoljenje za prehod. Tudi na cestah je najstrožja kontrola in policija popljuje na meji imena vseh potnikov in številke vozil, ki gredo čez mejo na eno bodisi na drugo stran. Veliko število letoviščarjev, ki so prebivali v severnem delu Švice, je zapustilo letovišče in potuje proti južnemu delu. Mnogi Švico popolnoma zapuščajjo.

Basel, 15. maja. b. Švicarsko poveljstvo je prejelo poročilo, da se na področju švicarske meje na nemški strani zbirajo nemške čete. Po najnovejših poročilih so te nemške čete razporejene ob švicarski meji. Preteklo noč so se izvedla velika zbiranja

nemških vojnih sil ob švicarski meji. V Švici je vse pripravljeno. Civilno prebivalstvo bozi v notranjost, zlasti v gorate pokrajine in nebi s seboj le najnujnejše stvari. V Švici pričakujejo, da bodo nemške čete že prihodnjo noč prodrle do meje. Vrhovno poveljstvo švicarske vojske je zaradi tega izvršilo vse potrebne varnostne ukrepe.

Danes je izšla tudi naredba, da se morajo vsi tujci, ki so nemški državljani, odstraniti iz obmejnih krajev ter se morajo preseliti ali v notranjost države, ali pa zapustiti Švico.

Bern, 15. maja. AA. Stefani: Švicarsko vrhovno poveljstvo je izdalo poročilo, ki pravi, da se širijo govorice, ki dvomijo v švicarsko nevtralnost. Te govorice so netočne ter škodujejo interesom države, ker je znano izročilo Švice, ki je bila vedno nevtralna ter bo to ostala tudi v bodoče.

Mobilizacija končana

Bern, 15. maja. AA. Havas: Vezni svet in vrhovno poveljstvo sporočata: Splošna mobilizacija je bila izvedena v najhitrejšem roku. Vse čete so zasedle postojanke, ki so jim bile določene. Postojanke v obmejnih krajih so zasedle močno oborožene čete. Prav tako pa tudi v notranjosti države zelo močne sile varujejo varnost ozemlja.

Politični zapiski

Narod ne sme izgubiti zaupanja vase!

Hrvatski Dnevnik v zadnji številki navaja »Slovenec« pinkošni uvodnik ter pravi k temu vprašanju med drugim takole: »V tem članku so povedani zelo zanimivi podatki o metodah, ki se jih poslužuje propaganda zainteresiranih držav na škodo drugih držav in narodov, s čimer je široka javnost obveščena, česa se je treba varovati. V današnjem velikem boju se res najhujše godi narodom, ki izgube zaupanje vase ter fatalistično čakajo, kaj se bo zgodilo. Dr. Krnjevič je imel prav, ko je dejal, da se mrharji ne spuščajo na žive ljudi, marveč le na mrljice. Le narod ki je poln življenjske sile in volje, se more obdržati. Tak narod sicer more dobiti tudi mnogo udarcev, vendar pa nikakor ne more poginiti, dokler le živi v njem zavest o svoji samobitnosti, o svoji pravici in dostojanstvu. Kdor pa ni voljan braniti svoje svobode in svoj občanek, ta seveda drvi v prepad. Sovražna propaganda ima vedno ta namen, v narodu ubiti zaupanje. Peta kolona marsičar po vsaki državi in po vsakem narodu. Tudi mi smo jo imeli v časih naše najhujše borb. Bili so ščitovci vsakega režima, ki niso bili voljni nič trževati za narodne pravice in svobodo naroda in ki so v hrvatskem narodu skušali siriti malodušje. To pa se jim ni posrečilo, ker hrvatski narod ni poslušal teh naukov, marveč gledal dejstva. Odločno se je boril in zmagal. Tudi za naprej se bo boril zoper vsakega, kdor bi grozil njegovemu obstanku in njegovi svobodi. Brata Radića sta nas učila, da se moramo najprej oprestiti strahu, kar se jima je posrečilo. Bodimo srečni, da je tako, ker, dokler je tako, ne moremo biti premagani.«

Preprečimo neslogo

Zagrebski Obzor v političnem članku med drugim piše: »Razvoj mednarodnih dogodkov pa vedno bolj potiska v ozadje notranja vprašanja. Naši ljudje so po svojem zdravem političnem nagonu zaslužili, da v današnjih razmerah hoče ali ne hoče vse naše življenje prevladuje razvoj zunanega položaja. Zato javnost z vedno večjim zanimanjem in z razumljivo napetostjo zasleduje dogodke na evropskih bojiščih. Gotovo je, da bo prihodnji razvoj mednarodnih dogodkov še bolj zavzemal zanimanje naše javnosti, zaradi česar bodo notranja vprašanja izgubila precej svoje važnosti in ostrine. To je v razvoju položaja treba upoštevati. Dokler pa razmere dopuščajo, je treba med tem storiti vse, kar je mogoče, da se okrepi sodelovanje med Srbi, Hrvati in Slovenci ter se tako že vnaprej onemogočijo vsi poskusi, ki bi hoteli izrabiti njihovo neslogo.«

»Trgovinski glasnik« za koncentracijo

Belgrajski Trgovinski glasnik prinaša članek, kjer med drugim zagovarja misel koncentracije ter končno sklepa takole: »Z ozirom na mednarodni položaj naši politični krogi in naša javnost vendarle sodijo, da bi bilo danes »Jugoslaviji« treba zbrati vse narodne sile okoli prestola, narodne vojske in vse naše notranje državne uprave, da bi Jugoslavija bila močna ter vsekdar pripravljena na vsakršno možnost, ki si je sicer nikakor ne želimo, ki pa bi nam utegnili biti vsiljena zoper naše želje in naše volje ohraniti nevtralnost ter dobre odnose z vsemi državami, vojskujočimi se, nevojskujočimi se in nevtralnimi.«

Ali more SDS zastopati Hrvate?

Kakor je te dni poročalo belgrajsko Vreme, je bila tedni prva seja novega mestnega sveta v Osijeku. Te prve seje novo imenovanega mestnega sveta pa se niso hoteli udeležiti svetniki, ki pripadajo stranki SDS, češ da niso zadovoljni z imenovanjem in sestavo mestnega sveta, kakor ga je imenovala banska oblast v Zagrebu. Vodstvo SDS je namreč predložilo drugačno listo v imenovanje, toda člani vodstva HSS so iz te liste črtali dva člana SDS, ki sta Hrvata, češ da SDS zastopa le Srbe v banovini Hrvatski ter da morejo biti v njenem imenu v mestni svet imenovani zgolj njeni srbski člani. Vodstvo SDS pa zlasto misel, da SDS zastopa ne le Srbe, temveč tudi del Hrvatov v Osijeku. Zaradi tega spora se svetniki SDS seje niso udeležili. Poleg njih so izostali od seje tudi nekateri člani JRZ. Zastopniki Gospodarske sloge ter hrvatske delavske zveze pa so, čeprav člani HSS, so v novem mestnem svetu zavzeli opozicijsko stališče ter so glasovali zoper vse predloge občinske uprave.

Kandidatne liste na Hrvatskem

Rok za vlaganje kandidatnih list za hrvatske občinske volitve je potekel. Kakor poročajo listi, da so bile skoro povsod kandidatne liste vložene šele zadnje dni. Po prvih poročilih je le malo občin, kjer bi ne bili vloženi vsaj po dve listi. Ponekod so postavljene tudi po tri liste. Dasi so prišli HSS v glavnem držali disciplino, vendar imajo po nekaterih občinah, zlasti v Dalmaciji, po dve listi HSS. Poleg HSS je v srbskih krajih postavila liste tudi SDS, v mešanih krajih tudi SDK, poleg tega pa tudi JRZ. V Bosni je bilo postavljeno mnogo kompromisnih list med HSS in JRZ. Te liste se imenujejo »liste narodnega sporazuma.« — Kakor je videti, je vmes precej političnega elementa, dasi volitve sicer niso politične.

Prerekanje o peti koloni

Novosadski list »Dan« je pred dnevi prinesel članek, kjer je poročal o pisanju glasila nemške mladine v Jugoslaviji, ki je organizirana v Kulturno. Glasilo se imenuje »Schaffende Jugend«. List »Dan« je v svojem članku očital nemškemu glasilu, češ da iz njegove pisave sledi, da si naloga nemške mladine v Jugoslaviji morala biti nekako taka kakor je naloga »pete kolone«. Na ta hud očitke novosadskega lista je zdaj odgovorilo glasilu nemškega obnovitvenega gibanja »Volksruf«, ki je glasilo dr. Awenderja. Ta list takole odgovarja »Danu«: »Kdo izmed nas Nemcev e neki že kdaj slišal o kakih peti koloni? Nihče nikdar! Ko smo prebrali tisto beleško v »Danu«, smo začudeni dvignili glave ter se drug drugega spraševali, polni pričakovanja: »Kaj pa je to »peta kolona«? Kdo sestavlja to peto kolono? Kje seki je ta peta kolona? Nihče o vsem tem nima niti pojma. Vsi smo pač mislili na slabo aprilsko tajo. Tisto, česar nihče izmed nas ne ve, nam je debelo namazal na kruh »Dan«, in sicer močno ustumno.« — Novosadski »Dan« zdaj odgovarja »Volksrufu« ter razlaga, kaj je »peta kolona«.

Slovenski župani zahtevajo banovino Slovenijo

Deputacija slovenskih županov je sporočila svojo spomenico predsedniku in podpredsedniku vlade za slovensko samoupravo

Belgrad, 15. maja. m. Slovenski župani, ki se nahajajo v Belgradu, so v imenu slovenskih občin predložili predsedniku vlade g. Dragiši Cvetkoviću in g. podpredsedniku vlade dr. V. Mačku resolucijo, v kateri odločno zahtevajo čimprejšnjo uzakonitev banovine Slovenije.

Pri obeh ministrih je delegacija županske zveze, ki so jo sestavili predsednik zveze avtonomnih mest in predsednik mesta Ljubljane dr. Adlešič, predsednik županske zveze iz Kamnika Nande Novak in g. senator Alojzij Mihelič, bivši župan, sedaj član mestnega sveta v Celju in podpredsednik županske zveze, obrazilo nujnost rešitve tega vprašanja prav v sedanjem času, ko je treba, da tudi banovina Slovenija oživitvori svojo osnovno državopolitično zahtevo.

Tako g. predsednik vlade kakor g. podpredsednik vlade sta delegaciji zagotovila, da zastopata isto stališče, da morajo Slovenci dobiti svojo banovino Slovenijo in da sta pripravljena vse storiti, da se tej zahtevi čimprej

ugodi. Priznala sta, da ni nobenih notranje-političnih ali upravno-političnih pomislekov proti ustanovitvi banovine Slovenije, ki ima kompaktno ozemlje v dravski banovini, toda poudarila sta, da velike težave v Evropi povzročajo državni vladi tolikšne skrbi in ji prizadevajo toliko posla, da se notranje-politični napredek v smislu politike sporazuma ne more razvijati s tisto hitrostjo in točnostjo, ki bi si jo vsi želeli.

Delegacija je poudarila, da je delo za državno skupnost prva skrb Slovencev, da pa slovenski župani morajo poudariti to enodušno zahtevo slovenskega naroda, ki je po njihovem mnenju v največjo korist tudi jugoslovanski državi misli.

Belgrad, 15. maja. m. Resolucija, ki jo je delegacija slovenskih županov izročila anoti predsedniku vlade Cvetkoviću, danes pa podpredsedniku vlade dr. Mačku, se glasi:

»Slovenski župani, organizirani v županski zvezi, se zavedamo, da smo bili v svobodnih volitvah postavljeni na čelo slovenskih

občin. Uživamo zaupanje slovenskega naroda in smo brez dvoma njegovi zastopniki in izraz njegove volje. Zato čutimo za svojo dolžnost, da v imenu slovenskega ljudstva spregovorimo za njegove temeljne narodne zahteve.

Dvajset let se slovenski narod bori za svojo samoupravo, ker v njej gleda poročstvo svoje narodne samobitnosti in svobodnega razmaha vseh svojih tvornih sil. Slovenski narod je vse svoje javno delovanje skozi zadnjih dvajset let usmeril k cilju, da uresniči to svojo temeljno zahtevo v korist države in slovenskega naroda.

Ko je nova državna politika s sporazumom z zastopniki Hrvatov dne 26. avgusta 1939 dosegla svoj vidni uspeh, je ves slovenski narod pričakoval, da se bo po realizaciji banovine Hrvatske ustanovila takoj banovina Slovenija.

Za nadaljevanje reorganizacije države v smislu sporazuma od 26. avgusta 1939 ni gleda Slovenije prav nobene ovire. Slovenski narod je zaskrbljen, ker ustanovitev banovine Slovenije še ni izvršena in se odlašča, ne da bi bile za to kakšne stvarne ovire ali da bi bili opravičeni razlogi za to. Zaradi tega mi, slovenski župani, z vso resnostjo dvigamo svoj glas v imenu slovenskega ljudstva in zahtevamo, da se sedaj, ko je banovina Hrvatska ustanovljena, ustanovi banovina Slovenija. Če to zahtevamo, se čutimo solidarni z vsem slovenskim narodom, ker vemo, da s tem pospešujemo prav umevane interese države.«

† Dr. Stjepan Markulin

Zagreb, 15. maja. b. Danes ob 6 je umrl v 55. letu dr. Stjepan Markulin, znani zagrebški odvetnik, ki je bil eden izmed najstarejših delavcev in uglednih prvakov hrvatske katoliške akcije. On je predvojni ustanovitelj »Domagoja« na Dunaju. Pozneje je ves čas ostal v prvih vrstah katoliškega gibanja med Hrvati. Sodeloval je v raznih društvi, v katerih je delal do zadnjega trenutka. Pokojni dr. Markulin je dalje časa bolehal ter je na binkošne praznike sprejel zakrament za umirajoč. Tedaj ga je obiskal tudi zagrebški nadškof dr. Stepinac. Pogreb bo v petek ob 4 pop. Ves zagrebški tisk prinaša njegove slike in daljše nekrologe.

Drobne politične novice iz Belgrada

Belgrad, 15. maja. m. Predsednik vlade gosp. Dragiša Cvetković je za jutri popoldne ob 6 sklical sejo ministrskega sveta.

Belgrad, 15. maja. m. Davi sta se vrnila iz Zagreba v Belgrad podpredsednik vlade dr. Vladko Maček in finančni minister dr. Šutej G. dr. Maček je imel na povratku v Belgrad daljši razgovor s predsednikom vlade g. Cvetkovićem, nato pa je sprejel ministra brez portfelja dr. Konstantinovića — ter ministra za socialno politiko in ljudsko zdravje dr. Budisavljevića. Tekom dopoldneva je podpredsednik vlade dr. Maček obiskal tudi ministra za vojsko in mornarico, brigadnega generala g. Milana Nedića.

Zalostni naznanjamo, da je umrl naš

dobri mož, oče, sin, brat itd., gospod

Jožef Cvern

šofer

Pogreb pokojnika bo v četrtek, dne 16. maja ob pol šestih popoldne izpred mrtvašnice splošne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, 15. maja 1940.

Justina roj. Metlar, žena;

Asti, hčerka;

Jožefa Cvern, mati,

in ostalo sorodstvo.

Učiteljska napredovanja

Belgrad, 15. maja. m. S kraljevim ukazom so napredovali sledeči učitelji(ce) v Sloveniji: v 5. pol. skup. Lavrič Pavel v Ljubljani, Mihelič Josip v Ljubljani, Omerza Marija v Trbovljah, Stular Franc v Ljubljani, Zenkovič Ema v Trbovljah, Podlesnik Franica v Ribnici na Pohorju, Mravljak Karel v Zrečah; v 6. pol. skup.: Grom Milan v Babnem polju, Bizjan Franc v Trzinu, Stubelj Miroslav v Murski Soboti, Golobčič Amalija v Seranjevcih, Kamberger Jože v Murski Soboti, Ferencak Edmund, Dol pri Hraštniku, Rojce Ana v Litiji, Hribernik Vida v Frankolovem, Setine Matija pri Sv. Pavlu pri Preboldu, Kurdić Karolina v Smarjah pri Jelšah, Setin Marija v Smartnem pri Gornjem gradu, Gorup Celestina v Krčevini, Zdešar Dora na Brezjah, Ljubljana-okolica, Kraševac Danica v Toplicah pri Litiji, Ozmet Cecilija pri Sv. Tomažu pri Ptuj, Gosušnik Silverster pri Sv. Pavlu pri Preboldu, Bratek Rudolf v Radečah pri Zid. mostu, Taufer Vida v Stični na Dol., Virant Stanko v Dolnji Lendavi, Verčovnik Josip v St. Ilju pri Velenju, Pavlič Ivan v Kobilju pri Slovenj-gradcu, Osterc Jožica v Papeli pri Ljutomeru, Zehelj Alfred v Gornjem gradu, Vonceina Drago, okr. šolski nadzornik v Crnomlju, Jančigaj Stanislav pri Sv. Juriju ob Taboru, Lenarčič Mihael v Stali lipi pri Crnomlju, Petrić Jerica v Smihelu pri Novem mestu, Justin Marija v Murski Soboti, Kreft Ana v Ljubljani, Soban Marija v Smarju pri Grosupljem, Jetnik Stefanija v Mariboru, Vindišman Terezija v Hajdini, Pahor Angela, Sv. Kungota, Keržič Franciška, D. M. v Polju, Horvat Janko, Bakovič, Serajnik Angela, Dovyje pri Radoljici, Mah Leopold, Smarje pri Jelšah, Firman Ana, Toplice, Litija, Počkaj Leopoldina, Radmirje, Gornji grad, Hvalat Franc, Krtna, Plundner Angela, Cerklje pri Kranju, Kambić Rudolf, Vinica, Vonceina Majda, Crnomelj, Dular Valerija, Kamnik, Jamovič Ivan, Smarjeta, Novo mesto, Gorup Ernestina, Sv. Florjan, Konjice, Zagor Marija, Brežice, Kočarič Josip, Sestiba, Dolnja Lendava, Toni Terezija, Begunje pri Cerkljici, Benedik Marija, Bled, Bambar Ciril, Stara vas, Brežice, Pogačnik Marija, Smlednik, Ivana Rečnik, Sv. Marjeta, Maribor levi breg, Jurančič Leopold v Telčah pri Krškem, Kočvar Marica, Studenci pri Mariboru, Mahkota Pavla, Dol pri Hraštniku, Lanšak Marta,

Poročnik Heim

Vohunska povest iz časa svetovne vojne.

»In vendar,« je pritrldil Kompars hladno in mirno, »se je začelo zamenjavanje obeh Gaillardov.«

Nastala je tišina. Slišal se je počasen in miren korak oddaljene straže. Heim se je dvignil in skušal nažgati ugaslo cigaro. Roka se mu je tresla. Ni mogel prižgati. Pogreznil se je v naslanjač. Hepsenschlacht je zakril obraz z rokami. Sledečiji je Schmidt zaklel.

»Poglejmo, gospod kurat,« je začel Kompars, »ali niste v življenju obeh Gaillardov opazili nič nenavadnega, nenaravnega, kateri bi naj bil duhovnik ali pa oficir?« Jezuit je dvignil glavo. Zdelo se je, da trpi.

»Če sem prav razumel,« je dejal, »je bil župnik Gaillard tisti, ki ga vi dolžite, da je 11. maja ubil Stefela. To je neumno nemogoče. Prav gotovo je to izvršil oficir.«

»Hvala Bogu da ste prav dognali in da me niste pustili v dvomu,« je dejal Kompars precej malomarno. »Kar se vam v podrobnostih ne zdi umestno, mi dovolite, da vas poučim o tem. Francoski letalec, ki napada nemške opazovalne balone, je neki menih. Mnogo jih je spravil na tla.«

Kurat se je s težavo dvignil. V tem trenutku mu ni preostalo drugega, kakor je mislil, da mora iti do konca. Še pogled v daljavo in začel je sladko in žalostno.

»Vem. Res veliko jih je zbil na tla in hvala Bogu, da so se rešili zdravi in čili s padali. Na povratku ga ne morejo v enosedežniku doseči nemški lovci, ki ga od zadaj napadajo. Če bi ga dosegli, bi ga gotovo ubili. Mislim pa, da

je slučaj tak, da prav malo računa na zmago naših letal.«

»Moje oče,« je rekel Kompars spoštljivo, »prav s spoštovanjem vam govorim o njem in mislim, da ste preveč zaupni. Če je Francoz tako pametno ravnal, je bil to le kurat. Med temi nalagami, ki si druga drugi nasprotuje, je izbira težka. Protestant sem in se lahko zelo varam. Vaš duhovni šef vam je v izbiri vaše vloge v tej vojski pustil precej svobode.«

»Molčite!« je pripomnil jezuit. »Boriti se za domovino je ena stvar, ubiti človeka je pa zopet nekaj drugega. Župnik Gaillard gotovo ni s silo potiskal glave kakega človeka v vodo, ni čutil, da njegovi prsti počasi in sistematično uničujejo stvar božjo. Pravim vam, da je to laž. Poznam ga. Duhovnik je.«

»Gospod kurat,« je dejal Kompars hladnokrvno, »obžalujem ta razgovor, na dnu srca sem vašega mnenja. Vem pa, da so Gaillardovi sodelavci krivi. Toda ...«

Nekoliko je pomislil.

»... vi niste odgovorili na moje vprašanje.«

Duhovnik se je znova vsedel. Vzdihoval je, bilo mu je nerodno, da so vsi pogledi obrnjeni nanj. Hitro se je odločil, da spregovori in naglo konča.

»Gotovo je, da v sredo 2. in v torek 8. junija ni prišel župnik Gaillard niti v baziliko niti v šolo. Raynatelju, je dejal, da je bolan. Svoje dolžnosti je prevzel v sredo 9. junija jutraj.«

»Hvala gospod kurat. Le za datume nisem vedel. Niso nam izkazali te časti, da spreminja urnik.«

»Kako za vraga veste to?« je vprašal Heim. »Dvakrat sem šel k župniku Gaillardu. Zvečer 1. junija, ko sem prišel, in predvečeraj-

šnjim 13. junija ponoči. Bil sem prepričan, da ga ne bom dobil: kajti njegovi cerkveni predstojniki so določili, da sprejme v baziliki S. A. princa Avgusta Wiljema, ki je dal prirediti orglarski koncert. Res si je moral 1. junija dobiti namestnika, ker je odšel tisto noč v Francijo, kakor dokazuje poročilo kurata. To ni važno. Važnejše je primerjanje obeh popisov, ki sem jih naredil, ne da bi bil kaj moten. Prvega junija skoraj podzavestno in po sili navade, 14. junija pa sistematično.

Prvega junija sta me presenetili dve popolni brivski pripravi in dve zobni ščetki na mizi v toaletni sobi. 13. junija sem našel še tretjo britev, čudo tehniko »made in U.S.A.« Tokrat pripravo s strupeno ostrino, ki se je čisto sama brusila v tej škatici, a včeraj ni je zadostovalo, da sem zvedel od enega našega agenta iz Holandije, da so bile te priprave napredaj v Ameriki februarja 1915. Jasnje je. Samo oficir Gaillard mu je mogel prinesiti med 1. in 13. majem.

Menda sem vam že povedal, da sem dobil oficirjeve prstne odtise v Venderesu. Dobil sem jih tudi 13. junija pri župniku na prenosnem povečevalnem ogledalu, kakršnih se poslužujejo lepotice za puljenje dlačic.«

»Ali ste jih fotografirali?« je živahno vprašal Heim.

»Ne, a sem prepričan, da so njegovi.«

»Veste, da jih ogledalo lahko ohrani. Bertillon jih je uporabil 10 let stare. Torej ...«

»Gotovo, a le zaradi optičarjev, izpiranju z apneno vodo in ne vem še s čim. Moje sledi so bile še sveže in prepričan sem, da 1. junija še niso obstojale. Res, z začudenjem sem se spraševal oni dan, kaj lahko stori duhovnik dobrega s tako nečimurnim ogledalom, kot je ta. Opazil sem, da je bilo skrbno obrisano. Tu so odtisi oficirja in tudi duhovnika.«

Zanimiv industrijski proces v Mariboru

Iznajditelj patentne osi zahteva od Jeklarne v Guštanju 2,482.500 dinarjev odškodnine

Maribor, 13. maja.

Te dni se je začel pred mariborskim okrožnim sodiščem proces, ki je za nas in naše razmere nenavaden. Gre za ogromno odškodninsko tožbo v znesku 2,482.500 din. ki jo zahteva strojni inženir Viktor Vertnik iz Maribora od ravnatelja tvrdke »Jurija grofa Thurnskega jeklarne na Ravnah d. d.« Davida Lorberau in od omenjene tvrdke same. Kakor znano, je Jeklarna grofa Julija Thurna na Ravnah pri Guštanju last koncerna Böhler Stahlwerke ter je v velikem delu v inozemskih rokah. Ozadje te tožbe pa je silno zanimivo in za naše gospodarske razmere kaj značilno. Predmet, okrog katerega se ta zamotani proces vrsti, je

patentna os za vozove

iznajdba inž. Vertnika. Zadeva je sledeča: Inž. Vertnik je svojo iznajdbo patentiral v naši in v nekaterih inozemskih državah, licenco za izdelovanje te osi za našo državo pa je prodal Štajerski železindustrijski družbi v Zrečah. Iznajditelj si je izgovoril razmeroma majhno licenčno pristojbino, tovarna pa se je obvezala, da bo izdelovala osi v seriji ter jih prodajala na jugoslovanskem trgu. Pogodba med iznajditeljem in tovarno je bila sklenjena leta 1936. Do izpolnitve pogodbe pa ni prišlo. Tvrdka je to zavlačevala z različnimi izgovori do oktobra 1937, nazadnje pa je izjavila, da odstopi od pogodbe. Ker pa za to ni imela pravega poudarila, jo je iznajditelj tožil ter je zahteval zapadlo licenčno pristojbino, ki bi jo moral med tem časom po svojih računih dobiti. Pravda je bila vložena pri okrožnem sodišču v Celju. Še pred zaključkom pravde pa se je tvrdka z inž. Vertnikom

nenadoma poravnala

In sicer mu je izplačala dosti višjo odškodnino, kakor jo je on zahteval. Za iznajditelja je bila ta velikodušnost Štajerske železindustrijske družbe prava uganika, še bolj pa se je čudil, kako da je tvrdka zavrgla lepo priliko, ki bi jo imela z izdelovanjem njegove osi, saj je vladalo na našem trgu za Vertnikovo iznajdbo veliko zanimanje ter bi bilo podjetje z njo krasno zaslužilo.

Nova tožba

ki jo je vložil inž. Vertnik sedaj pri mariborskem okrožnem sodišču, pa na izredno zanimiv način odkriva ozadje odstopa Štajerske železindustrijske družbe. Inž. Vertnik trdi v tej tožbi, da je jeklarna grofa Thurna na Ravnah pri Guštanju intervenirala pri Štajerski železindustrijski družbi, da je opustila izdelovanje osi po Vertnikovem patentu. Guštanjska jeklarna je namreč edina proizvajalka vozniških osi v naši državi, ker druga tvrdka »Sartid« v Smederevu, ki se tudi peča z izdelovanjem osi, a uvaža te le kot polizdelke iz inozemstva. Za guštanjsko jeklarno pa stoji v ozadju močnata inozemska industrija, kateri je veliko lažje na tem, da se pri nas ne bi ustvarila nova konkurenca, ki bi inozemske izdelke izpodrinila. Inž. Vertnik zahteva sedaj od jeklarne v Guštanju in od njenega ravnatelja Davida Lorberau zgoraj omenjeno odškodnino na podlagi svojih računov, kar mu kažejo, da bi bil toliko v času od l. 1936, pa do danes zaslužil s svojo iznajdbo, če bi bila Štajerska železindustrijska družba izdelovala osi na podlagi njegovega patenta.

Velik gospodarski pomen iznajdbe

Ta proces, ki se bo sedaj vodil pred mariborskim okrožnim sodiščem, ki je na prvi razpravi v petek dopustilo tožitelju izvedbo vseh dokazov, ni zanimiv samo s pravnega pogleda, temveč ima v prvi vrsti eminentno gospodarski pomen za naše državno gospodarstvo. V naši državi se letno porabi povprečno 40.000 parov osov. Pri povprečni teži 40 kg za par predstavlja to 1.600.000 kg mehkega železa. 30% vseh osov izdeluje jeklarna

na Ravnah pri Guštanju, 20% odpade na »Sartid«, ki pa osi uvaža kot polizdelke, ostalih 50% osi pa se uvaža iz inozemstva v že izdelanem stanju. Navadne osi, kakor jih izdelujeta jeklarna v Guštanju in Sartid v Smederevu in ki se iz inozemstva uvažajo, se zelo hitro obrabijo. Bistvo Vertnikove iznajdbe pa je, da je ustvaril

trajno os

ki se sploh nikoli ne obrabi. Iznajdba predstavlja posrečeno in zelo enostavno rešitev vprašanja. Na običajno osovino, kakor se uporablja pri vseh kmečkih in tovornih vozovih, je inž. Vertnik pritril še poseben tulec, na katerega se nasadi kolo ter se okrog njega vrtil. Tako da se os sploh ne obrabi, temveč samo tulec, ki ga je mogoče lahko in vsak čas izmenjati. Dočim pa stane os sedaj pri veletrgovcu 780 din, stane Vertnikov tulec le okrog 20 din. Če se sedaj porabi v naši državi letno za osi 1.600.000 kg železa, bi se prihranilo z uporabo Vertnikove patentne osi najmanj dve tretjini te teže, to je 1.066.666 kg. Če se računa železo samo po 3 din kg, znači to letno v narodnem gospodarstvu prihranek 3.200.000 din, v 10 letih tedaj okrog 32 milijonov din. Ta znesek plačamo sedaj inozemstvu za uvoz osov in naravnost, ker pa sta obe tvrdki, ki osovine izdelujeta v naši državi večinoma v rokah tujega kapitala, pa gre tudi ves ostali denar za osi indirektno v žep inozemske industrije.

Veliko zanimanje za iznajdbo

Iznajditelj inž. Vertnik trdi, da je Štajerska železindustrijska družba v svojih izgovorih nava-

jala, da njegova iznajdba ne bi šla v denar ter kmetje teh osi ne bi kupovali. Dejansko pa je ravno nasprotno. Ko je inž. Vertnik razstavil svoje osi na ljubljanskem in belgrajskem velesejmu, je bilo ravno pri kmečkih obiskovalcih zanimanje za njegovo iznajdbo. Ko je nekaj osi dobavil za poskušnjo raznim interesentom, je dobil številna prijazna pisma. Tudi iz inozemstva so se pojavili interesi. Najbolji dokaz za vrednost iznajdbe pa je dejstvo, da si je solastnik Štajerske železindustrijske družbe inž. Mach poskusil dobiti na Dunaju avstrijski patent za povsem slično osovino, kakor je Vertnikova. Patentni urad pa je njegovo prijavo zavrnil, ker je Vertnik svojo iznajdbo že nekaj tednov prej prijavil.

Tudi pri drugih so mu onemogočili

Inž. Vertnik pravi v svoji tožbi, da je potem poskusil dobiti druge interese za izkoriščanje svoje iznajdbe. Pogajal se je z nekaterimi interesi, ki so bili sprva pripravljeni njegovo iznajdbo financirati, potem pa so nenadoma brez vzroka in s čudnimi izgovori odstopili. Inž. Vertnik je prepričan, da je bil pravi vzrok tudi tukaj isti, kakor pri Štajerski železoprometni d. d. v Zrečah. Domači kakor tuji strokovnjaki, med temi priznane strokovne kapacitete, so podali svoje mnenje, da je Vertnikova patentirana os za narodno gospodarstvo z ozirom na štednjo denarja in materiala in gospodarsko uporabljivost velika pridobitev. Prednost te osovine je tako očitna, da ne more biti nobenega dvoma, da bi iznajdba bliskovito zajela domači trg, kjer bi krila večji del celotne potrošnje ter bi tako izrinila inozemski železno industrijo.

Zadeva grofice Moris de Rola pred sodiščem

Okrožno sodišče v Novem mestu zavrnilo predlog na kazensko postopanje proti nekaterim usmiljenim sestram v Radečah in tudi zavrnilo menično tožbo grškega časnika Tshimbasa

Novo mesto, 15. maja.

Vsa slovenska javnost je z največjo pozornostjo sledila vsem časopisnim zagonetnim zgodbam o tuji francoski grofici Moris de Rola in o njenem spretnem načinu izvajanja denarja pod različnimi pretekami od slovenskih usmiljenk v Radečah ter o njenem potovanju po Italiji, Jugoslaviji, Grčiji ter celo obiskih v Hajfi, Aleksandriji, Kairu itd., kjer naj bi uredila družinske razmere, dvignila v Kairu svoj tam naloženi denar, nato pa se vrnila v Radeče, kjer je zaradi strašnih razocarancij v Franciji zaprosila za sprejem v samostan. Tri leta, od 25. maja 1937, ko je imel zavod sv. Vincencija Pavelskega v Radečah nenavaden obisk — grofico de Rola — pa do konca novembra 1939, je grofica s pomočjo raznih uglednih osebnosti, ki so bili prav tako varane, slepila pod neverjetnimi pretekami zavod, potem izginila v Italijo in si v Trstu kupila krasno palačo Artello v Vseučilniški ulici, blizu Vidma pa lep grad in še avtomobil. Vse to seveda na račun denarja, ki ga je, kakor je trdila, izročila usmiljenkam v Radečah in se dogovorila, da bo dobila vse denar nazaj, če bi se premislila vstopiti v samostan. Upniki v Trstu so se vedno bolj oglašali in afera je dozorela. O denarju v Radečah ni ne duha ne sluha, usmiljenke vedo samo o groficih dolgovih zavodu, od katerega je izplačala poleg podpisane menice še večjo vsoto v gotovini, ki so si jo sestre morale izposoditi. Zadeva je prišla pred sodišče. V Trstu je bila vložena po odvetniku Giovanniu Cossatinu tožba proti grofici, pri novomeškem okrožnem sodišču pa je vložil tožbo proti usmiljenkam grški časniki Konstantin Nikola Tsimbas, znanec grofice de Rola, ki zahteva od zavoda izplačilo din 200.000 za kritje svoje terjatve proti markizi, od katere je dobil 2 menici.

Kakor znano, sta bili pri novomeškem okrožnem sodišču dve zadevi in sicer kazensko postopanje zoper nekatere sestre sv. Vincencija Pavelskega iz Radeč pri Zidanem mostu, katere je markiza ogradila zaradi prestopka utaje po § 318 k. z. Istočasno pa je bila vložena pri novomeškem sodišču tudi menična tožba zoper družbo sester svetega Vincencija v Radečah zaradi plačila zneska 200.000 din.

Kazensko postopanje ustavljeno

Kazensko postopanje pri okrožnem sodišču v Novem mestu je končano. Markiza je namreč v svoji ovadbi zoper sestre trdila, da je meseca de-

cembra 1938 izročila v ovadbi navedenim sestram znesek 199.140 funtov šterlingov, ker da je imela namen vstopiti v samostan. Trdila je nadalje, da se je dogovorila s temi sestrami, da ji bodo denar vrnile v primeru, če bi se premislila. Pravi, da je nato sestram sporočila, da v red ne bo vstopila, da ji pa denarja niso hotele izročiti, pač pa so ji izstavile menice. Državno tožilstvo, kamor je bila poslana ta ovadba, je kazensko postopanje takoj ustavilo. Markiza je potem po svojem zastopniku dr. Grossmannu iz Ljubljane podala izjavo, da bo sama nadaljevala kazenski pregon kot zas. udeleženka, zaradi česar je predlagala, da se uvede preiskava zoper sestre in odredi preiskovalni zapor, nadalje da se odredi preiskava v prostorih družbe v Radečah in da se izvedejo vsi dokazi, katere je v svoji vlogi predlagala. Preiskovalni sodnik pa predloga zas. udeleženke na nadaljnji pregon ni sprejel in je to svojo odločitev predložil tudi kaz. senatu okrožnega sodišča v Novem mestu. Kazenski senat okrožnega sodišča v Novem mestu je tozadevno njegovo odločitev potrdil iz razlogov, da v predmetnem primeru sploh ne gre za kazensko dejanje, da je dejanje v ostalem zastarano. Poudarja tudi v svoji odločbi, da iz ovadbe same ni niti razvidno, kaj naj bi sestre kaznivega storile.

Razprava o menični tožbi

Danes ob pol 9 se je pričela pred senatom okrožnega sodišča v Novem mestu, kateremu je predsedoval s. o. s. g. dr. Peče, razprava v zadevi menične tožbe. Družbo sv. Vincencija Pavelskega v Radečah je zastopal novomeški odvetnik g. Vebler, grškega časnika pa ljubljanski odvetnik dr. Grossmann. Časnikar Tshimbasa živi sedaj v Trstu in se razprave ni mogel udeležiti, ker mu ni dobil jugoslovanskega vizuma.

Dr. Grossmann je prednašal tožbo in predlagal, naj ostane menični plačilni nalog 200.000 dinarjev, last časnika Konstantina Nikolaja Tshimbasa, za kritje njegove terjatve v veljavi, odvetnik Vebler pa je ugovarjal in predlagal, da se ta nalog razveljavi in se je pri tem skliceval na obširne ugovore, katere je pismeno vložil pri sodišču.

Dr. Grossmann je v začetku razprave poudarjal, da je tržaško sodišče v tožbi, katero je vložila vizitatorica sestra Vincencija Kaplja zoper grofico Moris de Rola izdalo nekakšno vmesno sodbo, s

Vsakodnevna nega zob

mora postati za vsakega

človeka ravno tako samo ob

sebi umevna potreba kakor

redno umivanje rok.

Chlorodont
zobna pasta

katero je ugotovilo, da je sicer menica po obstoječih predpisih meničenega italijanskega zakona pravilna, ni pa se spuščalo v stvar samo, ali je Družba sv. Vinc. Pav. dolžna plačati grofici menice ali ne. Važno je namreč v tej stvari to, da toži sestra Vincencija Kaplja sama, ne pa Družba sv. Vinc. Pav.

Odvetnik Vebler je poudarjal, da s. Vincencija Kaplja ni prejela od Družbe prav nobenega pooblastila, s katerim bi bila opravičena v imenu Družbe vložiti tožbo pri tržaškem sodišču, nakar je predlagal v dokaz več utemeljenih svojih ugovorov, pogodb, ki so sklenjene med Družbo sv. Vinc. Pav. in Zdravstvenim odsekom za Slovenijo in Istro v Ljubljani, dalje pogodbo med Družbo in upravo državne bolnišnice za ženske bolezni v Ljubljani, sporazum o službenem razmerju usmiljenih sester v Državni bolnišnici za duševne bolezni v Ljubljani in še več dopisov, s katerimi je dokazano, da sta vse te pogodbe kakor druge važne spise podpisovala ravnatelj in sestra Vincencija skupaj, ker le tako podpisan dogovor in spisi veljajo po družbenem statutu v zunanem svetu.

Ob četrti na 10 se je senat umaknil k posvetovanju, ki je trajalo do pol 10. Nato je predsednik senata razglasil sklep, s katerim je sodišče zavrnilo razpravo, kakor jo je predlagal zastopnik časnika Tshimbasa g. dr. Grossmann, sklenilo pa, da razpravlja sodišče predvsem o ugovoru. Nekaj po 10 je predsednik razglasil sodbo, s katero je bil menični plačilni nalog razveljavljen, časnika Tshimbasa pa obojen na povračilo pravnih stroškov Družbi sv. Vinc. Pav. v Radečah.

Sodišče je namreč na podlagi izvedenih dokazov prišlo do prepričanja, da je izdala sestra Vincencija Kaplja menice le v svojem imenu, na prigovarjanje grofice de Rola, ki je zadrževala, da so te menice samo formalnega značaja. Samo podpis sestre Vincencije pa po družbenih statutih ne zadošča.

H koncu lahko rečemo samo to, da se čudimo, kako morejo resni listi, kakor na pr belgajska »Politika« nasesti škoda je le, da ni bivša vizitatorica sestra Vincencija Kaplja že v lanskem senatu, ko je še bivala v Jugoslaviji, odločno nastopila zoper markizo in njene pomagače ter jih postavila pred kazensko sodišče.

Romanje bojevnikov na Zaplazu

Bojevnikov z Dolenjskega in s Štajerskega dela Posavja romajo na takozvane Dolenjske Brezje, to je na Čatež pod Zaplazo, dne 19. maja tega leta.

Udeleženci se bodo poslužili prvih jutranjih vlakov iz Sevnice s štajerske strani, z ljubljanskega, kočevskega in novomeškega okraja pa s pristankom na postaji Velika Loka. Od tu se podajo na Čatež peš.

Od župne cerkve s Čateža bo ob 9 sprejeto romarjev s svetim razpelom in došlo duhovščino na čelu na Zaplazu.

Ob 10 bo času primernen govor g. dekana Ivana Tomažiča iz Trebnjega. Nato sveta maša z izpostavljenim Najsvetejšim, ki jo bo daroval g. kanonik Ivan Šešek, ob petju trebanjskega pevskega zbora s spremljevanjem trebanjske godbe.

Po 10 zborovanje na Zaplazu, ki se odpravi z državno himno. Govorili bodo bojevniki iz Novega mesta, Trebnjega in Sevnice in mogoče tudi iz Ljubljane. Po zborovanju bodo pete litanije Matere božje.

Kosilo bo pri Urbančiču. Ob 3 bodo šmarnice in slovesne litanije v župni cerkvi na Čatežu. Po litanijah bodo molitve za padle in rajne vojne žrtve, pevcu pa zapoje »Dobrodoh«.

Pripravljalni odbor je v Novem mestu in naj se vsi, ki imajo kakšno željo ali vprašanje, obrnejo nanj na naslov: Pripravljalni odbor za romanje na Zaplazu, Novo mesto, dr. Režkova cesta št. 21. Romanje ima v prvi vrsti namen, da prosimo Marijo, naj nam prizanesse vojno in naj varuje našo domovino, ki bo vedno junaka stala za svoje pravice.

Pismo z južne zemlje

Buenos Aires.

Še vedno smo pod tožnim vtisom nesreče, ki je zadela našega dušnega pastirja J. Kasterlica. Vsa zadeva še danes ni pojasnjena, ker je zaradi snežnih zametov nemogoče v gore. Jasno pa je izven vsakega dvoma, da 8. marca on ni več preživel, kakor se je izrazil vodja ekspedicije Link in tovariši. Naj v miru počiva. Maršikatera solza se je potočila za njim tukaj. Tisti, ki so njegovo plemenito srce poznali, so ga iskreno ljubili.

15. aprila nas je obiskala nova žaloigra. Bila je povodenj, kakoršne ne pomni zgodovina. Menda pred 120 leti je bilo nekaj sličnega, a tedaj so bili ti kraji še malo naseljeni. Reka La Plata je narasla za 4,57 m. Voda se je razlila po nizkih delih mesta tako, da je bilo ponekod na ulicah do 2 metra vode. Ob rani jutranji uri je začela voda rasti in je šla vse višje. Ljudje so se umikali in dvigali svoje stvari, toda voda je rastla in rastla čez mizo, na katere so nakopili stvari... Bežali so na strehe in z grozo prezebali v nočnem naliču. Policija in požarna bramba je alarmirala vse dosegljive moške, ki niso imeli lastnih stvari v nevarnosti in so reševali vsaj ljudi, ker brez miselnosti je bilo reševati že mokre čunje. Na cestah so zastali omnibusi, katerih strehe so gledale iz vode, mimo njih pa so hitele lahke rešilne ladje. Pol milijona ljudi je moralo pobegniti iz lastne hiše, stotine lesenih bivališč je voda kar dvigala.

Nesreča je bila nepopisna. In kar je bilo najbolj čudno: saj ni bilo tako strašnega dežja. Od kod se je vzela voda? In glej grozo. Voda se je obrnila nazaj. Na morju so bili veliki viharji in hud vzhodni veter je gнал vodo nazgor po strugi, od zgoraj pa je prihajala tudi velika vodna masa. Škoda je še neocenjena.

Oni dan sem stopal mimo velikega mlina na Avellanedi, 1 meter visoko je nastopila voda v skladiščih. Vsa moka in zrno je uničeno. Po strehah so se sušile kože, katerih imajo silne množine po tamkajšnjih skladiščih. Namočila se je volna. Izteklo so velike množine bencina in olja in je bila voda na vsi moči nagnusna.

Tudi mnogi naši so močno prizadeti. Voda je obiskala v celoti kakih 200 slovenskih družin. Kakih 50 od njih trpe veliko škodo, drugi pa so imeli manj vode in se jim niso stvari močno pokvarile. Nekaj je tudi med našimi takih, ki so skoro ob vse. Celu v društveni prostor »Slovenske krajine« je vdrla voda, harmonijo so srečno rešili na mizo, poslovne knjige so pa ostale v miznici, ki je bila vsa v vodi. Začela se je uspešna akcija v pomoč ponesrečenim, med katerimi je zelo veliko naših so-državljanov v Boki in na Dock Sudu. Tamkaj je povodenj zadela kakih 2000 dalmatinskih družin.

Veliko zanimanja je bilo zadnje dneve za mornarje nemške potopljene križarke »Graf Spee«. Ker so začeli utekati, pač v smislu svojih zakonov, da morajo vedno poskusiti, kako biti koristni svoji domovini, je oblast ukrenila, da so odpeljali mostvo v notranjost dežele, kjer bodo kaj koristnega napravili, oficirje pa so internirali na neki otok, kjer bodo dobro zavarovani.

Društveno življenje je pokazalo lepe uspehe. Novo ustanovljena »Slovenska krajina« ima že 152 članov. Na prvi veselici se je pokazalo, da imajo res dobro voljo za skupno delo. Zelo skrbno so ovcenili prostor s slovenskimi, jugoslovanskimi in arg. zastavami in napeli veliko rož. Kljub slabemu vremenu je bila udeležba zelo velika.

Posebno lepo se je začelo društveno življenje v »Slovenskem domu«, ki je popolnoma

premenjal vodstvo. Za predsednika je bil izvoljen naš organizator Ciril Jekše, ki uživa spoštovanje in zaupanje vseh. Zahteval je, da naj društvo začrta ravno pot in ne zavija vedno po oportunističnih ovinkih. Njegova misel je potegnila za seboj vse resne člane in je bil on izbran za novega predsednika. Že na veliko noč pri čajanki se je pokazalo, kako je dobilo društvo novega razmah in pridobilo mladino za uspešno nadaljnje delo.

Ne smemo pa prezreti tudi uspešnega čeprav skritega dela društva Samopomoč Slovencev, ki so ga že pred dvema letoma ustanovili Slovenci iz Jugoslavije. Sedaj razpolaga že z nekaj tisoči imetja in bo v kratkem poskrbelo tudi za lastno središče.

Oživele so spet slovenske šole kakor tudi srbohrvaško šolsko delo. Na Paternalu je toliko otrok, da nimajo več dovolj prostora. V Villa Devoto so tudi nekaj prekrnili in je šola spet v rokah SGPD, ki hodi zelo umerjeno pot in odklanja ekstremistične levčarje, ki vedrijo in oblačijo v ljudskem domu.

Zelo uspešno je delovanje učitelja Gajerja, ki opravlja svoj posel v okolici Rosarija. Sedaj so bile deležne tečajev domačega jezika že tri močne hrvaške naselbine v tistem delu republike. Vseposvod so prav lepo uspeli v tem je prizadevanje ministra Cankarja obrodilo prav lepe uspehe, katerim so se starši kar čudili.

Iz našega verskega življenja nimamo kaj posebnih novic. Letošnje velikončno petje je bilo nekaj posebno legega, na Paternalu je dala pravi umetniški užitek. Sodelovale so tudi violine. Kar pet jih je bilo. Prav tako je bila velikončno pesem na Avellanedi nekaj lepega. G. Kastelica je nadomestil franciskana P. Arko, doma iz Ribnice. Prav veseli so bili ljudje njegove ljubeznive pridige, katera je bila

menda prva po slovensko, ker je bila njegova mladost med Hrvati.

Dogodek, ki je bil pomemben, je bil pa velikončni obisk v Berisso na belo nedeljo. Lep sončni dan je vzdignil tamkaj rojake in prišli so tudi iz bližnjih krajev. 140 se jih je zbralo. Zelo veseli so bili, da so bili spet po slovensko pri maši. Peli so avehaneški pevc.

Pomembna novica pa je ta, da so naši franciskani, ki pripadajo dalmatinski provinci, dobili na skrb župnijo Jose Ingenieros. Ta kraj leži zunaj mesta, a prav na robu in ravno poleg Villa Devote, kjer je največ Slovencev naseljenih. Nekateri imajo do njih komaj par sto metrov. Bomo videli, če bo mogoče tamkaj zbirati naše ljudi. Tamkaj živi tudi P. Gabriel Arko, ki bo vedno imel velik kos srca za naše rojake.

Za tukajšnjo javnost zelo pomemben dogodek so bile volitve Skoro vse province so volile gubernadorje in so bile tudi senatske in poslanske volitve. Take stvari so tukaj še pomembnejše kot v Jugoslaviji. V tej deželi pomeni namreč oblast veliko več. Vsaka stranka, kadar pride na oblast odpušči rešeto uradnikov in uslužbencev in postavi svoje... To je moderna demokracija.

To pot je pa predsednik republike malo posegel vmes in je postavil »posredovalca« mesto izvoljenega gubernadorja v Prov. B Aires, ki je najvažnejša S tem je razveljavil volitve, ki so se vršile po volji tistih, ki so jih vodili in ne po volji naroda...

Sedaj je pa vse lepo v miru in morda bo tudi tukaj prevladala politika, kateri je res na skrbi blagor naroda.

Tukaj nam gre v deželo že zima. Prav malo ljubo je to sedaj tistim, katerim je poplava namočila hiše. Hvala Bogu, da so dnevi zelo lepo sončni, čeprav jako hladni

Droline novice

Koledar

Cetrtek, 16. maja: Janez Nepomuk, mučenec; Ubald, škof.

Petek, 17. maja: Kvatre, Bruno, škof, Pashal, spoznavalec.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrl gospod Jožef Cvern, šofer. Pogreb bo v četrtek, 16. maja ob pol 6 iz splošne bolnišnice. Naj mu sveti večna luč, preostlim pa izrekamo iskreno sožalje!

† V Polju ob Sotli je v 80. letu starosti umrl posestnik Anton Kovarčič. Pokojnik je bil dolgo vrsto let cerkveni ključar in marljiv sodelavec v odboru posojilnice na Bučah in na občini Polje. Zupanja žena in 8 otrok, ki pa so že vsi preskrbljeni. Naj počiva v miru! Vsem ostalim naše iskreno sožalje!

Osebnosti

== Pri Sv. Trojici v Slovenskih gorah se je poročil gospod Stanislav Pečovnik, učitelj v Framu, z gospodično Editto Mesič, iz ugledne rodbine Pučelkove v Framu. Zenin je predsednik Fantovskega odseka v Framu že od njegove ustanovitve pa do danes, nevesta pa je pošteno delovala pri naših prireditvah. Mladoporočencema želimo na potu življenja obilo blagoslovov!

MOŠKO PERILO PO MERI

ALOJZIJ POTRATO PREJ

JOS. KUNC & Co.

LJUBLJANA - MIKLOŠIČEVA CESTA

Ljubljanski bogoslovci pri Kraljici miru

Ko so ono nedeljo poromali naši akademiki na Brezje, da bi izprosil pri Materi Slovencev duha edinosti, ki nam je v današnjem tako zamračenem času nadvse potreben, so se tudi ljubljanski bogoslovci odločili, da gredo na božjo pot k brezjanski Mariji in ji ponese želje in goreče prošnje svoje in svojega naroda, čigar usoda je našemu duhovniku tako pri srcu ko malo komu.

Za to romanje, ki se ga je udeležilo tudi semeniško vodstvo ter prodekan teološke fakultete prof. dr. Snoj, so si bogoslovci izbrali pobinkostni terek, ki je bil predavanj na univerzi še prost dan. Iz Ljubljane so se odpeljali z vlakom že v zgodnji jutranji uri. Megleno nebo je sprvega dajalo vsem nemalce skrbi, ali kasneje se je lepo zjasnilo, prijazno sonce je poživljalo živo slovesnost naših romarjev. Nadvse ganljivo je bil prizor, ko so se mladi gospodje bogoslovci uvrstili v dolgo procesijo, povzeli svoj glas v prošnjo: »Gospod, usmili se!« in dalje: »Sveta Marija, Sveta Mati božja...« in se potem med lepo ubranim petjem pomikali skoz tiho brezjansko vas proti Marijinemu svetišču.

Potem so se zgrnili okrog oltarja Kraljice, ki je že tolikim izprosil pomoč od zgoraj, pristopil je g. vodja stolni prost in generalni vikar Ignacij Nadrah in povzel besedo, naslovljeno mladim gospodom, bodočim voliteljem slovenskega naroda, ki stoji prav ta čas pred usodnimi trenutki. Gospod govornik je v klečnih besedah podajal troje globokih in tehtnih misli, ki naj prav zdaj, ko visi nad nami pravi Damoklejev meč z vso svojo ostrino in težo, povzdignejo naša srca h Kraljici miru, zakaj Ona, naša dobra Mati in Srednica vseh milosti, nam mir dati more, hoče in mora. Da, tudi mora, če je tako v večnih načrtih. Če pa ne — saj morda pa svet le zasluži to grozotno žibo božjo —, naj nam pa izprosi od zgoraj vsaj to najdražje, kar še imamo v tej solzni dolini — življenje. In za vse to naj prosimo z zaupanjem, z živo in močno vero... Nato je g. vodja daroval sveto daritev, bogoslovci so pa prepevali Marijine pesmi in molili h Kraljici. Pomolčnici Slovencev za milost miru in za milost duha prave življenjske krščanske ljubezni, ki naj prepoji srca vsega človeštva. Po končani sveti maši so se podali na zajtrk. Ura je šla že na deseto, čas za odhod se je bližal. Romarji so še enkrat poklekili pred oltar Marijin, potem pa se podali na postajo. Dol od Jesenic je pripisal zadnji dopoldanski vlak, ki je na Otočah sprejel romarje in jih popeljal nazaj proti Ljubljani.

— Vsem organizacijam MJRZ sporočamo, da je banovinska skupščina, ki je bila sklicana za 16. junija, zaradi tehničnih priprav preložena. Banovinski odbor MJRZ.

— Otvoritev postajališča Prečna na progi Novo mesto—Straža Toplice. V nedeljo, dne 19. maja t. l. se izroči javnemu prometu novozgrajeno postajališče Prečna. Prvi vlak, ki ima postanek v tej edini, ima prihod ob 10. uri 26 minut. Nadaljnji prihodi in odhodi vlakov so razvidni iz stenežkih vozniških redov. Potnike, ki vstopijo v tem postajališču, odpravijo sprevodniki z doplačilnimi kartami v vlak, prilaga, oddana v Prečni, se pa odpravi proti doplačilu v namembni postaji. Prilago, namenjeno za Prečno, mora potnik prevzeti takoj med postankom vlaka pri službenem vozu. Ako bi se potnik ne zglasil pri vlakovodji, se prevozi prilaga do Novega mesta odtod do Straže-Toplice proti naknadnem plačilu prtljazine do ene omenjenih postaj po veljavni tarifi.

— Slomškova družba obvešča svoje članstvo, da prireditelji podružnice za Ljubljano dne 19. t. m. izlet v Skofjo Loko. K izletu se lahko pridruži tudi člani iz drugih podružnic, zlasti onih ob železniških progah. Odhod iz Ljubljane ob 13.28. Posebnih vabil ne bomo razpisovali, zato naj se ljubljanski člani obveste medsebojno. — Odbor.

— Protituberkulozna zveza v Ljubljani ima letošnji redni letni občni zbor z običajnim dnevnim redom v nedeljo, dne 19. t. m., ob 9 dopoldne v sejni dvorani mestnega načelnstva, na kar vse edine, ki so jim bila poslana vabila, še posebno opozarjamo. Ob 11 dopoldne bo istotam slavnostna otvoritev protituberkuloznega tedna, nad katerim je blagovoli prevzeli pokroviteljstvo ban dravske banovine gospod dr. Marko Natlačen. — Protituberkulozna zveza v Ljubljani.

— Da boste stalno zdravi, je potrebno, da redno pijete Radenska, ki deluje proti boleznim ledvic, srca, proti kamnom, sklerozni, sočni kislini in podobno. Radenska vam ohrani zdravje in mladostno svežost.

— O prehrani. Zanimiv pojav pri dojenčkih in majhnih otrocih je, da jedo samo tako hrano, ki jim ne more škodovati. Otroci nima rad hrane, ki je prehladna ali pretopla; ne je rad, če je prehladna, prehladna ali prehladna. Okus torej otroka direktno varuje pred neprimerno hrano. Ker imajo dojenčki in otroci posebno radi »Braco«, otroško mlečno jed, je iz tega povsem jasno, da je to idealno hranilno sredstvo za otroke.

— Nepredvidnost pri podiranju drevja ob električnih vodih. V zadnjem času se godijo nesreče pri sekanju drevja ob električnih vodih. 3. aprila t. l. je bila zaradi take nesreče cela Dolenska brez električnega toka, ker je posekana smreka pretrgala žice električnega daljnovoda. Tudi z Gorenjskega in Stajerskega poročajo o večjem številu sličnih motenj. Pri takšnih prekinitvah trpe navadno največjo škodo industrijska in obrtniška podjetja, ki za več ur ohrome, ker jim izostane pogonska sila. Sto in sto delavcev stoji po več ur brez dela in zaslužka. Ta škoda se ne da v številnih točno izraziti, marveč k večjemu oceniti. Posamezna podjetja imajo pogodbeno pravico terjati od elektrarne za izostanek toka odškodnino, ki jo bo seveda ta prevzela na povzročitelja. Veliko škodo trpi vselej elektrarna, ki mora napako poiskati in odstraniti in izgubi na dohodkih od izostale dobave toka. Ta škoda gre v vsakem primeru v tisoče in jo bo elektrarna seveda izterjala od povzročitelja. — Hudo je zadeta ob nenadnih prekinitvah toka varnost prometa na železnih in javna varnost v večjih krajih. Vsakdo si lahko predstavi, kako izgleda na kolodvoru, če luč odpoje ravno, ko privozi vlak, ali celo več vlakov. Tudi zasebnikom ni vseeno, če naenkrat izostane tok. Tisti, ki je vseh nevednosti kriv, je pa lahko najbolj nesrečen, ker pomeni škoda, ki jo bodo od njega terjali, mogoče celo premoženje. Ni izključeno, da ga bo tudi oblast preganjala zaradi suma sabotaže in javne varnosti. In vse škodi in vsem sitnostim se vsak lahko izogne. Vsaka elektrarna bo rada vsakomur poslala svojega uslužbenca, da mu bo svetloval in pomagal izogniti se nesreče in kar je še več, nase prevzel vso odgovornost za nesrečo, ki bi se kljub vsej previdnosti mogla pripetiti. Električni se nadzorstvo izplača iz dveh razlogov: prvič nesrečo s strokovnim nadzorstvom skoraj izključi, drugič pa naprej ve, kje bi se moglo kaj zgoditi, če bi nesreča kljub vsemu nastala, bi takoj vedela zanjo in jo brž odstranila z najmanjšimi stroški.

— Železniški poduradniki in njih vdove, upokojeni pred novim državnim prometnim zakonom iz leta 1923, se opozarjajo, da glede nove uredbe za dragske doklade z dne 8. marca 1940 M. s. št. 319 vlože prošnje, da se jim po čl. 3 te uredbe prizna čin in osebna draginska doklada od 1. aprila 1940.

Prošnja je kolk preta, nasloviti jo je na prometno ministrstvo v Beogradu ter jo predložiti železniški direkciji v Ljubljani. Prošnji je priložiti overjen prepis rešenja pokojnine.

— V Službenem listu kralj. banske uprave dravske banovine od 15. t. m. je objavljena »Uredba, kako se odmerja pridobina in službeni davki zavezanecem v območju banovine Hrvatske in v ostalem območju države, dalje »Uredba o spremembi uredbe o maksimiranju obresti.« »Uredba o razširitvi pokojninskega zavarovanja namencev na trgovske pomočnike.« »Podaljšava roka, določenega v pravilniku o ustanovah človekoljubnega značaja.« »Navodilo o uporabi čl. 11 pravilnika o ustanovah človekoljubnega značaja.« »Navodilo o uporabi čl. 11 pravilnika o izvrševanju uredbe o legitimacijah (poslovnih knjižicah) delavcev in nameščencev.« »Čin raznih šol in tečajev.« »Čin raznih šol.« »Čin gozdarske šole v Sarajevu, dovršene od l. 1909. do l. 1922.« »Knjige in časopisi v našem jeziku se smejo izvažati v vrednosti do 1000 dinarjev brez potrdila o zavarovanju valute.« »Navodila Narodne banke v zvezi s plačilnim prometom s Francijo.«

— Pri debelušnih ljudeh se je izkazala naravna »Franz-Josefova« grenka voda kot zanesljivo in ugodno delujoče sredstvo za odpiranje; lahko se uporablja dolgo brez posebne diete. »Franz-Josefova« grenka voda se dobiva v lekarnah, drogerijah in trgovinah z mineralno vodo.

Ogl. reg. S. br. 2074 od 28. novembra 1935.

— Zidarjeva nezgoda na Jesenicah. Občina Jesenice izvaja sedaj razna zidarska dela. Pri teh zidarskih delih je bil tudi zaposlen 31 let stari Koren Jože, doma iz Drežnice pri Kobaridu na Goriškem. Na zidarskem odru se je med delom tako nesrečno prestopil, da je padel z odra in si zlomil hrbtnico. Prenesli so ga takoj na kolodvor in ga poslali v ljubljansko bolnišnico. Z ljubljanskega kolodvora ga je prepeljal v bolnišnico reševalni avto ljubljanske reševalne postaje. Korovne poškodbe so precej resne, vendar pa se ni bati za njegovo življenje.

Varnost — Lutze peči

— Cigan ukradel konja. Posestnik Zajec v občini Krki v Hitijskem okraju je pustil svoj hlev nezaklenjen. Iz hleva mu je najbrž cigan ukradel in odpeljal 14 let staro kobilo »Čilo«, vredno 3000 din. Okoli posestva se je nekaj dni poprej smukal cigan, ki je bil približno 20 let star.

Po državi

* Lokomotiva tovrnega vlaka skočila s tira. V noči od ponedeljka na torek je med postajama Gornje in Ogulin skočila s tira lokomotiva tovrnega vlaka, vsled česar je bil promet med Zagrebom in Splitom ter Zagrebom in Sušakom za nekaj ur ustavljen. Po večernem delu se je posrečilo lokomotivo postaviti nazaj na tir in tako obnoviti progo za promet. Zaradi te nesreče so imeli vlaki precejšnje zamude.

* 130 letni ožek. V vasi Nerodimlje pri Uroševcu živi star možiček Jančije Dajič, ki je bil, kakor sam trdi, rojen leta 1810, torej je danes star 130 let. Tri človeške dobe je prevozil kot voznik na česti Skopje—Prizren—Sjenica—Džumaja, pozimi in poleti, v dežju in soncu. Sedaj preživlja svoje zadnje dni pri enem izmed svojih šestih pravnih. Da je doživel tako visoko starost, pripisuje Dajič dejstvu, da ni nikoli kadil in se popolnoma vzdržal alkohola. Starček je duhovno še čudovito svež. Rad zbere okrog sebe vasko mladino in ji pripoveduje svoje doživljanje v davnih dneh.

* Po 22 letih. V prevarnih dnevih leta 1918 so tudi v Starem Vrbasu ustanovili občinsko stražo, ki naj bi čuvala življenje in premoženje vaščanov. V stražo pa so se utihotapili zločinski tipi, ki so izkoriščali splošno zmednjenost. Nekega dne je bil neki mladi mož ubit od nekaterih članov občinske straže. Dvajset let nato je mati ubitega vložila proti občini Stari Vrbas odškodninsko tožbo, češ, da je občina odgovorna za zločin, ki so ga izvršili člani občinske straže. Tožiteljica je zahtevala 185.000 din odškodnine, dalje mesečno rento po 500 dinarjev, ker je z ubojem sina izgubila svojega hranitelja na stara leta. Te dni je o tej zadevi razpravljalo sodišče v Somboru, ki je tožbo zavrnilo, ker takratna občinska straža ni bila nikoli priznana kot zakonita organizacija. Občina ne more biti odgovorna za dejanja ljudi, ki jih sama nikdar ni sprejela v svojo službo.

* Bivši blaginjak kaznilnice obsojen zaradi poverbe. Leta 1938 so v kaznilnici v Zenici odkrili velike poverbe, ki jih je zagrešil blaginjak kaznilnice Milorad Nikolić. Kakor je ugotovila komisija, ki jo je poslalo pravosodno ministrstvo, je Nikolić v letih od 1932 do 1938 poveril skupaj 197.805 dinarjev. V zadevo je bil zapleten tudi prejšnji vodja kaznilnice Rade Pašić, ki je lani v Beogradu izvršil samomor. Te dni se je Nikolić zagovarjal pred okrožnim sodiščem v Travniku. Priznal je svoje grehe, vendar pa je skušal glavno krivdo zvaliti na mrtvega Pašića, ki je kakor je izpovedal Nikolić, večkrat zahteval od njega velike vsote denarja. Poverljeni denar si je delil s Pašićem. Pašić pa je pri zaščiti svoj čas odločno ugovarjal, da bi dobil od Nikolića kaj denarja. Po štiridnevni razpravi je bil Nikolić obsojen na 20 mesecev strogega zapor, na izgubo državne službe in na povračilo poverjenega denarja.

* Cigani pojedli kravo, ki je bila že tri dni zakopana. Znano je, da cigani jedo meso tudi od crkne živine in se ne boje, da bi to škodilo zdravju. V posameznih vaseh cigani pazijo, kje pogine kakšna žival: kokoš, evinja ali govedo. Takoj so tam in skušajo dobiti crkne žival, če pa ne gre z lepa, jo pa ukrađejo. Te dni je v Mikovcu pri Križevcih nekemu kmetu poginila krava, ki jo je zakopal v bližnjem gozdu. Cigani so za to zvedeli čez tri dni. Prišli so ponoči in odkopali kravo, ki je bila že vsa črva. Prepeljali so jo v svoj tabor osem kilometrov daleč, je spekli in z veliko slastjo pojedli. Nikomur ni to meso škodilo, imajo pač cigani dobre želodec.

* Drzen roparski napad sredi Zagreba. Pretekli ponedeljek okrog pol devetih zvečer je nekdo pozvonil v stanovanje dr. Simića-Vakanovića, ki stane v prvem nadstropju hiše številka 25 v Ilici v Zagrebu. Služkinja, ki je bila sama v stanovanju, je pogledala skozi luknjico v vratih, pa ni mogla nikogar videti. Mislija je, da se ji je samo zdelo, da je zvonilo, in se je vrnila na svoje delo. Čez nekaj časa je spet pozvonilo, pa tudi tokrat služkinja ni nikogar zapazila skozi luknjico na vratih. Na vprašanje, kdo je, ni dobila nobenega odgovora. Nato je odprla vrata, da bi videla, kdo je zunaj. Komaj pa je vrata nekoliko odprla, sta jo že napadla dva zakrknana moža in vlekla v kuhinjo. Tam sta oba roparjaka naperila samokrese na služkinjo in zahtevala od nje naj pove, kje ima gospodar shranjen denar. Služkinja, ki si je medtem od strahu nekoliko

Ljubljana, 16. maja

Gledališče

Drama, Četrtek, 16. maja: »Zupanova Mica«, »Varh«. Red B. — Petek, 17. maja, ob 15: »Hamlet«, Dijaška predstava. Izven. Gostovanje Zvonimirja Rogoza. Znižane cene od 20 din navzdol. — Sobota, 18. maja: »Hamlet«. Gostovanje in poslovlina predstava Zvonimirja Rogoza. Znižane cene od 25 din navzdol. — Nedelja, 19. maja: »Asmodej«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera, Četrtek, 16. maja: »Lucija Lammermoorska«, Red četrtek. Gostovanje Sonje Ivančičeve in Josipa Gostiča. — Petek, 17. maja: »Tosca«. Izven. Gostovanje zagrebške sopranistke Tee Laboševne in ruskega baritonista Borisa Popova. Znižane cene. — Sobota, 18. maja: »Kleopatra«. Red A. — Nedelja, 19. maja: »Traviata«. Izven. Gostovanje in poslovlina predstava bolgarske sopranistke Vanje Leventove. — Ponedeljek, 20. maja: Zaprt.

Radio Ljubljana

Četrtek, 16. maja: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 V modernem ritmu (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 15.02 Veseli godci — 14 Poročila — 18 Pester spored Radij. orkestra — 18.40 Slovensčina za Slovence (dr. R. Kolarič) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Predavanje min. za telesno vzgojo — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Pesmice za pleš: Jožek in Ježek — 20.45 Reproduciran koncert simf. glasbe — 22 Napovedi, poročila — 22.15 V oddih igra Radijski orkester.

Drugi programi

Četrtek, 16. maja: Belgrajska kratkovalovna postaja (YUA, YUB 49.19 oz. 49.18 m, 6100 kc, 10 kw; YUF in YUG 19.69 m, 19.69 m, 17240 kc, 10 kw); 19.40 Poročila v slovensčini. — Belgrad: 21 Havajski kvartet. — Zagreb: 20.30 Zbor. — Bratislava: 22.15 Cig. ork. — Praga: 22.20 Prenos z Vltave. — Beromünster: 20.20 Švicarske narodne. — Budimpešta: 19.45 Konc. prenos. — Bukarešta: 20 Filh. konc. — Stockholm: Hörby: 20 Gounodova opera »Romeo in Julija«. — Trst-Milan: 17.15 Dueti. 20.30 Händlov oratorij in Purcelllova opera. — Rim-Bari: 21 Claudovo »Marijino oznanjenje«. — Florenca: 20.30 Lalka glasba. — Sottens: 21.25 Florentinski maj.

Prireditve in zabave

Prosvetni odsek grafične organizacije v Ljubljani bo priredil v soboto 18. t. m. ob 8.30 v dvorani Delavske zbornice spevoigro »Svoje glaveček«, ki jo je nanovo uglasbil P. F. Ačko. — Pri prireditvi sodeluje grafični salonski orkester. K zanimivi in veseli prireditvi vladno vabimo!

»Pavlihov oder«, prvo slovensko lutkovno gledališče z ročnimi lutkami v Ljubljani, bo nastopil v nedeljo, dne 19. maja 1940 v beli dvorani hotela Union v Ljubljani z igrico »Vražiček v steklenički«. Vstopnice (po 2 din za otroke in po 5 din za odrasle) se dobe v predprodaji v Prosvetni zvezi na Miklošičevi cesti 7a-I in se bodo prodajale 600 uro pred začetkom predstave pred belo dvorano. Predstavi bosta dve: prva bo ob pol 10, druga pa ob 11 dopoldne.

Sestanki

F. O. Sv. Ciril in Metod. Drevi ob 8 strogo obvezan sestanek za vse člane.

F. O. Sv. Peter ima drevi ob četrta na devet svoj redni sestanek. Ker je tozadevni sestanek zadnji pred okrožnimi tekmami, prosim vse redne člane, da se sestanka zanesljivo in polnoštevilno udeležijo. — Tajnik.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa (Dunajska) cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62, in mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta.

Poizvedovanja

Mala Milenica je izgubila v nedeljo od Škofije do stare mitnice na Celovški cesti zlato veržico z obeskom, darilo krsne botrice. Pošten najditelj je naprošen, da jo izroči proti primerni nagradi na upravo lista ali pa na bližnjo policijsko stražnico.

ko opomogla, je začela klicati na pomoč, nakar sta jo razbojnika začela pretepavati. Služkinja se je odločno postavila v bran. Ko sta razbojnika videla, da bi se zadeva utegnila slabo končati, sta pobegnili. Par minut nato se je vrnil domov dr. Simić-Vakanović, ki je takoj obvestil policijo. Ker pa je mogla služkinja le površno opisati razbojnika, ki sta bila zakrknana, je zasledovanje zelo oteženo.

* Streljal je na vrane, pa je bil ob roko. Mladi Peter Dotlić iz Starega Sela pri Glini je iz stare puške streljal na vrane. Pri tem pa je puška eksplozirala, se razletela na sto in sto kosov in razmesarila Petru celo roko. Petra so hitro prepeljali v bolnišnico v Glini, kjer so mu zdravniki morali odrezati roko.

Anekdota

V uredništvo Marka Twaina je prišel nekoč farmar, ki je bil pravi orjak. Predstavil se je. »Jaz sem Blacktan iz Birdhilla. Prišel sem vas vprašati, zakaj ne priobčite mojih prispevkov o tem, kako bi se mogla povečati žetev.

Mark Twain odgovori: »Pomanjkanje pristora, spoštovani gospod!«

Farmar ostro pogleda Marka Twaina: »To je izgovor! Zakaj ni ne poveš pravde vzroka?«

Mark Twain se navorzno pogradi po bradi in reče: »Ker ste močnejši kakor jaz.«

»Pravkar ste mi rešili življenje — ali Vam smem ponuditi cigaro?«

Samo danes si še lahko ogledate

Bal v operi

Film zabave in smeja, katerega nihče ne more zadosti pohvaliti.

Kino Matica tel. 21-24

Paul Hörbiger, Theo Lingner, Hans Moser

Ob 16., 19. in 21. uri

Samo se danes ob 16., 19. in 21. uri predvajamo prelepi fumiški roman iz kraljestva čarobnih visokih planin!

Ljubezen v planinah

MAGDA SCHNEIDER, ROLF WANKA, VIKTOR STAAL, ANELISE UHLIG, PAUL WEGENER

KINO SLOGA telefon 27-30

Severna obmejna Slovenija za svoje dobro ime

Nad 30 protestnih zborovanj zoper sramotilce Prlekije

Za protestnim zborovanjem pri Sv. Lenartu v Slov. gor. so se na binkoštni ponedeljek, dne 13. maja t. l., dvignile vse Slovenske gorice in vsa Prlekija od St. Ilje v Slov. gor. do Središča ob Dravi.

Z gnevom in zgražanjem je nad 10.000 zborovalec obsodilo blatenje onega dela slovenskega naroda, ki stoletja in stoletja junaško brani našo severno narodno mejo in ki spada gospodarsko, politično in kulturno med najbolj napredne kraje Slovenije. Ljudje se ne morejo dovolj načuditi, kako je mogla sramotilno knjigo »Kmetije včeraj in danes« natisniti učiteljska tiskarna v Ljubljani in ji napisati uvod učitelj Svajcar Zmago, in kako morejo nekateri učitelji od otrok zahtevati, naj to knjigo čitajo in naj prosijo starše, da jim jo kupijo. Učiteljski stan, ki je po svojem poklicu poleg duhovniškega prvi vzgojni činitelj naroda, je s sodelovanjem pri izdaji te knjige utrpel na svojem ugledu neizmerno škodo. Ravno tako zborovalci obžalujejo, da se je mogel najti slovenjgorski denarni zavod, Glavna hranilnica pri Sv. Lenartu v

Slov. gor., ki je s svojim finansiranjem omogočil izdajo knjige, katera blati in sramoti njegove lastne člane in vlagatelje. Takega napada na naše kmečke gospodarje in gospodinjice, naše vinčarje in delavce slovenski narod ne pomeni! S knjigo niso napadene samo Slovenske gorice in vsa Prlekija, ampak ves slovenski narod!

Zato so zborovalci na vseh, več ko 30 protestnih zborovanjih, ki so štela po 400 do 500 udeležencev, enodušno zahtevali, naj oblast zaščiti dobro ime poštenega kmečkega in delavskega ljudstva na naši severni narodni in državni meji, naj knjigo »Kmetije včeraj in danes« zapleni, zoper pišce, tiskarno in založnico pa uvede postopanje. Če imamo zakon za obrambo časti in dobrega imena posameznikov, tudi obrekovanje in blatenje celega naroda ali njegovega dela ne sme ostati nekažnovano. V bodoče pa naj oblast gleda na to, da nobena tiskarna v Jugoslaviji ne bo mogla več natisniti knjige, ki bi sramotila slovenski, hrvatski ali srbski narod!

Pri nerazpeloženju? Pyramidon

Ogl. reg. pod B. B. 1318 od 15. XII. 1938

LJUBLJANA

Mali „lordi“ na ljubljanskih ulicah

Ljubljana, 15. maja.

Ljubljanske ulice so včeraj in danes dobile popolnoma sodoben pomen. Tako nekako ob 12 so se na ljubljanskih ulicah pojavile številne in še dovolj elegantne skupine malih »lordov«, ki so se vsipavali na ceste iz raznih ljubljanskih vzgajališč — realnih in humanističnih osmošolskih razredov. Včeraj in danes so namreč po srednjih šolah razredi, ki morajo poslati svoje gojence čez nekako mesec dni v ogenj maturitetnih strojne, zaključili redni pouk.

Maturanti ljubljanskih šol so si za zaključek in za slovo od šolskih klopi privoščili naslednje mikavno veselje: Včerajšnje skupine so hotele posnemati male »lord« londonskega King Colega in so hodili po ulicah Ljubljane z nizkimi trdimi slamniki, ki so imeli črne trakove. Danes pa so maturanti gimnazije v sredini mesta prekosili včerajšnje na ta način, da so se po zgledu gojencev londonskega Eton Colega pokrili s cilindri najrazličnejših velikosti. Številni med njimi so že bili zelo moderni in so poleg cilindra nosili smokinge s črnimi metuljčki, drugi pa so bili bolj preprosti, ki so k navadnim promenadnim ali šolskim oblekam pritrkali na glavo navadne »fiakarske« cilindre. Prave obleke k cilindru pa med njimi še nobeden ni pogruntal — nikdo med njimi še ni nosil fraka.

Pogled na te skupine po Ljubljani je bil te dni kaj prisrčen in vesel. Prav ima mladina, če si je srečen in vesel zaključek šolanja poslala s tako zabavo. Ker so vsi cilindri zavijali tja nekam daleč v Šiško, je prav verjetno, da jih bodo njihovi pravi lastniki nočjo s precejšnjo jezo spravljali na prava mesta. Vsi ti »lordi« pa so nosili v gumbnicah še lepe slovenske šopke, rožmarin in nageljne in kdor ga je nočjo še prinesel domov, prav gotovo ni bil ozmerjan, zaradi tega, če je na njegovi glavi »lordski« cilindriček zaigral prepolomljeno vlogo.

Obiščite razstavo Magoličevih slik v Jakopičevem paviljonu

Odprta od 8 dopoldne do 6 zvečer.

1 Nočne žastilce presv. Zakramenta vijočno, vabimo k izrednemu češenju, ki bo v stolnici drevi od pol 9 do pol 10. Z molitvijo 10. ure. Zahvala za božje dobroto, se bomo pripravili na praznik našega zaščitnika sv. Pashala.

1 Bojevnik! Udeležite se v nedeljo, dne 19. maja mirovnega zborovanja na Zaplazu pri Čatežu. Odhod iz Ljubljane z vlakom ob 5.25. Zunanji udeleženci se lahko vrnejo v Ljubljano z vlakom ob 6.02 in imajo s tem zveze na vse večerne vlake.

1 Sirene bodo tulile na vseh straneh mesta že danes in tudi prihodnje dni, toda prebivalstvo naj se prav nič ne plaši, ker bo mestni zaščitni urad sirene samo poskušal. Zato mestni zaščitni urad prosi industrijska podjetja in sploh lastnike siren, naj do nadaljnjega svojih tovarniških siren ne uporabljajo.

Danes je še čas! Ne zamudite sijajne komedije, pri kateri se boste izvrstno zabavali in od srca nasmejali...

Greta Garbo

v vlogi sovjetske komisarke

Ninočka

KINO UNION, tel. 22-21

motorno kolo znamke »BMW«, vredno okrog 8000 dinarjev. Motorno kolo je tipa R 23, številka motorja pa je 109.300. Evidenčna tablica ima številko 2-3720-40. Motor ima 10 k. s. in je težak 175 kg. Ukraden je bil iz mehanične delavnice v Koldvorski ulici št. 25.

1 Pri zaprtju, motnji v prebavi — vzemite zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravnega »Franz-Josefa« grenčice.

1 Kolesa krađe. V Krekovi ulici 9 je bilo dr. Janku Osolniku ukradeno sportno kolo znamke »Goricki«, vredno 2000 din. — Karlu Millerju je bilo ukradeno moško kolo znamke »Rekord«, črna pleskano. — Na Zaloški cesti je bilo iz voze gostilne pri Zakotniku ukradeno Antonu Novaku moško kolo znamke »Coventry«. — S hodnika župnišča na Viču je bilo Antonu Svetičiču ukradeno moško kolo znamke Diamant.

1 Ukraden ali izgubljen nakit. Iz kopalnice dr. Borisa Premruja v Igriški ulici 4 je izginila zlata zapestnica s tremi briljanti, gornja plast pa je bila vsa iz platine. Zapestnica je vredna približno 1500 din. Ni izključeno, da je lastnica zapestnico izgubila.

MARIBOR

Veličastna manifestacija slovensko-hrvatske vzajemnosti

Maribor, 15. maja.

Danes je bila v Mariboru veličastna narodna manifestacija, s katero so Mariborčani pozdravili prihod in nastop predstavnikov hrvatske književnosti. Ko so pred dvema mesecema predstavniki hrvatske literature s svojim obiskom v slovenski prestolnici obnovili priščne vezi, ki so od nekdaj vezale slovenski in hrvatski narod, ter bili deležni toplega sprejema od ljubljanskih Slovencev, so jim predstavniki slovenske književnosti vrnil obisk v Zagrebu in se je takrat ustvarilo hrvatsko-slovensko bratstvo. Danes pa so prihiteli prvaki hrvatskih pisateljev in pesnikov v obmejni Maribor. Njihov obisk v Ljubljani je bil pomemben s stališča spontanega zblizanja hrvatske in slovenske kulture, današnji obisk v Mariboru na skrajnem severu države pa je bil tem bolj pomemben v narodnem in državnem oziru. Slovenski Maribor je pravilno doumel važnost današnjega dogodka ter je hrvatske goste sprejel z velikim navdušenjem in takšnimi manifestacijami, kakor jih nihče ni pričakoval. Na poziv župana je bil ves Maribor zavil v zastave. Dasi je začelo popoldne deževati, se je zbrala na kolodvoru ogromna množica, ki je zavzela ves kolodvor in tudi ves prostor pred postajo.

Navzoči so bili predstavniki vseh narodnih društev, zlasti številno pa je bila zastopana slovenska mladina, ki je v sprejem vnesla največ navdušenja. Ko je vlak zavozil na postajo, ga je spremljalo silno vzklikanje, ki ni hotelo prenehati vse do tle, dokler ni predsednik Umetniškega kluba dr. Makso Šnuderl spregovoril v pozdrav. Oporjal je, da je prejšnji mesec minulo 21 let, ko

venici so Hrvate sprejeli z odprtim srcem in s istim navdušenjem, ki ga bratski narod zasluži.

V imenu gostov se je zahvalil za pozdrave predsednik društva hrvatskih književnikov g. dr. Ilija Jakovljevič, ki je dejal, da prihajajo predstavniki hrvatske kulture v Maribor kot zastopniki vseh Hrvatov, da tudi tukaj na meji države poudarjajo tesne vezi, ki vežejo Hrvate in Slovence, da jasno poudarijo, da bratstvo med Hrvati in Slovenci zares obstaja in da ga nihče ne more omajati. Hrvatski narod bo bratsko slovensko zemljo branil kot svojo.

Nato so pevci Ispavčeve župe zapeli nekaj pesmi, godba »Drava« pa je zaigrala himno »Hej Slovani«, ki jo je pela tudi ogromna množica. Potem so se gostje podali pred kolodvor, od tam pa so se napotili na čelu večstočnega spremstva po Aleksandrovi cesti v mesto. Nepopisno vzklikanje je ves čas odmevalo iz vrst manifestantov do hotela »Orel«, kjer so hrvatskim predstavnikom kulture priredili nove burne ovacije. Šele dolgo časa nato so se manifestanti razšli. Predstavniki hrvatskih pisateljev so se odpeljali na pokopališče v Pobrežju, kjer so položili na grob osvoboditelja Maribora in slovenskega pesnika generala Rudolfa Maistra lep venec.

Nočjo je bil v Narodnem gledališču recitacijski večer. Dvorana je bila nabito polna, ker so bili že v teku popoldneva razprodane vse vstopnice.

m Društvo »Šola in dom« priredi danes v četrtek ob 20 v dvorani Ljudske univerze na Slomškovem trgu predavanje o temi »Dijaki in njih profesorji«. Govoril bo prof. Jan Sedivy.

v vlogi sovjetske komisarke

Ninočka

KINO UNION, tel. 22-21

m Izlet k Sv. Križu nad Mariborom. Mariborčani napravimo prihodnjo nedeljo pešizlet preko Sv. Urbana k Sv. Križu nad Mariborom. Tam bo okoli 8 začetek tabora obmejnih Slovencev s Kozjaka in severozapadnega dela Slov. Goric. Tabor bo na prostoru pred šolo in cerkvijo pod milim nebom, če bo slabo vreme pa bo zbor v gostilni pri »Starem Kočevanju«. Na taboru govorijo bivši polainci in drugi govorniki. Udeležencem iz Maribora in okolice naznanjamo, da bo v lepem vremenu v cerkvi sv. Križa okoli pol 11 sv. maša. Iz Maribora je odhod pred 6 zjutraj izpred Cirilove tiskarne. Izleta se lahko udeležijo tudi družinski člani. Svetujemo, da vzamejo udeleženci malo jestevin s seboj, ker sta pri Sv. Križu samo dve gostilni.

m Trije jubileji g. Valjaka. Te dni je slavil znani mariborski gospodarski podjetnik g. Gjur Valjak tri pomembne jubileje. Preteklo je namreč 25 let, odkar je prišel g. Valjak v Maribor ter prevzel restavracijo v Narodnem domu. Stopil je tedaj v prve vrste mariborskih narodno zaveznih ljudi ter je tam ves čas tudi ostal. Udeležoval se je plodnosno najprej v gostinski stroki ter je njegova največja ustvaritev v gostinski klet, ki je tedaj postala družabno središče severnega dela naše države. Z dograditvijo ponosne palače kina Esplanade je mnogo doprinesel k lepšanju središča mariborskega mesta. Pridobil si je velike zaslugе za organizacijo gostinstva v Mariboru ter ga je gostilničarska zadruga, katero je dolgo let vodil, imenovala za častnega člana. Obenem slavi g. Valjak letos 25 letnico svoje osamosvojitve kot podjetnik. Kot tretji jubilej pa slavi srebrno poroko s svojo ljubezno in splošno epostovano gospo Berto. K trojnemu jubileju tudi naše iskrene čestitke!

m Pazite na novo pošto tarifo. Včeraj je stopila v veljavo nova poštna tarifa, s katero se številne poštne pristojbine znatno izpremenijo. Tako se izpremenijo pristojbine za pakete, za poštne in denarne nakaznice, za tiskovine in za ekspresno. Občinstvo naj se informira pri poštini uradih, da ne bo neljubih pomot.

m Obiščite razstavo mariborskih umetnikov, ki je odprta vsak dan v prvem nadstropju Unionske dvorane.

m Prihodnja prireditel Umetnostnega tedna bo koncert Mariborskega tria Klasic-Poljanec-Bajde, ki se vrši jutri v petek zvečer v dvorani Zdravne gospodarske banke. Na sporedu so pretežno skladbe slavne ruskega skladatelja Čajkovskega ter bo ta koncert obenem proslava 100 letnice skladateljevega rojstva.

m Dijaki kongregacije imajo skupen cerkveni sešatek kakor sledi: v soboto 18. t. m. ob 16 v cerkvi sv. Alojzija, pridiga, večernice in prilož-

nost za sv. spoved. V nedeljo ob pol 7 istolam sv. maša in skupno sv. obhajilo. Ker je ta cerkveni sešatek posvečen proslavi Marijinega dneva — Dies Marianus — kakor ga je določilo za 19. maj osrednje vodstvo Marijinih kongregacij v Rimu za vsa kongregacijska združenja po svetu, zato pozivamo vse članice in članice tukajšnjih dijaških kongregacij, da se proslave Marijinega dneva polnostevilno udeležijo in ga obhajajo v smislu in duhu navodil osrednjega vodstva Marijinih kongregacij v Rimu. V nedeljo popoldne bo v cerkvi sv. Alojzija sprejem novih članov v Marijino kongregacijo. Uro in epored objavimo pravočasno.

m V Ljudski univerzi bo predaval znani biolog univ. prof. dr. Boris Zarnik iz Zagreba o temi »Kaj podeduje otrok od očeta in kaj od matere«. Predavanje bodo pojaenjevale akustične alike.

m Odprava poštnih paketov iz Maribora. Zaradi ukinitve ambulančne pošte pri vlaku, ki odhaja iz Maribora ob 20.55, bo morala kolodvorska pošta od 19. maja dalje odpravljati pakete za smer proti Ljubljani in Zagrebu ob 17.55 v dveh ambulančnih poštah. Opozorjamo odpošiljatelje, da bi po možnosti oddajali svoje pakete mariborskim poštam že dopoldne ali popoldne vsaj do 16, da bodo lahko odpravljani s najugodnejšo priliko.

m Pomoč revnim otrokom. Prvi nabiralni dan mariborskih ženskih društev, ki zbirajo staro obleko, obutev in perilo za revne otroke, se je vršil v torek ter je zelo lepo uspel. Ker pa marskdo ni imel še zavoja pripravljenega, prosijo ženske društvo občinstvo, da pripravi darila, da se s tem delo olajša.

m Zaradi zidarskih del v stolnici bo do preklica zadnja sv. maša ob delavnikih ob pol 8.

m Moško kolo znamke Puch je bilo najdeno poleg dravske brvi. Kolo ima evidenčno številko 13.9376 ter se dobi na policiji.

Gledališče

Četrtek, 16. maja: Zaprtje. (Predgeneralika.)

Petek, 17. maja: Zaprtje (Generalika.)

Sobota, 18. maja, ob 20: »Krisalida«. Krstna predstava.

Celjske novice

c Slabe prometne zveze z Logarsko dolino. Številni turisti in izletniki kakor tudi drugi potniki, ki so se na binkoštni ponedeljek vračali, oziroma si želeli vrniti pravočasno na svoje domove, so bili zelo razočarani in upravičeno nevoljni, ko je na raznih postajah od Solčave do Smarznega ob Paki šofer postnega avtobusa, ki se je, čezmerno napolnjen, le s težavo pomikal po ozki in vijugasti cesti, izjavil, da je avtobus že prenapolnjen in ne more sprejeti nobenega potnika več. Potnikom ni preostalo drugega, kakor potrpežljivo čakati in se tolažiti z upanjem, da bo vsaj celjski avtobus, ki vozi precej pozneje, imel za nje kakšen kotiček. V nasprotnem slučaju pa bo treba najeti in plačati prenočišče in se šele drugi dan vrniti domov. Če pri tem potrošijo precej več, kot so si za turo preračunali, ali če drugi dan zamude službo ali utrpe kakšno drugo škodo, to ni važno. Treba je potrpeti, ker v današnjih »modernih in naprednih« časih ni mogoče urediti prometa tako, da bi turisti lahko z gotovostjo računali na pravočasno in nemoteno vrnitev na svoja mesta. In to se ponavlja ob vsakih praznikih. Ravno Logarska dolina v okrilju tako priljubljenih Savinjskih planin je tisti košček zemlje, kamor tako radi zahajajo turisti in izletniki — domačini in tujei. Razumljivo je, da so prav te slabe razmere velik negativ za tujski promet in da se zlasti tujei nad takimi razmerami začudeno spogledujejo.

c Opoldanska avtobusna vožnja iz Celja na Teharje se z novim voznim redom, ki je stopil v veljavo 15. maja, ukine do 1. oktobra.

c Na Masarykovem nabrežju od kapucinskega do železniškega mostu se je našel moški dežnik. Dobi se na Bregu št. 34.

c Borza delu v Celju. Po evidenci javne borze dela je število brezposelnih v Celju od 30. aprila do 10. maja padlo od 726 (596 moških in 130 žensk) na 666 (544 moških in 112 žensk). Delo dobe: 4 hlapeci, 10 kovačev, 10 ključavničarjev, 2 čevljarja, žagar, podkovski kovač, 10 dekel, 8 kuharic, sobarica, 4 služkinje, natakarica.

c Prepoved prodaje sladoleda po celjskih ulicah. S 15. majem je stopil v veljavo sklep celjske mestne občine, s katerim se prepoveduje prodaja sladoleda po sledečih celjskih ulicah: Trg Kralja Aleksandra, Ulica dr. Gregorja Žerjaya, Prešernova ulica, Krekova c. do odepka proti gimnaziji, v vseh ulicah na Otoku, Vodnikova ulica, Cankarjeva ulica, Kralja Petra cesta in na prostoru med obema ljudskima šolama.

c Lastniki motornih vozil, ki še niso zamenjali evidenčnih tablic, se opozarjajo, da to takoj store pri uradu, kjer imajo vozilo registrirano. Uporaba starih tablic je nedopustna.

c Zopet napad neznanca. V Grahovšah v št. Lenartu nad Laškimi je neki neznanec napadel ponoči 19-letnega delavca Tovarnik Filipa iz Laške vasi in ga zabodel z nožem v trebuh, da so ga morali takoj pripeljati v celjsko bolnišnico.

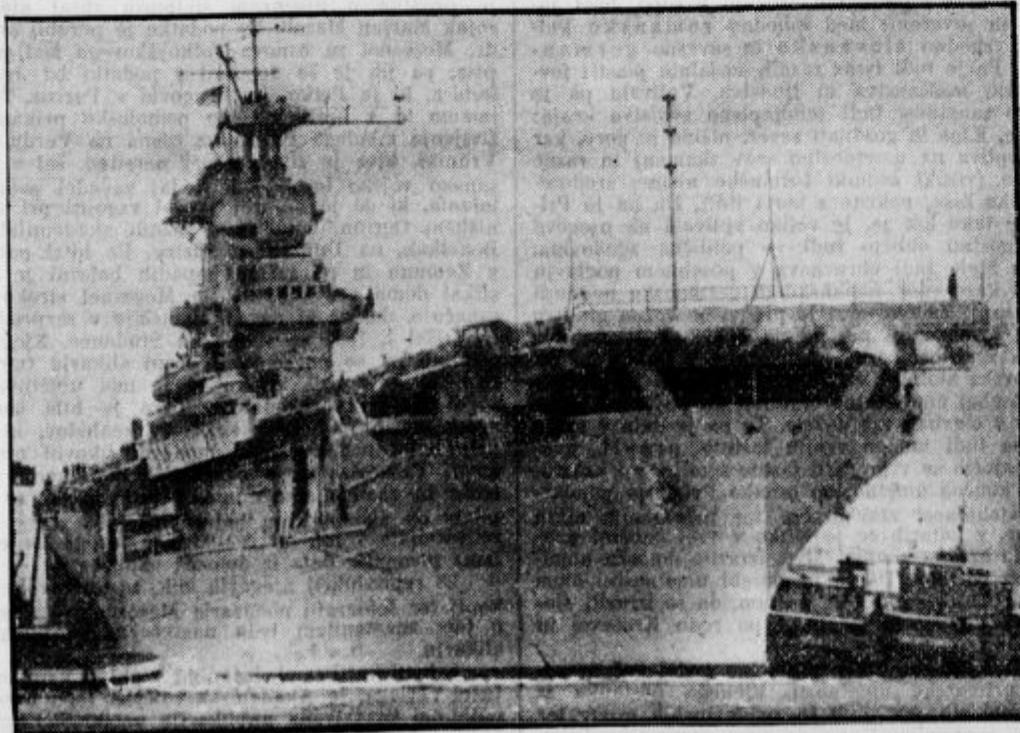
c Celjski zvon ima drevi ob 8 v Domu v Samostanski ulici svoj redni občni zbor. Udeležba za vse članice in članice strogo obvezna!

Šoštanj

Prosimo upravo šoštanske občine, da bi nam pripravila trg, da ne bo treba gospodinjam hoditi po kmetih ali celo v Celje iskat potrebno blago. Šoštanj ima razen okrajnega načelstva vse urade, mnogo upokojencev in nad 300 tovarniških delavcev. Vsi ti bi radi imeli tržni dan, ki bi bil na razpolago kmetovalcem in prodajalcem, najbolj pa odjemalcem.

Ljutomer

Modelarska razstava v Ljutomeru. Med binkoštnimi prizniki je priredil tukajšnji mestni odbor kr. jug. Aerokluba izredno uspešno razstavo aeromodelov. Razstavljenih je bilo 38 modelov raznih velikosti in raznih letalskih sposobnosti, nadalje načrti, strokovna literatura, potrebno orodje in gradivo, kar je vse bilo zelo pregledno razvrščeno. Vsak obiskovalec je dobil na razstavi nazorno sliko o pridnem in vztrajnem delu naših modelarjev, pri čemer se še posebno poudarja, da skupina obstoja šele eno leto in je v tem kratkem času pokazala izjemno aktivnost v pionirskem delu za naše letalstvo. Zelo številni obiskovalci so kazali veliko zanimanje, pogrešali smo pa tiste, ki bi morali imeti največ razumevanja za to, da tvori modelarstvo temeljno podlago za razvoj aviatike, ki je ravno v sedanjih časih nam Jugoslovanom tako zelo potrebna. Mladim pionirjem zračnih višav pa k temu velikemu uspehu čestitamo in želimo še obilo uspeha pri nadaljnjem delu.

Nova ameriška letalonosilka »Wasp« (osa), ki bo čez dva meseca poslana v službo

Gospodarstvo

Odkod hranilne vloge Poštne hranilnice

Iz poslovnega poročila Poštne hranilnice za lansko leto je posneti, da je začela sedaj hvalevredno objavljati tudi Poštne hranilnice podatke o dotoku svojih sredstev in o svojih kreditih po pokrajinah. S tem je napravljen važen korak, ki bo imel za kreditno politiko teh državnih ustanov še znatne posledice. Doslej je Poštne hranilnice objavljala podatke samo o stanju čekovnih vlog po posameznih podružnicah, kar pa ni moglo dati prave slike o njenem pasivnem in aktivnem poslovanju. Posebno ni bilo mogoče dati potrebnih podatkov o izvoru hranilnih vlog, ker so se vse vloge vodile centralizirano pri centrali. Sedaj so nam na razpolago ti podatki, ki kažejo glede hranilnih vlog naslednjo sliko:

Lani se je sicer število vlagateljev povečalo od 529.277 na 561.736, toda vloge so radi jesenskega izbruha vojne padle od 1.284.66 na 1.023.4 milij. din. Od 1. septembra do konca leta je bilo opaziti nazadovanje vlog, ki je bilo pa znatno samo meseca septembra, dočim je v kasnejših mesecih odtok vlog zelo splahnel. To velja tudi za odpovedi vlog, ki so znašale septembra še 127.54, decembra pa samo še 28.75 milij. din. Pretežno večino vlagateljev tvorijo mali vlagatelji: vlog do 100 din ima 353.645 vlagateljev, toda vse njihove

vloge znašajo skupno 10.9 milij. din. Na vlagatelje med 101 do 5000 din odpade 163.446, toda s 161.5 milij. din vlog, od 5001 do 50.000 din je imelo vloženih 441.221 vlagatelj z 585.8 milij. din, dočim je na ostalih 3.424 velikih vlagateljev odpadlo 265.2 milij. din. Nadalje prinaša poročilo tudi zanimive podrobne podatke o poklicu vlagateljev. Največ imajo vloženega državni in samoupravni uradniki: 283.64 milij. din, nadalje gospodinjice 156.77 milij. din, slede itroci in dijaki z 89.5 milij. dinarjev vlog.

Razdelitev vlog po pokrajinah nam kaže naslednjo sliko:

	Št. knjižice	VI. v milij. din	v %
Hrvatska	78.953	174.23	17.06
Slovenija	44.471	108.5	10.6
Ostala država	264.530	713.7	69.7
Skupno	387.954	996.5	97.36

Ostanek 2.64% vseh vlog, odn. vsota 26.9 milij. dinarjev, ki se razdeli na veliko število vlagateljev, pa tvorijo t. zv. mrtvi računi, na katerih že dolgo ni bilo nobenega prometa, in izseljenske vloge, ki so se lani zmanjšale od 25.36 na 23.6 milij. din, odn. število vlagateljev od 668 na 631.

Drž. izdatki v l. 1939—1940

Iz pregleda državnih izdatkov za leto 1939-40 je razvidno, da so znašali državni izdatki v tem proračunskem letu v primeri s prejšnjim letom in proračunom (v milij. din):

	dej. doh.	prorač.	dej. doh.
	1938-39	1939-40	1939-40
vrhovna državna uprava	186.2	178.87	150.6
pokojnine	1.027.1	897.0	918.2
invalidske podpore	98.8	153.0	149.57
državni dolgov	970.2	1.144.4	1.143.6
pravosodno min.	362.6	408.5	346.6
prosveta	899.0	862.8	824.0
zunanj. posli	144.2	154.3	141.76
notranj. posli	584.07	636.1	604.6
finančno min.	310.5	350.97	330.8
državni monopoli	383.3	364.06	425.6
vojska in mornarica	2.508.9	2.928.16	2.845.7
gradbe	146.1	223.1	138.3
kmetijstvo	101.4	120.46	100.3
gradba železnice	171.6	259.2	178.8
železnice	2.136.06	2.585.2	2.494.7
pošte itd.	390.2	467.2	395.2
rudniki	237.15	165.87	187.94
socialna politika	207.8	245.3	215.5

Prijava žitaric in moke

V »Službenih novinah« z dne 14. maja 1940 je izšel pravilnik za izvrševanje uredb o prijavi žitaric z dne 29. novembra 1939. Po tem pravilniku morajo knjigo za žitarice voditi vse trgovine itd., v kolikor njih promet presega v posameznih mesecih količino 2000 kg. Ni pa treba prijavljati zalog, ki služijo za predelavo (v kruh, pecivo, kekse in testenine). Javna skladišča, pa tudi zasebna, ki varujejo blago tretjih oseb, niso zavezana voditi knjige za žitarice, pač pa morajo prijaviti zaloge žitaric in pšenične moke, kakor tudi vse količine, ki bi jih sprejeli na varovanje. Knjige je zaključiti na koncu vsakega meseca in se na osnovi tega sestavi mesečna prijava, ki mora vsebovati podatke o količinah zalog žitaric in moke s povprečno ceno na koncu meseca, količina kupljenih pa še neprevzetih zalog, količina prodanih, pa še ne dobavljenih žitaric, odnosno moke po zaključkih v teku meseca z odnosnimi cenami, kakor tudi količino žitaric (moke), prejetih na varovanje od drugih oseb.

Mesečne prijave o zalogah se predlagajo do 10. prihodnjega meseca upravi oblasti prve stopnje, in sicer na obrazcu, ki je objavljen. Upravne oblasti pošljejo podatke do 15. v mesecu ministru trgovine in industrije.

Knjiga se mora voditi vsak dan, tako da vsebuje ves promet dotičnega dne, zabeležena mora biti tudi sleherna terminska kupnja. Stanje zalog se mora vedno ujemati s stanjem knjig. Vpisane pa morajo biti tudi one količine, ki jih lastnik obrata porabi za pitje živine.

V kolikor interesi doslej niso imeli knjig, jih morajo začeti voditi najpozneje 14 dni po uveljavljenju tega pravilnika. V knjigi se mora kot začetna postavka voditi obstoječa zalog na dan uveljavljenja pravilnika, nato pa voditi dalje.

Nove funkcije Prizada. Iz Beograda poročajo, da bo Priv. izvozna družba dobila monopol za uvoz cina, kakor se je to že napovedovalo pred meseci, nadalje pa je pričakovati, da bo družba dobila tudi uvozni monopol za volno. Predvsem bo Priv. izvozni družbi poverjena intervencija na domačem tržišču volne. Uvoženo volno bo dobilo samo ono podjetje, ki bo dokazalo, da za svoje proizvode troši najmanj 60% domače volne.

Borze

Denar

Dne 15. maja.

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 4.445.105, na belgrajski 4.3 milij. din. V efektih je bilo na belgrajski borzi 1.1 milij. din.

Ljubljana — uradni tečaj:

Newyork 100 dolarjev 4425.00—4485.00

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin 1 marka 14.70—14.90

Ljubljana — svobodno tržišče:

Newyork 100 dolarjev 5480.00—5520.00

Zagreb — zasebni kliring:

Solun 100 drahem 27.90—28.60

Belgrad — zasebni kliring:

Solun 100 drahem 28.50 blago

Curih. Pariz 8.10, London 14.30.

Vrednostni papirji

Volna škoda:

v Ljubljani 422.50—426.50

v Zagrebu 424 —428

v Belgradu 418 —420

Ljubljana. Državni papirji: 7% inv. pos. 98 bl. vojna škoda promptna 422.50—426.50, begl. obv. 72 do 73, dalm. agrarij 62—64, 8% Bler. pos. 97—98, 7% Bler. pos. 88 blago, 7% pos. DHB 102 blago, 7% etab. pos. 93 bl. — Delnice: Narodna banka 7250—8000, Trboveljska 236—238.

Zagreb. Državni papirji: 7% inv. pos. 98 bl. vojna škoda promptna 424—428 (424), begl. obveznice 72 bl., dalm. agrarij 64 bl., 4% sev. agrarij 50 do 51 (51), 8% Bler. pos. 98 bl., 7% Bler. pos. 89 blago, 7% etab. pos. 95 bl. — Delnice: Priv. agrarna banka 181 blago, Trboveljska 236 den. (235, 236).

Belgrad. Državni papirji: vojna škoda promptna 418—420 (423.50), begl. obv. 71.50 bl. (71.50), dalm. agrarij 61—62 (62), 6% šum obv. 61—63. — Delnice: Narodna banka: 7.850—7.950 (8.000, 7.900).

Žitni trg

Novi Sad. Koruza bač 190—91, bač., pariteta Indija 189—190, pariteta Vršac 190—191. — Tendence mirna. Promet srednji.

ŠPORT

Slavija (S.) : Gradjanski 2 : 1 !

Zagreb, 15. maja.

Danes se je na igrišču Gradjanskega odigrala tekma med sarajevsko Slavijo in Gradjanskim. Tekma je končala na splošno presenečenje. Zmagala sta Sarajevčani z rezultatom 2:1. Obe moštvi sta nastopili kompletni, le pri Gradjanskem je nastopil na levem krilu Pleše namesto Matekale. Tekmo je Gradjanski pravzaprav le nesrečno izgubil. V prvem polčasu je bila Slavija nekoliko v premoči, dočim je Gradjanski na terenu v drugem polčasu popolnoma prevladoval in se igral pred vratni Slavije. In uprav tedaj je padel odločilni gol v korist Slavije. Zmagonosni gol je padel iz nevarnega prodora Slavijinega napada. Slavija, je v današnji tekmi mnogo bolje igrala kot zadnje nedelje proti Haški. Opažala se je velika nepovezanost med napadom in pomožniško linijo Gradjanskega. In tu je pred vsem vzrok, da je Gradjanski v današnji tekmi podlegel. Med vso tekmo je močno deževalo, tako da je bil teren precej težak. Gole so zabili za Slavijo: Lazarevič v 26. min. I. polčasa in Šalipur v 34. min. II. polčasa. — Za Gradjanskega pa je bil uspešen Wöhl v 39. min. I. polčasa. Tekmo je odlično sodil italijanski sodnik Datillo.

Italija in Jugoslavija v tenisu

Po končanem tekmovanju med Madžarsko in Italijo, v katerem je zmagala Italija z rezultatom 3 : 2, se bodo sedaj spoprijeli Italijani in naši mušketirji za pokal naše Tenis zveze. Italijansko moštvo bodo sestavljali naslednji: Del Bello, Cucelli, in Romanoni, torej isti kakor so zastopali Italijo v Budimpešti. Naš sloves pa bodo branili: Punčec, Pallada in Mitlić. Zaradi trenutne slabe forme v kateri se sedaj nahaja Punčec, je končni izid tekme docela nejasen. Upajmo pa, da bo pri tekmah dal od sebe vse kar premore in zna. In če bo zaigral tako kot zna, nam zmagane ne more oditi. Tekme se bodo odigrale po sistemu Davisovega pokala. Tekme bodo v petek in nedeljo. Pričakuje se številne gledalce, ki bodo hoteli videti naše fante po povratku iz širnega sveta. Tudi cene so propagandne, tako da bo vstop vsem, ki se zanimajo za tenis, omogočen.

Po svetu

Italijanska Ambrosiana ima po tekmah, ki so bile tudi za binkošti 40 točk in bo po vsej verjetnosti postala letošnji državni prvak. Sledi ji Bologna z 38 točkami, precej za njo pa Lazio, Genova, Juventus itd.

Na binkošti so bili doseženi v madžarskem prvenstvu naslednji rezultati: Ujpest : Széktaxi 3 : 1, Hungaria : Haladás 2 : 1, Törekvés : Kassai 0 : 0, Ferencváros : Boskai 5 : 1, Szeged : Kispest 1 : 1, Gamma : Szolnok 2 : 1.

Sin predsednika romunske vlade Tataresca nastopa v romunskem nogometnem moštvo »Trajan«.

Angleži prireajo v korist Rdečega križa nogometne tekme med posameznimi pokrajinami. Sedaj se bodo udarili s svojimi večnimi tekmeci Škoti.

Madžar Galambos je preplaval na treningu progo 100 m hrbtno v času 1:10.

Za binkošti je bilo v Belgradu lahkoatletsko tekmovanje »Jugoslavije«. Važnejši rezultati tega mitinga so: 100 m Kliner (Planina, Ljublj.) 11 sek.;

Cene živine in kmetijskih pridelkov

Mariborski sejem 14. maja. Prignanih je bilo 9 konj, 6 bikov, 70 volov, 367 krav in 21 telet; skupaj 473 komadov. Cene so bile: debeli voli 7.50—8.75, poldebili voli 6—7.50, plemenski 6 do 8, bikji za klanje 5.50—7, klavne krave debele 5.50 do 7.50, plemenske krave 5—7, krave za klobasarije 4—5.25, molzne krave 6.50—7.25, breje krave 4.50—6.50, mlada živina 6—8, teleta 6—7 din za kilogram žive teže. Prodanih je bilo 333 kom. — Mesne cene: Volovski meso I. vrste 14—16, meso I. vrste 12—14, svinjsko meso, sveže 3—4, meso od bikov, krav, telic 12—14, telečje meso I. vrste 12—14, svinjsko meso, sveže 16—18 din za kilogram.

met krogle Marič (Jug.) 13.24 m; etafeta 4 krat 100 metrov (visoka šola za telečno vzgojo) 45.4 sek. Druga je bila etafeta »Jugoslavija« e časom 45.6 sekund.

ZNK, ki je uspešno organiziral poseben vlak navijačev za poznano tekmo med Madžari in Hrvati (1:0) je opravila od organizacije celih 16.000 din v svoji žep Potnikov, ki so šli gledati svoje ljubljence je bilo 423.

Bradač, znani češki reprezentant, se je spet vrnil v svoj matični klub »Slavija«. Za njega je plačala »Viktorija Žižkov« samo 75.000 Kč, da je nastopal za njene barve.

Amerikanec Cornelius Warmerdam je preskočil ob palici 4.60 m visoko.

Konjske dirke na Cvenu

Kot smo že včeraj na kratko poročali, so se v vršile velike konjske dirke v Ljutomeru. Uprava je kljub slabemu vremenu izvedla dirko, ki je kar lepo uspela. Bilo je prisotnih tudi zelo veliko gledalcev (precej čez 2000).

Dirke je spretno vodil Šumak Mirko. Udeležba konkurentov pa ni bila taka, kakor jo te dirke zaslužijo. Sedem vprej je bilo največ v eni disciplini dirke.

Izidi binkoštnih dirk pa so naslednji:

Najvažnejša je bila Dirka dravskih banovine s tremi poskusi V prvem je zmagala Lidija Vavpotiča iz Lukancev, v drugem Salta Šumaka, tudi v tretjem je zmagala Salta. Končni izid v tej vožnji je bil: 1. Salta, Lidija, Legro, Nelson Viktor.

2. Dirke okrajnega kmetijskega odbora. Tu so tekmovali 3-letni konji. Na startu je bilo 6 konj. Zmagal je Šumakov vranec Splendid v času 1:37. Slede Puffin, Slavček, Palestra, Daria in Egro.

3. V dirki Belgrad je spet zmagal Splendid, slede Puffin, Prima, Zemun, Slavček, Palestra. Firlica ni končala borbe ker je imela defekt na vozilu.

Dirka »Kneza Mihajla« v jahanju je imela na startu samo 4 jahače, od katerih eden je pravi lajik v jahanju. (Jahal je na Miri). Kljub temu je bilo jahanje ostalih zelo zanimivo. Posebno lepo borbo se je vodila med Firlico (Zitrk Franc) in Kadetom (Bunderl Ivan). Končno je zmagala Firlica v lepem finishu. Škoda, da je pri nas kasaški šport tako malo razvit saj je vendar na Murskem polju dovolj spretnih in večjih jahačev. Le želeti je, da bi se kmečka mladina bolj posvetila jahaškemu športu. In Firlica in Kadet sta dovolj izpričala vse sposobnosti ki jih mora imeti konj, ki tekmuje v jahaških dirkah. Tudi država naj kaj žrtvuje za vzgojo konj in pri prireditvah konjskih dirk, kakor to delajo druge države.

Dirke je zaključila dvoprepna vožnja imenovana Špominska dirka Rajha. Na startu so bile štiri dvoprege. Zmagal je Slavč Joško s parom Toska-Lidija v času 1:56.3; drugi je bil Jureš Franc s parom Slavček-Vinko v času 2:16.6.

Vseh nagrad je bilo za 7000, kar dovolj kaže skromnost, in prilike ki vladajo v našem kasaškem športu. Tudi pri teh dirkah je Salta ohranila svoj sloves. Za Salto prihaja nova zvezda: Splendid, ki daje najlepše nade za bodočnost.

Nedeljske dirke so bile užitek prve vrste in zasluži polno priznanje.

KULTURNI OBZORNIK

Pogledi

Kakor smo pred nekaj dnevi poročali, je Akademsko založba napovedala novo izdajo enciklopedičnih zbir z posameznih zvezkih pod naslovom »Pogledi«, sedaj pa so prišle že prve tri zbirke na knjižni trg. To so Levstikove besede Slovincem, kar jih je zbral dr. Glonar, Steletov oris Umetnosti v Primorju in Mesesnelova studija o slikarju Petkovski.

1. Fr. Levstik: Besede Slovincem

Dr. Glonar, ki je za Akademsko založbo zbral Stare Zlatošne, je sedaj izbral za temeljni zvezek Pogledov citate iz Franca Levstika, enega največjih Slovincem ter jih kot Besede Slovincem postavil na čelo celotne zbirke, ki ima namen, poleg slovenskih kulturnih problemov in postav osvetljevati predvsem tudi slovensko kulturo. V 113 citatih-mislj je v jedrnatih besedi, prirejeni seveda za današnji čas, toda z ohranitvijo Levstikovih besednih in slogovnih izrazitosti, izbran album udarnih in klenih misli teke velikega Slovence, ki imajo vso svojo ceno tudi še sedaj in sedaj celo bolj kot kdaj koli prej. Tu beremo tehtne misli o potrebi kritike, ki imajo še danes vso ceno, o veljavnosti pravih misli, o narodu in njega večnem bistvu, o narodni kulturi, jeziku in negi jezika, o kmečki modrosti, dobre misli o Slovanih in slovanstvu, katerih ceno spoznavamo šele v sedanji dobi itd. Samo nekaj zgledov: »Slovenci so mehki ljudje, to vem, kot lipov les: boga in besa režeš od tega lesa« (38). »Narod, ako želi narod ostati, nikakor ne sme odreči, kar ima pravošnjega« (41). »Narod stoji višje kakor nevarno prijateljstvo največjih narodov nasprotnikov« (48). »Saj vemo, kako je pri nas, da grmo po sledu tisega moža, ki je pot zgrešil, raje kakor pa za tistim, ki prav hodi« (51). »Pošten človek vse laže potpi, kakor očitek, da je izdajalec svojega naroda« (109) itd. Misel za mislijo, ena tehtnejša od druge, se vrsti v tem Levstikovem brevirju, ki nam kaže v izboru Levstikove modrost in klenost. (Nekaj podobnega —

le da bolj notranje povezano z življenjem pisatelja in različnih panogami udejstvovanja — smo dobili že lani s Slomškom, kar je izdala bibliofilska založba »Tabor« kot knjigo Slomškovi misli in življenja.) Toda Akademsko založba je pravilno spoznala, da mora tak album najlepših misli naših klasikov biti izdan sicer lepo toda v poceni izdaji. Zato je dala svojim »Pogledom« obliko nemškega Insel-Verlaga, ki je pri nas zelo znana, ter ji določila ceno 12 din za zvezek. In Levstikove misli začnejo to zbirko v 1. zvezku, ki je zase celota, lepa in posrečena, morda le premajhna. Tudi bi morda kazalo — ker se je slovenski jezik že popravil — tudi prevzeti nemške citate, le da bi jih prireditelj moral ponašati v Levstikovi značilni besedi, sicer bi izgubili na svojskosti.

2. Stele: Umetnost v Primorju

Kot 2. in 3. zvezek je izšla sintetična studija univ. prof. dr. Fr. Steleta o umetnosti v Primorju. V uvodu poudarja prof. Stele, da umetnost v Primorju predstavlja nedvomno najzanimivejšo poglavje slovenske umetnostne zgodovine ter s stališča umetnostne geografije tudi eno najzanimivejših poglavij kulturnega opisa Srednje Evrope sploh. Na Primorskem se križajo razni slogovi in se prelamlja duh časa in zemlje, sever in jug si tu podajata roko, antika in moderni čas, sredozemlje in evropski zapad oziroma Srednja Evropa. Dr. Stele prav z ozirom na te vplive deli ozemlje umetnostnega Primorja na tri okrožja: na 1. pas — Furlansko nižino in obmorsko Istro, kjer je videti benečanski vpliv, na 2. pas, ki obsega večino slovenskih krajev Krasa s Trstom in celinsko Istro, Gorico in Slovensko Benečijo, kjer sovpada severni in južni vpliv v neko prelivajočo se umetnostno zatišje, kjer oba oblikovna sloga kot naplavini puščata svojo sled, in 3. pas na vzhodu proti Sloveniji — Pivka s Postojno, Idrija in vzhod od Soče, kjer je vmes videti vpliv severnega duha, kakor v ostali Sloveniji. Sicer pa vplivi benečanske umetnosti segajo izjemoma tudi preko tega pasu, kar posebej avtor označuje v nadaljnjih poglavjih. Ta umetnostna razdelitev Primorja je ponazorjena tudi z uvodno geografsko karto, kjer so omenjena področja tudi jasno narisana. V nadaljnji razpravi prof. Stele od različnih strani pogleduje umet-

nostno problematiko tega zanimivega in pestrega kraja ter ga vsi vidiki samo potrjujejo v omenjeni razdelitvi umetnostnih pasov. Poleg tega umetnostno zemljepisnega okvira v začetku pa se avtor tudi takoj vpraša, odkod so prihajali omenjeni vplivi ter jih razlaga z avtohtonostjo zemlje, s severno usmerjenostjo patriarhov, dočim je vdor Srednje Evrope v ta kraj bil nasilnejši koncem srednjega in na začetku novega veka, ko se je sem širila umetnost Skofje Loke in njenega kulturnega kroga po obeh dolinah na Primorsko, kar je pomenilo en tok, drugi pa preko Ljubljane in Vipave. Nato pisatelj opredeljuje postopoma umetnostno lice posameznih pasov, kjer še bolj jasno pride do izraza položaj Primorja med zapadno in srednjo Evropo, med jugom in severom: med zahodno romansko kulturo, vzhodno slovansko in severno germansko. Pzha je tudi izraz raznih socialnih plasti: fevdalstva, meščanstva in ljudstva. Vplivalo pa je na to umetnost tudi zemljepisno svojstvo kraja: morje, Kras in gozdnat sever, nižina in gore, kar vse vpliva na umetnostni snov (kamen) in razne oblike (visoki zvoniki furlanske nižine, sredozemelske hiše, pokrite s korci itd.). Da pa je Primorje tako kot je, je veliko vplivala na njegovo umetnostno obličje tudi — politična zgodovina, ki jo Stele tudi obravnava v posebnem poglavju in ki kaže vduh romanske in germanske nadmoči v ta kraj. Za Slovence je predvsem važno gradivo 2. in 3. pasu, ki mu dajeta okvir predvsem dve veliki zgradbi: cerkev patriarhov v Ogleju in pa škofovska stolnica sv. Justa v Trstu, ki ju pisatelj še posebej umetnostno opredeli ter podčrtava njun vpliv v stavbah vse dežele. Ta pa je dala v svoje stavbe tudi mnogo svojih lastnih pravil, uveljavljajočih se v gradivu lastne zemlje, v kamnu. Zato končna umetnostna oznaka Primorja poudarja avtohtonost stavbarstva ter prisvajanje takih slogov, v katerih se je lahko v vsej veličini uveljavilo kraško kamnoseštvo, izrazito domača umetnostna potreba. Da je primorski umetnostni okus plastičen, se vidi že po tem, da so izraziti slovenski kiparji in stavbarji po rodu Kraševci in Primorci.

Tako je dr. Stele sintetično podal več prerezov primorske umetnosti, njenega postanka iz zemljepisnih, socialnih in zgodovinskih osnov ter njene pomembnosti na prepihu evropskih slogov

in duhovnih trenj. Studio ponazarja 25 izbranih reprodukcij, ki so dodane na koncu knjižice.

3. Mesesnel: Jože Petkovski

Univ. prof. in konservator dr. Fr. Mesesnel je napisal kratko oznako enega največjih slovenskih slikarjev realistov Jožefa Petkovskega, ki je l. 1898 tragično po osemljetnem življenju v ljubljanski blaznici umrl in bil dolgo časa pozabljen. Šele slovenski impresionisti (Jakopič) so ga odkrili in začeli iskati njegovo ostalino, ki je je pa zelo malo, kajti v hipih blazne zmedenosti je večino svojih del uničil. Nekaj jih je ohranjenih samo po fotografijah, nekaj pa v originalih (tudi v Narodni galeriji). Kot vrhnjškega rojaka je podatke o njegovem življenju zbral njegov rojak Marjan Marolt. Te podatke je porabil sedaj dr. Mesesnel za osnovo Petkovskovega življenjepisa, pa jih je še dopolnil s podatki od Jurija Subica, ki je Petkovsku drugoval v Parizu. Tako imamo tu v kratkem lepo psihološko prikazano življenje mladega Petkovskega doma na Verdu pri Vrhniki, kjer je živel precej nerodno, šel v bosa, sako vojsko in se šele tedaj zavedel svojega talenta, ki ga je najprej skušal vzgojiti pri vrhnjskem Ogrinu, nato pa v raznih akademijah v Benetkah, na Dunaju in Parizu. Po hitri poroki v Zemunu in po raznih napadih bolezni je naslikal doma več slik, ki jih Mesesnel strokovno označuje, dokler ni pognal domačije v razprodajo in prišel l. 1892 za vedno na Studeneč. Njegovo ostalino pa so po napačni oceni slikarja Ogrina znesli in uničili. »Tako se je nad umetnikom zopet maščeval rokodelce. Taka je bila usoda enega naših najboljših slikarjev realistov, ki je pripravil pot slovenski moderni likovni umetnosti. Važnejša pa je oznaka Petkovskovega talenta in rasti njegove umetniške sile, ki se je šolala ob akademizmu tedaj vladajoče struje ter se razvijala v idilni realizem, katerega najlepši izraz pomenijo dela iz domače okolice.

23 reprodukcij njegovih slik, zasnutkov in pa kopij ter fotografij ponazarja Mesesnelovo studijo o tem znamenitem toda nesrečnem slovenskem slikarju.

S temi knjižicami, izdanimi v obliki nemškega Insel-Verlaga, je Akademsko založba lepo uvedla poljudno znanstveno publikacije enciklopedičnega in monografičnega značaja.

</

Iznajditelj dinamita, oboroževalni industrijec in sanjač o večnem miru

Dvakrat so v Stockholmu izšle posebne izdaje švedskih listov, ki so se bavile z jako osovraženim in prav tako obéudovanim sorojakom dr. inž. Alfredom Nobelom. Privikrat v jeseni 1864, ko so z ogorčenjem in studom pisali o njem in klicali državno pravdníštvo na pomoč proti temu nevarnemu človeku. Z debelimi črkami so javljali listi novico o hudi eksploziji, ki je zletela v zrak »tvojnica eksplozivnega olja«, last dr. Nobela, in so bili vsi delavci, 40 po številu, ubiti.

Drugič pa so izšle posebne izdaje švedskih listov v decembru 1896. Lista »Aftonbladet« in »Svenska Dagbladet« sta črnoobrobljena javljala, da je svetovno slavní iznajditelj Alfred Nobel umrl in da je vse svoje neizmerno premoženje zapustil ustanovi, ki se imenuje po njem in ki bodo s tem denarjem odlikovani vsako leto posebni izvoljenci, ki so se odlikovali v književnosti, znanosti in delovanju za svetovni mir.

Med tema dvema številčkama posebnih izdaj listov pa poteka čudno, nasprotujoče si in razdrapano življenje največjega tehniškega genija Evrope.

Ko je bil Alfred Nobel še mlad uslužbenec pri svojem očetu, ki je bil spreten inženir in lastnik majhne tvornice, ga je bilo večkrat videti v laboratoriju kakor v pisarni. Hkrati inženir, fizik in kemik se je dan na dan bavil s čem na svoji majhni mizi. In ko je po svojem očetu s svojimi brati vred prevzel tvornico, je že imel določeno zamisel: da bo proizvajal razstrelilno snov, ki bo bolj učinkovita in udarna in manj strupena kot nitroglicerín in bi lahko marsikaj koristila napredku.

Leta 1864 si je mladi Nobel pridobil patent za svojo iznajdbo, ki jo je naprej nazival »razstrelilno olje«, kasneje pa dinamit. Že je menil, da je obvladal vse ovire in da bo začel industrijsko izkoriščati svoj patent, ko je silna eksplozija v tvornici pokopala vse njegovo upanje.

Začela se je strašna časopisna gonja proti eksplozivnemu dinamitu in »morilec Nobelus«. To ga je stalo izgubo prijateljev in finančnikov, ki so mu odpovedali nadaljnje kredite. Vse policijske uprave vse države so odklonile njegovo prošnjo, da bi smel tvornico spet sezidati. Toda ta neumorni človek jo je zgradil na — ladji, ki je bila zasidrana na jezeru Mälär! A kaj, ko ni mogel dobiti nobenega delavca! Ko je pa slednjič z denarjem in obljubo, da razstrelilna moč dinamita ne bo več tako huda, dobil nekaj delavcev, pa ni mogel dobiti nobenega prevoznega podjetja in ne sadjedača, ki bi bil hotel prevažati zaboje z dinamitom...

A nesreča v tvornici leta 1864 in gornja časopisov sta imeli za Nobela vendar tudi svojo dobro plat: prihranili sta mu izdatke za reklamo, ki bi naj prepričala svet o učinkovitosti njegove iznajdbe. Nekaj pogumnih podjetnikov je naročilo dinamit pri njem. Zdaj je moral iznajti še marsikaj, tako posebne zaboje in posode za dinamit, dalje varnostne naprave, da bi se dinamit sam ne vnel. Pa so se navzlic temu še pripetile nesreče: na cestah v Newyorku je eksplodiral slabo zaprt zaboj; pri vходу v panamsko lukso se je razletela ladja; na šanghajskem obrežju pa so kitajski fakini vrgli zaboje kar v morje, ko so zvedeli, kaj da je v njih.

Vendar je Alfred Nobel vseeno zmagal. Nove iznajdbe in izboljševanja so pomagala, da je bil prevoz zmeraj bolj varen. Nobeno ime ni bilo

takrat na patentnih uradih vsega sveta tako znano kakor ime Alfreda Nobela, ki je mimo 300 iznajdb v zvezi z dinamitom proizvajal še »mimo-grede« druge iznajdbe in sicer: Perpetuum mobile, mehničen brivski aparat, stroj za žaganje in košnje; letalske motorje; parno kurjavo in ne-strupene anilinske barve...

Njegove tvornice so se večale, a z njimi sta se večala njegova slava in njegov ugled. A navzlic odlikovanjem, ki so mu krasila prsi, in častnim naslovom, katere so mu podelile razne akademije, je bil Nobel zmeraj čudak. V svoji vili v Rapollu je živel ta samotni in zagrizeni samec, ki je medtem postal solastnik tvornice za orožje Bofors. Samo misel, da bi človeštvu nudil kako veliko korist, mu je še pripomogla do življenja.

Avstrijska pisateljica Berta von Suttner, avtorica velikega romana »Dol z orožjem!«, ki jo je bil Nobel spoznal, si je prav za prav domislila Nobelove nagrade. Ta zamisel je bila samotniku všeč, saj je večno sanjaril, kako bi se dal svet poboljšati. In napisal je oproko in je zapustil svoje premoženje, to je 31 milijonov švedskih kron, ustanovi Alfreda Nobela s pripombo, da naj se iz te ustanove nagradijo vsako leto vsi tisti, ki so se posebno izkazali v medicinski vedi, v fiziki, kemiji, književnosti in v delu za svetovni mir. Švedske akademije znanosti in umetnosti in »Nobelov odbor« norveške poslanske zbornice, ki odloča o podelitvi nagrade za mir, so razdelile leta 1901 prve Nobelove nagrade.

Vprašali se bomo, zakaj je Nobel izročil podelitev mirovne nagrade norveški poslanski zbornici in ne kakemu odboru svoje švedske domovine, kakor je storil pri drugih Nobelovih nagradah? Odgovor je jako preprost: Nobel si je mislil, da norveška zbornica ne bo nikoli zapletena v kako vojno, in da je pač Norveška najbolj nevtralna in najmanj ogrožena država, kar jih je sploh v Evropi, in da je najbolj zavarovana spričo vojnih pozorišč. — Toda — Alfred Nobel ni doživel leta 1940. To bi bilo nemara uničilo tega človeka, ki je zmeraj sanjal o večnem miru in o izboljšanju človeštva. Imenoval je norveško zbornico za čuvarje mirovne zamisli. A že 44 let nato so grmele krog poslopja te zbornice eksplozije Nobelovega dinamita, ki je padal iz ozračja in ki so ga bljuvala žrela topov. Kakšna bridka burka zgodovine, ki nas spominja okrutnosti staroških iger!

Učinek nemških letalskih bomb v Elverunu

Astronomske številke o vojskovanju

Vsak dan 90 milijonov dolarjev ali 4 milijarde 950 milijonov dinarjev

Ameriška velebanka »National City Bank« je pred nekaj tedni skušala dognati, koliko stane današnje vojskovanje. Z imenom »vojni izdatki« pa so izraženi samo budžetni izdatki, vojaški in civilni, ne glede na izgube, ki jih utrpi trgovska mornarica in mednarodna trgovina, in pa brez ozira na škodo, ki je bila povzročena zasedbo Poljske, Danske, Norveške itd. Ameriška banka je za leto 1940 tole izračunala:

Država	Izdatki v domači val.	Izdatki v tuji val.
Anglija	3.2 milijarde funtov	12.8 milijarde dol.
Francija	330 milijard frankov	7.4 milijarde dol.
Nemčija	34 milijard mark	13.6 milijarde dol.

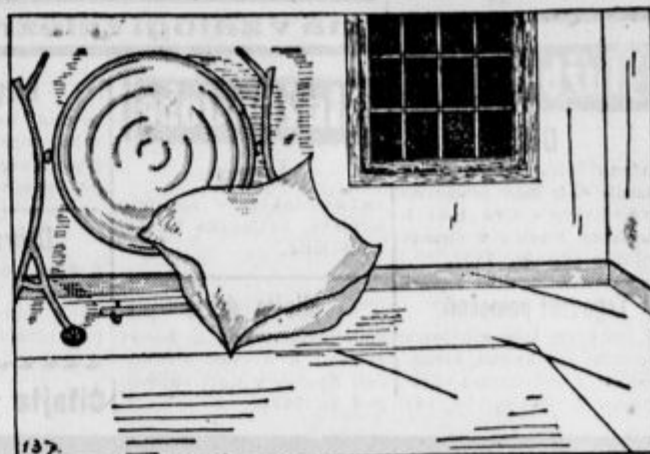
Skupaj: 33.8 milijarde dolarjev.
33.8 milijarde dolarjev na leto, to je na dan: 90 milijonov dolarjev!

Denarni plazovi — včeraj in danes

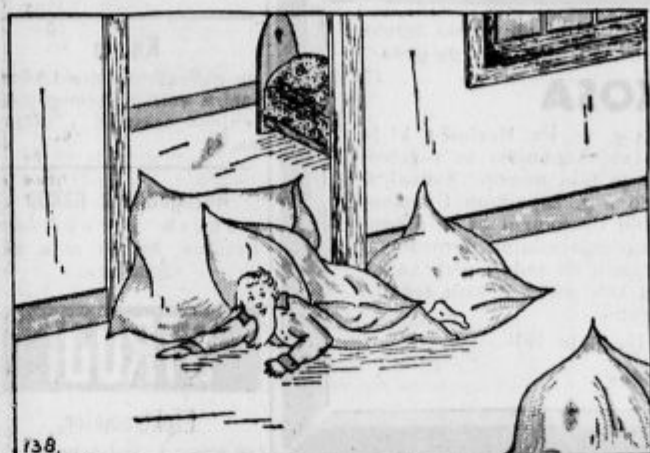
Koliko pa sploh stanejo vojske? Številke se jako razlikujejo, eno pa drži, da vojskovanje ni bilo nikdar poceni. Skoraj pred 100 leti je Anglež Burrit izračunal, da so Anglijo stale vojne, ki jih je imela v letih 1688—1815, več ko 3 milijarde funtov, in da bi bilo potrebno 36.770 mož, če bi hoteli ta denar v zlatu prenesti v vrečah po pol stota kilogramske teže. Nemško-francoska vojna iz

Otroški kotiček

ZAČARANI GOZD

(137) Eden mehkih izstrelkov je zadel Radoznalčka v prsa in ga podrl, da se je zakotalil po tleh. Drugi pa je zletel preko nje in priletel naravnost v gong. Booong! je glasno zadonelo po hodniku.

(138) Joj, kako glasno je zadonelo! Nastala je smrtna tišina. Palčki so se gotovo zelo prestrašili. Radoznalček se je skušal hitro izmotati iz blazin, toda... že so se na hodniku zaslišali koraki.

2796 živih jezikov

Izračunali so, da je zdaj na svetu 2796 živih jezikov. Od teh je 860 večjih jezikov, ki so takole porazdeljeni na posamezne dele sveta: v Evropi jih je 48, v Afriki 118, v Aziji 153, v Severni in Južni Ameriki 424, v Oceaniji pa 117.

kljaja 1.4 milijarde funtov; v Franciji 250 milijard frankov; v Nemčiji 12 milijard mark.

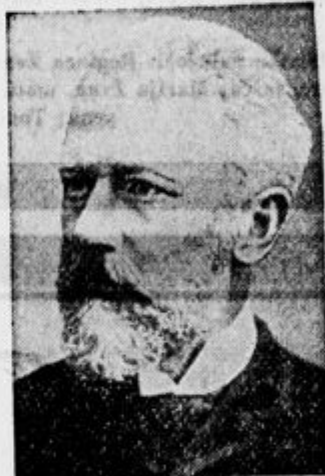
Navzlic tem velikanskim luknjam v državnem proračunu je eno resnično: v vseh državah se bridko zavedajo izdatkov, ki so potrebni za moderno vojskovanje. Z menicami za bodočnost ne računajo, pač se pa skušajo z naganjem novih davkov do skrajnosti in s štednjo s potrebnimi izogniti kreditni inflaciji. Varčevanje s potrebnimi nameni se je še najbolj izkazalo.

Izredno važno odkritje

Dva kemika, begunca iz Nemčije, ki delujeta na univerzi v Kolumbiji, sta odkrila nekaj jako pomembnega. Odkrila sta rudnino, ki sta ji dala ime »U 235« in ki en sam funt te rudnine ustreza energiji 5 milijonov funtov premoga ali 3 milijonov funtov petroleja. Če pride »U 235« v stik z vodo, se takoj razvije para, in en kos te rudnine, ki tehta 5—10 funtov, mora oskrbovati parnik ali podmornico z energijo za vso pot krog sveta. To gorljivo rudnino je našli v Angliji, v Belgijskem Kongu, v Kanadi, v Koloradu in tudi v Nemčiji. Če so tozadevni podatki resnični, ki so objavljeni v »Physical Review«, ki je eden najvažnejših strokovnih listov. To odkritje bo brez dvoma pomnilo velikansko spremembo za vsa vozila na paro.

Ali je nomen omen?

Dne 11. novembra 1918 ob 11 dopoldne, ob isti uri, kakor so zvonovi oznanili mir, je bil v Chertseyu v Angliji rojen fantek. V spomin na njegovo rojstno uro so dali otročju ime »Paix«, to je »Mir« in 22 let dolgo je častivredno nosil to ime. Ob izbruhu te vojne se je prijavil k vojakom prostovoljec, in v teh dneh je Paix — Mir — nekje na francoskem na nekem patroljskem pohodu umrl za svojo domovino.

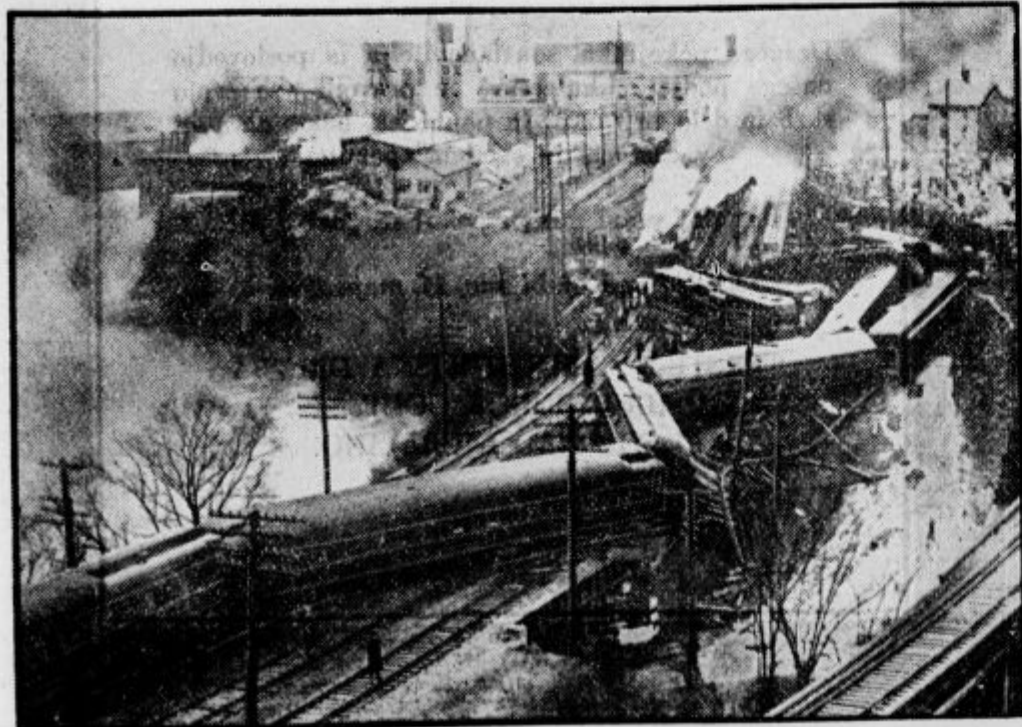
Veliki ruski glasbenik Peter Iljič Čajkovskij, ki smo o njem že pisali ob stoletnici njegovega rojstva

Najstarejši belgijski novinar

Ravnatelj belgijskega katoliškega lista »Journal de Huy« Leopold Foncoux je nedavno obhajal 65 letnico svojega časnikarskega delovanja. Že od aprila 1875 uspešno vodi ta list, ki je bil ustanovljen leta 1848. Leopold Foncoux ima 92 let in je v Belgiji najstarejši novinar.

Iz zgodovine binkoštnih praznikov

Beseda binkošti izhaja iz besede pentecostes. Božjeslužni jezik Rima je besedo prevzel iz grščine. Ime pomeni: petdeseti (dan) — po veliki noči. Binkošti spadajo k apostolskim delom cerkvenega leta. Za tiste kristjanske občine, ki so se še spominjale živih prič in sadov tistega velikega ustanovnega dne Cerkve s čudeži darov sv. Duha, je bilo samo po sebi umevno, da so obhajali spominski dan prihoda sv. Duha. Veliki apostol sv. Pavel je še posebej častil ta praznik. V zvezi s prvim binkoštnim dogodkom je postal ta praznik — zlasti v Rimu, kot v mestu sv. Petra — poleg velike noči drugi slovesni krstni dan. Zatorej so do bile binkošne vigilije in binkošni teden enako lice kakor velikonočne vigilije in velikonočni teden. Že v času sv. Leona Velikega (440 do 461) so sledili po stari rimski šegi binkošnim praznikom trije kvatni dnevi, kar je še dandanes v navadi. Ker so smatrali binkošti kot konec velikonočne dobe, niso imele binkošti spočetka nobene oktave; ta se je pojavila šele v 11. stoletju.

25 mrtvih je bilo pri železniški nesreči v Little Falls v USA. Pa kaj je zdaj to v primeri z grozotami v Evropi

Pogled v denarnico finančnega ministra

Kako pa je mogoče take neskončne zneske kriti? Jasno je, da samo davki tega ne zmorejo. V Angliji je poleg davkov v l. 1940-41 primanj-

Mali oglasi

Službe iščejo

Dekle

vajena šivanja in vseh
glasnih del, išče primerno
zaposlitev. - Gre tudi k
strokom. Naslov v upravi
»Slov.« pod št. 7457.

Trgovski pomočnik

18 let star, išče službo v
trgovini mešanega blaga.
Naslov v podružnici »Slo-
venca« Trbovlje. (a)

Kosilnice za trato in
brzoklepalne aparate

ima v zalogi železnina

Fr. Stupica

Ljubljana, Gosposvetska c. 1

Službo dobe

Šoferja

za avtotaksi — sprejme
škrjanc, Zeljarska ul. 11,
Ljubljana.

Mlajše dekle

sprejemam takoj k boljši
družini k dvema otroko-
ma. Naslov v upr. »Slov.«
pod št. 7435.

Blagajničarka

pridna in poštena, dobi
tako mesto v točilnici. -
Kolodvorska restavracija
na Jesenicah.

Dobra kuharica

z znanjem likanja - dobi
službo v Kranju. Ponud-
be v upravo »Slovenca«
pod »Cista« št. 7440.

Kočijaža

obenem za vsa domača
dela, išče I. Černe, Dal-
matinova 15.

17-19 letnega fanta

sprejemam takoj. — Šavč
Stane, Ljubljana, Cerkve-
na ulica 1.

Prodamo

100 m² smrekovega lesa
prodam. Naslov v upravi
»Slov.« pod št. 7266.

Kolesa

po neverjetno nizki cen.
izbira velika. Remec, Do-
lenjska cesta 5, Ljublja-
na. (1)

Najugodnejši nakup

moških oblek nudi
Presker, Sv. Petra c. 14,
Ljubljana.

STROJI

Elektromotor

(istosmerni (Gleichstrom)
110 Wlt. 8-12HP, kupim.
Obširno ponudbo s ceno
poslati na Paromlin No-
vak, Grubišnopolje.

Auto-motor

Lahko, močno prikolico
k 350 ccm BSA motorju
iščem. Ponudbe v upravo
»Slov.« pod »Prikolica«
št. 7420.

Vnajem

ODDAJO:

Žago na stalni vodi
oddam takoj v najem. -
Pismene ponudbe v upr.
»Slov.« pod »Gorenjsko«
št. 6164.

N-CEMENT

Nepremočljivi cement za
izolacije in vogradnje,

za gradnjo podzemeljskih objektov, kanalov, bazenov, predorov itd. Za izolacijo zidov,
balkonov, teras itd. — Izdelek tovarne »Dalmatia d. d.« — Zastopstvo in zaloga:

Gregovič & Co. • Ljubljana • Celovška 37 • Tel. 39-48

Posedstva

Novo enodružinsko hišo
z vrtom, prodam za 32.000
din. Polovica kapitala po-
trebno, drugo po dogovo-
ru. Naslov v upr. »Slov.«
pod št. 7441.

Hišo z vrtom

njlivo, brajdami in sado-
nosnikom, oddam v na-
jem, event. tudi samo hi-
šo, Hotinja vas 87, pošta
Slivnica pri Mariboru. (p)

Kupimo

Vsakovrstno

zlatu kupuje
po najvišjih cenah
CERNE, juvelir, Ljubljana
Wolfova ulica št. 3

Kupimo

topolov, jelšev, lipov in
brezov les, debelina od
10 cm dalje. Ponudbe na
podružnico »Slovenca« v
Novem mestu pod »Ta-
kojšnje plačilo«.

Birmanska darila

po nizkih cenah pri

J. VILHAR, urar
LIUBLJANA, Sv. Petra c. 36.

Zanesljiv, velik eksportni mlin na Potisi
(Bačka) sprejme agilnega

ZASTOPNIKA

za področje Ljubljane in Slovenije. - Po-
nudbe na: Oglasni zavod Kardoš, Novi Sad
pod »Lukšuzna brašna«.

Vsemogočni je danes ob 18 po hudem trpljenju poklical
s Sebi po plačilo našo dobro mamo, gospo

Marijo Benedik

Pogreb pokojne mame bo v petek ob 17 s Cojzove ceste 10
na tukajšnje pokopališče.

V Kranju, dne 15. maja 1940.

Mihael Pinter, brat; Roza, hči; Franc, Ivan, Valentin, expozi,
sinovi ter ostalo sorodstvo.

Brez posebnega obvestila

Globoko užaloščeni sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da nas
je zapustil za vedno naš ljubljani soprog, dobri oče, brat, stric, zet, svak, gospod

Ljudevit Žvan

pooblaščen graditelj in rez. podporučnik

Pogreb bo v petek, dne 17. maja 1940 ob 16 iz hiše žalosti na Bledu - Zagorica 118.
Bled, 15. maja 1940.

Globoko žalujejo: Regina Zvan roj. Jarc, soproga; Saša in Mihec, sinčka; Regina
Jarc, tašča; Marija Zvan, mati; Dori por. Sterle, sestra; Viktor, brat; Anton Sterle,
svak; Tonček, nečak, in ostalo sorodstvo.

Globoko užaloščeni sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in
znancem prežalostno vest, da nas je za vedno zapustil naš dragi
mož, skrbni oče, sin, brat, svak, stric in zet, gospod

Mihael Hribernik

industrijalec

dne 15. t. m. po dolgi, težki bolezni, v 47. letu starosti, previden
s tolažili svete vere.

Na zadnji poti ga bomo spremili v petek, dne 17. maja 1940 ob
petih popoldne izpred mrliske veže šljajmarjeva cesta 2 (Stara pot)
na pokopališče k Svetemu Križu, kjer ga bomo položili v grobnico
k večnemu počitku.

Prosimo za tiho sožalje.

Ljubljana, dne 15. maja 1940.

Globoko žalujejoča soproga Luiza in
otroci Marta, Vida, Silva in Milan.

Naznanjamo tužno vest, da je naš dragi prijatelj
in družabnik, gospod

Miloš
Hribernik

industrijec

danes umrl.

Dragega pokojnika, soustanovitelja in poslovodjo
našega podjetja, kateremu je posvetil vso svojo
skrb in delo za razvoj in napredek, bomo ohranili
v častnem in svetlem spominu.

Bog daj večni mir in pokoj njegovi duši!

Št. Vid nad Ljubljano, 15. maja 1940.

TEKSTILNA INDUSTRIJSKA DRUŽBA
HRIBERNIK & COMP.,
ŠT. VID NAD LJUBLJANO.

Pri nerazpoloženju?

Pyramidon
TABLETE

Ogl. reg. pod S. B. 1318 od 16. XII. 1938

LJUBLJANA

Mali „lordi“ na ljubljanskih ulicah

Ljubljana, 15. maja.

Ljubljanske ulice so večeraj in danes dobile popolnoma sodoben pomen. Tako nekako ob 12 so se na ljubljanskih ulicah pojavile številne in še dovolj elegantne skupine malih »lordov«, ki so se vsipavali na ceste iz raznih ljubljanskih vzgajališč — realnih in humanističnih osmošolskih razredov. Večera in danes so namreč po srednjih šolah razredi, ki morajo poslati svoje gojence čez nekako mesec dni v ogenj maturitetnih strojne, zaključili redni pouk.

Maturanti ljubljanskih šol so si za zaključek in za slovo od šolskih klopi privoščili naslednje mikavno veselje: Večerašnje skupine so hotele posnemati male »lord« londonskega King Colega in so hodili po ulicah Ljubljane z nizkimi tridimi slamniki, ki so imeli črne trakove. Danes pa so maturanti gimnazije v sredini mesta prekosili večerašnje na ta način, da so se po zgledu gojencev londonskega Eton Colega pokrili s cilindri najrazličnejših velikosti. Številni med njimi so že bili zelo moderni in so poleg cilindra nosili smokinge s črnimi metuljčki, drugi pa so bili bolj preprosti, ki so k navadnim promenadnim ali šolskim oblekam pritaknili na glavo navadne »fiakarske« cilindre. Prave obleke k cilindru pa med njimi še nobeden ni pogruntal — nikdo med njimi še ni nosil fraka.

Pogled na te skupine po Ljubljani je bil te dni kaj prirčen in vesel. Prav ima mladina, če si je srečen in vesel zaključek šolanja posladija s tako zabavo. Ker so vsi cilindri zavijali tja nekam daleč v Šiško, je prav verjetno, da jih bodo njihovi pravi lastniki nočjo s precejšnjo jezo spravljali na prava mesta. Vsi ti »lordi« pa so nosili v gumbnicah še lepe slovenske šopke, rožmarin in nageljne in kdor ga je nočjo še prinesel domov, prav gotovo ni bil ozmerjan, zaradi tega, če je na njegovi glavi »lordski« cilindere zaigral prepolomljeno vlogo.

Obiščite razstavo Magoličevih slik v Jakopičevem paviljonu

Odpri od 8 dopoldne do 6 zvečer.

1 Nočne fastilce presv. Zakramenta v ljudno vabimo k izrednemu čiščenju, ki bo v stolnici zavito od pol 9 do pol 10. Z molitvijo 10. ure: Zahvala za božje dobrote, se bomo pripravili na praznik našega zaščitnika sv. Pashala.

1 Bojevalnik Udeležite se v nedeljo, dne 19. maja mirovnega zborovanja na Zaplazu pri Čatežu. Odhod iz Ljubljane z vlakom ob 5.25. Zunanji udeleženci se lahko vrnejo v Ljubljano z vlakom ob 6.02 in imajo s tem zveze na vse večerne vlake.

1 Sirene bodo tulile na vseh straneh mesta že danes in tudi prihodnje dni, toda prebivalstvo naj se prav nič ne plaši, ker bo mestni zaščitni urad sirene samo poskušal. Zato mestni zaščitni urad prosi industrijska podjetja in sploh lastnike siren, naj do nadaljnjega svojih tovarniških siren ne uporabljajo.

Danes je še čas!

Ne zamudite sijajne komedije, pri kateri se boste izvrstno zabavali in od srca nasmejali...

Greta Garbo

v vlogi sovjetske komisarke

Ninočka

KINO UNION, tel. 22-21

1 II. vnanja Marijina kongregacija pri uršulinkah. Vljudo vabim kongregantkinje k pogrebu gđe. Marije Grebenčeve, dolgoletne zveste članice naše kongregacije. Pogreb bo danes popoldne ob pol treh s Tabora št. 3. — Voditelj.

1 Zanimivi gostje. Večera ob 9 dopoldne je krožilo sedem velikih štokelj (ciconia alba) precej nizko nad sokolskim telovadiščem v Tivoliju. Razločile so se dobro črne peroti od belega trupla. Priletele so od zahoda — očitno vojne begunke. Odletele so proti severu.

1 Razne tekstilne ostanke za obleke, predpasnike in perilo kupite ceno v mali Goritjarjevi trgovini za vodo, Sv. Petra nasip, kjer je krompirjev trg.

1 Javna dražba zarubljenih predmetov bo dne 18. maja ob 9 v skladišču na Poljanskem nasipu št. 40-I. Interesenti so vabljeni.

1 Motorno kolo so mu ukradli. V noči na binkoštni praznik je nekdo ukradel Ivanu Grašiču

motorno kolo znamke »BMW«, vredno okrog 8000 dinarjev. Motorno kolo je tipa R 23, številka motorja pa je 109.360. Evidenčna tablica ima številko 2-3720-40. Motor ima 10 k. s. in je težak 175 kg. Ukraden je bil iz mehanične delavnice v Kolo-dvorski ulici št. 25.

1 Pri zaprtju, motnji v prebavi — vzemite zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravnega »Franz-Josef« grenčice.

1 Kolesa krajevo. V Krekovi ulici 9 je bilo dr. Janku Osolniku ukradeno sportno kolo znamke »Gorietek«, vredno 2000 din. — Karlu Millerju je bilo ukradeno moško kolo znamke »Rekord«, črna pleskano. — Na Zaloški cesti je bilo iz vože gostilne pri Zakotniku ukradeno Antonu Novaku moško kolo znamke »Coventry«. — S hodnika župnišča na Viču je bilo Antonu Svetičiču ukradeno moško kolo znamke Diamant.

1 Ukraden ali izgubljen nakit. Iz kopalnice dr. Borisa Premruja v Igriški ulici 4 je izginila zlata zapestnica s tremi briljanti, gornja plast pa je bila vsa iz platine. Zapestnica je vredna približno 1500 din. Ni izključeno, da je lastnica zapestnica izgubila.

MARIBOR

Veličastna manifestacija slovensko - hrvatske vzajemnosti

Maribor, 15. maja.

Danes je bila v Mariboru veličastna narodna manifestacija, s katero so Mariborčani pozdravili prihod in nastop predstavnikov hrvatske književnosti. Ko so pred dvema mesecema predstavniki hrvatske literature s svojim obiskom v slovenski prestolnici obnovili priščne vezi, ki so od nekdaj vezale slovenski in hrvatski narod, ter bili deležni toplega sprejema od ljubljanskih Slovencev, so jim predstavniki slovenske književnosti vrnilo obisk v Zagrebu in se je takrat ustvarilo hrvatsko-slovensko bratstvo. Danes pa so prihili prvaki hrvatskih pisateljev in pesnikov v obmejni Maribor. Njihov obisk v Ljubljani je bil pomemben s stališča spontanega zblizanja hrvatske in slovenske kulture, današnji obisk v Mariboru na skrajnem severu države pa je bil tem bolj pomemben v narodnem in državnem oziru. Slovenski Maribor je pravilno domel važnost današnjega dogodka, ter je hrvatske goste sprejel z velikim navdušenjem in takšnimi manifestacijami, kakor jih nihče ni pričakoval. Na poziv župana je bil ves Maribor zavil v zastave. Dasi je začelo popoldne deževati, se je zbrala ves kolodvor ogromna množica, ki je zavržala ves kolodvor in tudi ves prostor pred postajo.

Navzoči so bili predstavniki vseh narodnih društev, zlasti številno pa je bila zastopana slovenska mladina, ki je v sprejem vnesla največ navdušenja. Ko je vlak zavozil na postajo, ga je spremljalo silno vzklikanje, ki ni hotelo prenehati vse dotlej, dokler ni predsednik Umetniškega kluba dr. Makso Šnuderl spregovoril v pozdrav. Opozarjal je, da je prejšnji mesec minulo 21 let, ko

venici so Hrvate sprejeli z odprtim srcem in s istim navdušenjem, ki ga bratski narod zasluži.

V imenu gostov se je zahvalil za pozdrave predsednik društva hrvatskih književnikov g. dr. Ilija Jakovljevič, ki je dejal, da prihajajo predstavniki hrvatske kulture v Maribor kot zastopniki vseh Hrvatov, da tudi tukaj na meji države poudirja tesne vezi, ki vežejo Hrvate in Slovence, da jasno poudirja, da bratstvo med Hrvati in Slovenci zares obstoja in da ga nihče ne more omajati. Hrvatski narod bo bratsko slovensko zemljo branil kot svojo.

Nato so pevci Ipravčeve župe zapeli nekaj pesmi, godba »Dravac« pa je zaigrala himno »Hej Slovanci«, ki jo je pela tudi ogromna množica. Potem so se gostje podali pred kolodvor, od tam pa so se napotili na čelu večstočnega spremstva po Aleksandrovi cesti v mesto. Nepisno vzklikanje je ves čas odmevalo iz vrst manifestantov do hotela »Orel«, kjer so hrvatskim predstavnikom kulture priredili nove burne ovacije. Šele dolgo časa nato so se manifestanti razšli. Predstavniki hrvatskih pisateljev so se odpeljali na pokopališče v Pobrežju, kjer so položili na grob osvoboditelja Maribora in slovenskega pesnika generala Rudolfa Maistra lep venec.

Nocoj je bil v Narodnem gledališču recitacijski večer. Dvorana je bila nabito polna, ker so bili že v teku popoldneva razprodane vse vstopnice.

m Društvo »Sola in dome« priredi danes v četrtek ob 20 v dvorani Ljudske univerze na Slomškovem trgu predavanje o temi »Dijaki in njih profesorji«. Govoril bo prof. Jan Sedivy.

je Maribor zadnjič pozdravil hrvatsko odposlanstvo. Takrat so spremljali Hrvati iz tujine zemeljske ostanke Zrinjskega in Frankopana ter jih prepejal v Zagreb. Tedaj se je zbrala velika množica mariborskih Slovencev, na katerih čelu je bil osvoboditelj Maribora general Maister. Takrat je Maribor na poziv generala Maistra prisegel, da bo branil to zemljo tako, kot sta svojo zemljo branila Zrinjski in Frankopani in da si bodo Slovenci in Hrvati odleteli zvesti tudi v bodočnosti. Naj nam bo preteklih dvajset let v svrilo, da se ne smemo nikoli več razdružiti in da bo ostala skupnost med Slovenci in Hrvati vedno krepka. S tem, da so danes prišli med nas predstavniki najboljših Hrvatov, da nam prečitajo svoje umetnine, je spet nakazana pot v lepšo bodočnost. Prehudi so časi, da bi mogla dva na tako ozkem prostoru stisnjena majhna naroda, kot sta hrvatski in slovenski, vztrajati v ločitvi duhov, kot se je to pokazalo preteklih dvajset let. Slo-

m Izlet k Sv. Križu nad Mariborom. Mariborčani napravimo prihodnjo nedeljo pešizlet preko Sv. Urbana k Sv. Križu nad Mariborom. Tam bo okoli 8 začetek tabora obmejnih Slovencev s Kozjaka in severnozadnega dela Slov. Goric. Tabor bo na prostoru pred šolo in cerkvijo pod milim nebom, če bo slabo vreme pa bo zbor v gostilni pri »Starem Kočevanju«. Na taboru govorijo bivši poslanci in drugi govorniki. Udeležencem iz Maribora in okolice naznanjamo, da bo v lepem vremenu v cerkvi sv. Križa okoli pol 11 sv. maša. Iz Maribora je odhod pred 6 zjutraj izpred Cirilove tiskarne. Izleta se lahko udeležijo tudi družinski člani. Svetujemo, da vzamejo udeleženci malo jestvin s seboj, ker sta pri Sv. Križu samo dve gostilni.

m Trije jubileji g. Valjaka. Te dni je elvil znani mariborski gospodarski podjetnik g. Gjur Valjak tri pomembne jubileje. Preteklo je namreč 25 let, odkar je prišel g. Valjak v Maribor ter prevzel restavracijo v Narodnem domu. Stopil je tedaj v prve vrste mariborskih narodno zavednih ljudi, ter je tam ves čas tudi ostal. Udeležoval se je plodono in najprej v gostinski stroki ter je njegova največja ustvaritev Grajska klet, ki je tedaj postala družabno središče severnega dela naše države. Z dograditvijo ponovne palače kina Esplanade je mnogo doprinesel k lepšanju središča mariborskega mesta. Pridobil si je velike zaslugе za organizacijo gostinstva v Mariboru ter ga je gostilničarska zadruga, katero je dolgo let vodil, imenovala za častnega člana. Obenem elavi g. Valjak letos 25 letnico svoje osemoavojitve kot podjetnik. Kot tretji jubilej pa elavi srebrno poroko s svojo ljubeznivo in splošno epoštvano gospo Berto. K trojemju jubileju tudi naše iskrene čestitke!

m Pazite na novo poštno tarifo. Večera je stopila v veljavo nova poštna tarifa, s katero se številne poštno pristojbine znatno izpremenijo. Tako se izpremenijo pristojbine za pakete, za poštno in denarne nakaznice, za tiskovine in za ekspresnino. Občinstvo naj se informira pri poštini uradih, da ne bo neljubih pomot.

m Obiščite razstavo mariborskih umetnikov, ki je odprta vsak dan v prvem nadstropju Unionske dvorane.

m Prihodnja prireditve Umetnostnega tedna bo koncert Mariborskega tria Klasinc-Poljanec-Bajde, ki se vrši jutri v petek zvečer v dvorani Zadrugne gospodarske banke. Na sporedu so pretežno skladbe slavnega ruskega skladatelja Čajkovskega ter bo ta koncert obenem proslava 100 letnice skladateljevega rojstva.

m Dijške kongregacije imajo skupen cerkveni sestanek kakor sledi: v soboto 18 t. m. ob 16 v cerkvi sv. Alojzija, pridiga, večernice in prilož-

noet za sv. spoved. V nedeljo ob pol 7 istotam sv. maša in skupno sv. obhajilo. Ker je ta cerkveni sestanek pbevečen proslavi Marijinega dneva — Dies Marianus — kakor ga je določilo za 19 maj orednje vodstvo Marijinih kongregacij v Rimu za vsa kongregacijska združenja po svetu, zato pozivamo vse člane in članice tukajšnjih dijaških kongregacij, da se proslave Marijinega dne polnoštevilno udeleže in ga obhajajo v smislu in duhu navodil orednjega vodstva Marijinih kongregacij v Rimu. V nedeljo popoldne bo v cerkvi sv. Alojzija sprejem novih članov v Marijino kongregacijo. Uro in spored objavimo pravočasno.

m V Ljudski univerzi bo predaval znani biolog univ. prof. dr. Boris Zarnik iz Zagreba o temi »Kaj podeduje otrok od očeta in kaj od matere«. Predavanje bodo pojasnjevale skioptične slike.

m Moško kolo znamke Puch je bilo najdeno poleg dravske brvi. Kolo ima evidenčno številko 13.9376 ter se dobi na policiji.

Najnovejše:

Francoska poročila

Pariz, 15. maja. t. Reuter: Sovražnik je v teku dneva neprestano srdito napadal na mnogih mestih od Antverpna do Namura. Angleške, francoske in belgijske čete so vse napade odbile. Med Namurom in Mezières je sovražnik na več točkah prekorajl reko Meuso. Bitka traja dalje. V bližini Sedana, kjer so Nemci imeli nekaj uspeha, smo prešli v protinapad, podprt s tanki in letali. Vzhodno od Sedana deluje topniški ogenj. Letalstvo vrši izvidniške polete. Naše bombnike spremljajo in varujejo bojna letala. V bitki smo sestrelili enajst sovražnih letal. — Spričo položaja je francosko vrhovno poveljstvo opustilo taktiko vojskovanja na postojankah in je začelo s taktiko vojskovanja na odprtem polju.

Pariz, 15. maja. z. Za boljše razumevanje sedanjih operacij in splošnega položaja je francosko vrhovno poveljstvo sporočilo, da je Sedan še vedno v zaveznikih rokah. Sama belgijska prestolnica Bruselj je odlično zavarovana in se zavezniki čete razvijajo po načrtu. Razvijajo se še hude borbe med nemškimi in zavezniki četami. V zraku je neprestano na stotine letal, ki z obeh strani dobivajo stalno nove okrepitve. Operacije se razvijajo od Dinanta proti Bredy. Opozarjajo, da vsi sedanji položaji niso v Maginotovi črti. Stvarna Maginotova črta gre od francosko-nemške meje od Luksemburga do morja ter ima celo mrežo obrambnih sistem, skozi katere ne bo tako lahko prodrati.

Rotterdam v Razvalinah

London, 15. maja. z. Posledice obstreljevanja v Rotterdamu so mnoge strašnejše kot se je prvotno mislilo. Velik del mesta je v popolnih razvalinah. Nemške vojne sile so na Nizozemskem zaplenile veliko množino orožja, med drugim tudi 200 posvem nedoaknjenih letal. Nizozemskim četam pa se je ob umiku posrečilo zažgati zaloge bencina, ki niso bile neznatne. Rotterdamsko letališče je padlo v roke nemških čet in nizozemskih izdajalcev, ki so bili oblečeni v nizozemske uniforme. Ti izdajalci so dajali znake tudi zaveznikemu letalstvu, ki se je hotelo spustiti na rotterdamsko letališče, toda Nemci so jih pričeli prekmalu obstreljevati ter so se zavezniki zaradi tega umaknili.

Govor kraljice Viljelmine

London, 15. maja. t. Reuter: Nizozemska kraljica je nočjo z buckinghamske kraljevske palače v Londonu imela sledeči govor v radiu:

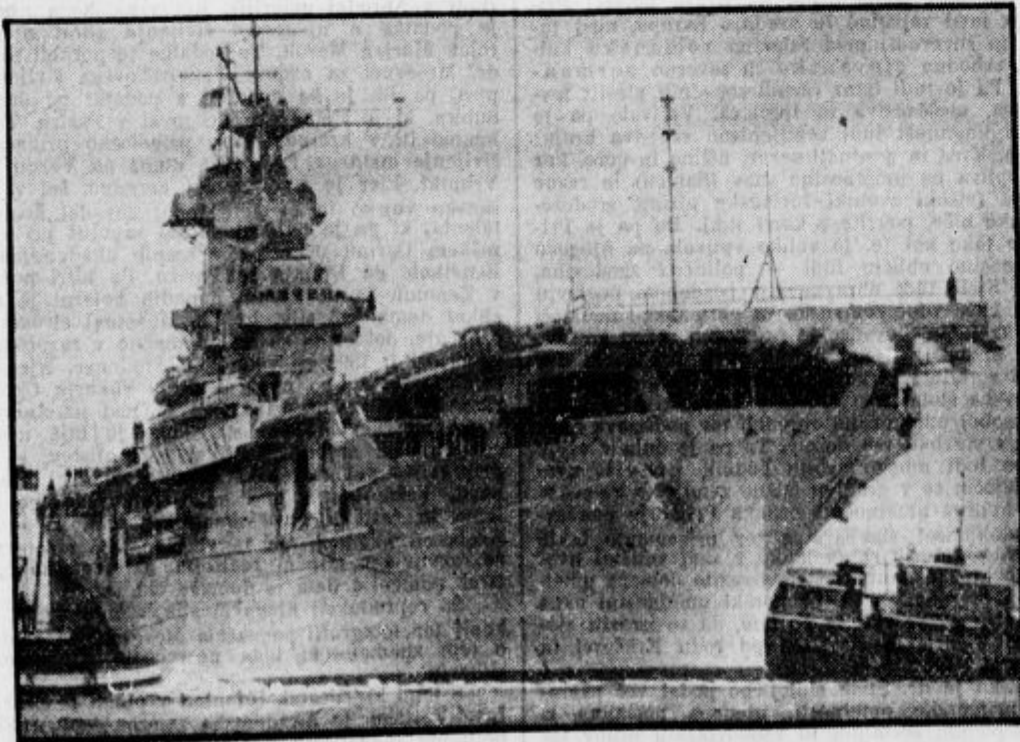
»S svojim narodom vred sem vedno upala, da bo mogoče omejiti evropsko vojno in da bo mogoče najti neko pametno podlago za ure-ditev stalnega mira. Toda danes vidim, da so vse naše molitve za sporazumno življenje med narodi bile zaman. Z neusmiljenim napadom na demokratično napredno Norveško so bile uporabljene proti Belgiji in Nizozemski še hujše metode. Obe državi sta pokazali svojo najodločnejšo voljo, da ostaneta nevtralni. Več kot enkrat sta ponudili svoje posredovanje, da bi dosegli prve stike med vojujočimi se državami, stike, ki bi mogli dovesti do zaključka sovražnosti. Danes pa moramo reči, da ni tre-a pričakovati nobene sreče na svetu, dokler tisti, ki so odgovorni za današnji položaj, ne bodo popolnoma strti v njihovih težnjah, da porušijo vse brez ozira na mednarodno pravo in na najbolj osnovne predpise pravnega zakona. Po junaški borbi je bil moj narod, potem ko se je brez upuha boril za mir, premagan s premočjo sovražnika. Toda v svojih dušah nas ne more nikdo premagati. Naš duh bo ostal neklonjen za to, ker je naša zavest čista. Kljub velikim težavam, v katerih bo moral moj narod odsej živeti tako dolgo, dokler ne napoči svet svoboda, sem prepričana, da nikdar ne bo opustil svojo vero v svobodo in v pravico. Prosim Boga, naj blagoslovi napore zaveznikov in da bi kmalu napočila zarja svobode nad mojo Nizozemsko kakor tudi za vse druge žrtve nemških napadov.«

Hitlerjev oklic armadi

Berlin, 15. maja. t. Vrhovni vodja Nemčije je s svojega glavnega stana nagovoril nemške čete na Nizozemskem. V dnevnem povelju pravi, da se jim zahvaljuje in jim izraža svoje občudovanje. V petih dneh sta napadli močnega, dobro pripravljene sovražnika ki se je hudo branil za navidezno nezlomljivimi utrdbami, uničili ste njegovo letalsko silo in ste ga končno prisilili, da se je vdal. To je edinstven vojaški uspeh, ki bo imel svoje posledice za bodočnost. Ta uspeh je bil mogoč samo zaradi vašega vzornega sodelovanja z odličnim vodstvom in zaradi vašega junštva ter smrtnega preziranja padalcev ter čet, ki so se izkrcavale.

Sovieti-Svedska

Stockholm, 15. maja. V Moskvo je prispela švedska trgovinska delegacija ter so se takoj pričeli trgovska pogajanja med njo in sovjetskimi oblastmi. Poučeni krogi so prepričani, da bo prišlo do sporazuma v zelo kratkem času, najkasneje pa v desetih dneh, ker je Sovjetska Rusija zelo zainteresirana na tem da dobi od Švedske potrebno jeklo in razne druge predmete, ki jih potrebuje za svojo oboroževalno industrijo, medtem ko švedi želijo dobiti od Sovjetske Rusije predvsem potrebne množine bencina.

Nova ameriška letalonosilka »Wasp« (osa), ki bo čez dva meseca poslana v službo

S temi knjižicami, izdanimi v obliki nemške Insel-Verlaga, je Akademsko založba lepo uveljavila poljudno znanstvene publikacije enciklopedične in monografičnega značaja.